

Valtioneuvoston päätösasiakirjojen skeemojen ja ulkoasujen kuvaukset

Skeemaraportti

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Rakennemäärittelyn lähtökohdat.....	4
2.1 XML ja OOXML, ODF, DITA.....	6
2.2 JHS 170:n vaikutukset	6
2.2.1 Modulaarisuus	8
2.2.2 Nimiavaruudet (Namespaces).....	9
2.3 PTJ2-hankkeen määrittelydokumentti ja skeemaluonnokset	10
2.4 Asiakirjojen metatiedot.....	10
3 Skeemojen dokumentointi.....	11
3.1 Käytetyt käsitteet.....	12
3.2 Rakennemäärittelyn kokonaisuudet.....	13
3.3 Yleiset osat	21
3.3.1 Asiakirjan identifiointitiedot (IdentifiointiOsa)	21
3.3.2 Perusteluosat (PerusteluOsa ja PerusteluLuku)	24
3.3.3 Sisällön kuvaus (SisaltoKuvaus ja SisaltoLuku)	26
3.3.4 Säädosrakenne (SaadosOsa).....	28
3.3.5 AllekirjoitusOsa	44
3.3.6 Liite	46
3.3.7 Muistio	48
3.3.8 Yleiset sisältörakenteet	49
3.3.9 Taulukko ,Kuva ja Kaavio.....	52
3.3.10 Metatiedot.....	55
3.3.11 Yleiset asiakirjan attribuutit	58
3.3.12 Tekniset attribuutit.....	60
3.4 Asiakirjat	60
3.4.1 Hallituksen esitys ja valtiosopimus.....	60
3.4.2 Vahvistettava laki ja asetus.....	64
3.4.3 Tasavallan Presidentin avoin kirje	66
3.4.4 Valtioneuvoston ja hallituksen kirjelmä	67
3.4.5 Hallituksen kertomus.....	69
3.4.6 Valtioneuvoston selonteko ja tiedonanto	71
3.4.7 Muistio	73
4 Rinnakkaislain vaihtoehtojen kuvaus	75
4.1 Rinnakkaistekstin lähtökohdat	75
4.2 Vaihtoehto 1: Peräkkäiset rakenteet.....	75
4.3 Vaihtoehto 2: Rinnakkainasettelu taulukkorakenteella	75
4.4 Vaihtoehto 3: Rinnakkainasettelu erillisellä laadintarakenteella	76
4.5 Vaihtoehto 4: Rinnakkainasettelu erillisissä tekstikehyksissä	77
5 HTML-ulkoasun kuvaus	79
5.1 Selainulkoasun lähtökohdat.....	79
5.2 Selainulkoasussa käytettävät tyylit	80
5.3 Yhteenvedon ulkoasuesimerkeistä	85

6 PDF-ulkoasun kuvaus	85
6.1 PDF-ulkoasun lähtökohdat	85
6.2 Sivupohjan asetukset	85
6.3 PDF-ulkoasussa käytettävät tyylit	86
6.3.1 Perustyyli	86
6.3.2 Perusvälistys	86
6.3.3 Näkymätön teksti	87
6.3.4 Keskeisimmät identifointitiedot	87
6.3.5 Otsikot	87
6.3.6 Leipäteksti	88
6.3.7 Taulukko	89
6.3.8 Kuva	90
6.3.9 Lista	90
6.3.10 Sisällysluettelo	93
6.3.11 Säädos ja säädösviitteet	93
6.3.12 Muotoiluelementit	94
6.4 Tyylien käyttö asiakirjojen yhteisten identifointitietojen PDF-ulkoasussa	95
6.5 Tyylien käyttö asiakirjojen yhteisen allekirjoitusosan PDF-ulkoasussa	96
6.6 Tyylien käyttö säädösoosan ja rinnakkaisosan PDF-ulkoasuissa	97
6.7 Tyylien käyttö muiden asiakirjan osien PDF-ulkoasussa	98
7 Liitteet	99
7.1 Liite 1: Metatietojen ja rakenneosien kuvaustaulukot	99
7.2 Liite 2: HTML- ja PDF-ulkoasujen esimerkit	100
7.3 Liite 3: PDF-ulkoasun sivupohjan asetukset	100
7.4 Liite 4: Skeemat	101
7.5 Liite 5: Eri asiakirjatyyppeiden XML-mallipohjat	102
7.6 Liite 6: Altova XMLSpy –välineen käyttö	102
8 Viittaukset	102
9 Muutoshistoria	102

Valtioneuvoston päätösasiakirjojen skeemojen ja ulkoasujen kuvaukset

1 Johdanto

Skeemaraaportti sisältää valtioneuvoston päätösasiakirjojen XML-rakenteiden ja niihin liittyvän html- ja pdf-ulkoasun kuvaukset.

Rakenteiden dokumentoinnissa kuvataan se, miksi esitettyyn rakenneratkaisuun on päädytty. Skeemaraaportissa on käytetty kuvaustapaa, jossa rakennepuun kuvan yhteyteen on laadittu sanallinen kuvaus rakenteesta. Raportin liitteksi on koottu myös muita määrittely- ja toteutusvaiheessa laadittuja, täydentäviä kuvauksia.

Raportin liitteenä ovat yksittäisten käsitteiden, metatietojen ja rakenneosien, kuvaukset, jotka on laadittu taulukkomuotoon jaoteltuna rakennemäärittelyn kokonaisuuksien mukaisesti. Sähke2-metatietojen merkintä on tehty näihin liitteenä oleviin taulukoihin.

Rakennemäärittely on tehty seuraaville asiakirjatyypeille:

- hallituksen esitys (suppea/laaja)
- valtiosopimus (=hallituksen esitys, liite sopimustekstit)
- (vahvistettava) laki
- asetus (tasavallan presidentin asetus/valtioneuvoston asetus/ministeriön asetus)
- valtioneuvoston kirjelmä (U), valtioneuvoston kirjelmä (sid)
- hallituksen kirjelmä
- hallituksen kertomus
- valtioneuvoston selonteko
- valtioneuvoston tiedonanto
- valtioneuvoston periaatepäätös
- tasavallan presidentin avoin kirje
- muistio

Asiakirjojen HTML- ja PDF-ulkoasujen kuvaukset ovat raportin luvuissa 5 ja 6.

2 Rakennemäärittelyn lähtökohdat

Rakenteistamisen tavoitteena on päätösasiakirjojen yhteensopivuuden lisääminen. Rakenne 2008 –työryhmän raportissa¹ yhteensopivuutta on tarkasteltu mm. tietojärjestelmien välisen yhteensopivuuden, asiakirjaliikenteen sujuvuuden, uudelleen käytettävyyden edistämisen ja julkaisemisen tukemisen näkökulmista. Eri-

---

¹ Ehdotus yhteistyöksi valtioneuvoston ja eduskunnan asiakirjojen tuottamisen ja julkaisemisen uudistamiseksi, Rakenne 2008 -työryhmän mietintö, Valtioneuvoston kanslian raporttisarja 6/2008

tyisen tärkeitä huomioitavia kokonaisuuksia valtioneuvoston ja eduskunnan asiakirjojen uudistamisessa ovat metatiedot, säädösrakenne ja budjetti.

Rakennemäärittelyn kohteena ovat valitut valtioneuvoston päätösasiakirjat. Useat seikat vaikuttavat siihen, miten rakenteita muodostetaan. Asiakirjoista pyritään löytämään keskeiset loogiset rakenteet. Rakenteiden hierarkian syvyys ja yksittäisten rakenteiden tarkkuustaso määräytyvät käyttotarpeiden perusteella. Käyttötarpeet ovat mm. joko asiakirjojen tuottamiseen tai niiden julkaisuun ja hakemiseen liittyviä vaatimuksia.

Rakennemäärittelyä tehtäessä ei ole ollut olemassa yleistä tietoarkkitehtuuria eikä asioiden / asiakirjojen käsittelyprosesseja ole kuvattu. Asiakirjojen rakenteista laadintaa ei oltu vielä selvitetty ja julkaisun ja hakemisen tarpeita voitiin vain hahmottaa. Siksi rakennemäärittelyn tavoitteena oli tuottaa asiakirjoista viiterakenne, joka huomioi yleisiä laadinnan, jakelun, julkaisun ja hakemisen tarpeita ja mahdollisti jatkokehitysprojektien käynnistämisen. Nämä rakenteet toimivat asiakirjaladinnan prosessin tuloksena, johon laadinnassa pyritään.

Rakennemäärittelyprojektissa pyrittiin hyödyntämään eduskunnan rakenteistamishankkeista saatuja kokemuksia siinä määrin, kuin se tässä vaiheessa oli järkevää.

Rakennemäärittelyprojektiteki yhteistyötä samanaikaisesti käynnissä olleen Valtion budjetti- ja kehystietojärjestelmäprojektin (Buketti) kanssa. Tavoitteena oli aikataulun puitteissa löytää yhteisiä rakenne-elementtejä ja sopia niiden nimeämisestä ”Julkishallinnon skeemat” –suosituksen (JHS 170) mukaisesti. JHS 170 vaikutukset projektin työhön ja tuloksiin kuvataan luvussa 2.2 JHS 170:n vaikutukset.

Rakenteistettavan aineiston analysoinnin yhteydessä kuvattiin alustavasti käsitteet/termit päätösasiakirjojen rakenne- ja metatietotaulukoihin. Tässä hyödynnettiin ”Julkisen hallinnon sanastotyöprosessi” –suositusluonnoksen (julkaistu myöhemmin suosituksena JHS 175) ohjeistamaa käsitteistä käytettävien termien ja tiettyjen muiden käsitettä kuvaavien metatietojen kuvaustapaa. Käsitetaulukot tehtiin suositusluonnoksen pohjalta. Kun jatkossa ryhdytään tekemään erikseen varsinaista sanastotyötä, käsitetaulukot on tarpeen viedä suosituksessa hyväksytyyn taulukkopohjaan.

JHS 170 ja 175 –suositusten soveltamisesta ei juurikaan ollut muualta kokemuksia, koska nämä suositukset olivat uusia. Rakennemäärittelyprojektissa oltiin ensimmäisten soveltajien joukossa ja tehtyä työtä voitaneen siten hyödyntää osaltaan muissa hankkeissa, joissa käsitellään yhteensopivuuteen liittyviä linjauksia.

Rakenteistamisen lähtöaineistona olivat myös seuraavat:

- Valtioneuvoston päätösasiakirjojen rakenteiden kuvaukset ja skeemaluonnokset, jotka valmisteltiin valtiovarainministeriön valtioneuvoston tietohallintoyksikössä PTJ2 –hankkeen aikana vuosina 2004 – 2005
- Hallituksen esitysten laatimisohteet, HELO-ohje, Oikeusministeriö 2004:4
- Lainlaatijan oppaan Osa 2. Lakitekniikka, luonnosversio 25.1.2010

- Määrittely Valtioneuvoston ja eduskunnan yhtenäiset metatiedot ja tietorakenteet, Valtiovarainministeriön julkaisuja 24/2008, ja siihen liittyvä metatietotaulukon uusi versio (tammikuu 2010)

2.1 XML ja OOXML, ODF, DITA

Rakennemäärittelyprojektissa rakenteistettaville asiakirjatyypeille tuotettiin omat XML-rakennemäärittelyt (skeemat). Rakenteet on laadittu huomioiden asiakirjojen sisältämä tieto ja sen käyttö. Maailmalla on käytössä yleisiä dokumenttirakennetarkoituksia, kuten ODF ja OOXML. ODF (OASIS Open Document Format for Office Applications (OpenDocument); ISO/IEC 26300:2006)² ja OOXML (Office Open XML File Formats; ECMA-376)³ ovat toimistosovelluksille suunniteltuja tiedostomuotoistandardeja, joiden määrittelemiін rakenteisiin voidaan tallentaa muokattavia tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, ja esitysgrafiikka-asiakirjoja. DITA (Darwin Information Typing Architecture) on XML- pohjainen OASIS standardi ja arkkitehtuuri informaation tuottamiseen, hallinnointiin ja julkaisemiseen.

ODF ja OOXML tarjoavat ratkaisut yleisiin asiakirjatyyppeihin, joissa pääpaino on ulkoasullisella ja/tai yleisellä sisältörakenteella. Koska valtioneuvoston asiakirjoissa asiakirjan tiedollinen sisältörakenne on merkityksellinen, projektissa päädyttiin laatimaan rakenteet tämän tavoitteen mukaisesti. Sisällön perusteella rakenteistusta dokumentista voi tuottaa helposti yleistä ulkoasullista rakennetta tarvittaessa. Sisällöllisen rakenteen tuottaminen yleisestä ulkoasuun perustuvasta rakenteesta sitä vastoin on hankalaa.

Yleisten standardien rakenteisiin on periaatteessa mahdollista liittää organisaatiokohtaisia tarkentavia rakenteita ja skeemoja. Haasteena on työvälineiden tukien omien yksityiskohtaisten skeemojen hyödyntämiselle.

2.2 JHS 170:n vaikutukset

"Julkishallinnon skeemat" –suositus JHS 170 löytyy verkosta seuraavasta osoitteesta: <http://www.jhs-suositukset.fi/web/guest/jhs/recommendations/170> . JHS 170 -suosituksessa otetaan kantaa niin skeemojen modulaarisuuteen, nimiavaruuksiin kuin rakenteiden nimeämiseenkin. Suositus on helpommin sovellettavissa sanomaskeemaan kuin syvään asiakirjarakenteeseen.

JHS ydinsanastotyöryhmä katselmoi tämän projektin tuottaman vahvistettavan lain rakennemäärittelyksen. Kommentteja saatiin mm. elementtien nimeämisestä, joka JHS 170:n mukaan tehdään objektiluokan, ominaisuustermien ja sitä tarkentavasta määreen perusteella. Rakennemäärittelykseen tehtiin muutoksia komment-

---

² ODF/OASIS: http://www.oasis-open.org/committees/tc_home.php?wg_abbrev=office
ISO/IEC 26300:2006:
http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=43485

³ OOXML/ECMA-376: <http://www.ecma-international.org/publications/standards/Ecma-376.htm>

tien perusteella. Katselmoinnissa tuli ilmi seikkoja, joita ei JHS170:n laadinnassa ole huomioitu, mm.

- asiakirjoille tyypillinen monitasoinen rakennehierarkia,
- yhdyssanojen käyttö. Aihealueen sanaston (tai vakiintuneen käsitteistön) mukaiset luonnolliset yhdyssanat tulkittiin yhdeksi ominaisuustermiksi (ei siis ominaisuustermiksi ja siihen liittyväksi erilliseksi määreeksi), esim. lakiehdotus, johtolause ja säädöskokoelma.
- koostavan rakenteen tarve. Koostavaa rakennetta on käytetty osoittamaan sisällön tyyppiä, joka on hyvin tyypillinen rakenteisille asiakirjoille, mutta ei kovinkaan tyypillinen järjestelmäintegraation sanomarakenteissa tai muissa vastaavissa XML-rakenteissa.

Kyseessä on mixed content –rakenne (<xs:complexType name="..." mixed="true">), joka mahdollistaa rakenteisissa asiakirjoissa asiakirjan laadinnan "normaalin" kirjoittamistavan mukaisesti eli siten, että tekstikappaleeseen on mahdollista kirjoittaa suoraan sisältöä ja tarvittaessa lisätä sisällön lomaan rakenteita, joilla hoidetaan leipätekstin muotoilu esim. KurssiiviTeksti ja LihavaTeksti.

Hankkeen kuluessa vahvistui näkemys siitä, että JHS 170:n ja metatietostandardien, kuten SFS 5914 Asiakirjojen metatiedot ja SFS 5895 Dublin Core - metadataformaatin suomalainen versio, yhteentoimivuudessa on haasteita, koska JHS 170 mukaisesti suoraan toimittaessa päädytään käyttämään epästandardeja elementti- ja attribuuttinimiä ja lisäksi vielä suomenkielisiä nimiä, kun kyseessä on tietty skeeman looginen kokonaisuus.

Hankkeen kuluessa osoittautui, että dokumentin tekstisisällön ja metatietojen osalta yhteen tiedostoon perustuva malli on Sähke2 metatietojen osalta haasteellinen tai ei yhteentoimiva. Tämä johtuu siitä, että XML-elementit näkyvät asiakirjoissa, eikä laajan metatietojoukon kaikkien elementtien näyttäminen dokumenteissa ole toimiva ratkaisu.

Tässä tilanteessa on seuraavia perusvaihtoehtoja, kun välitetään asiakirja ja siihen liittyvät metatiedot:

1. Tekstisisällön ja metatietojen osalta yhteen tiedostoon perustuva räätälöity malli.
  2. Tekstisisällön ja metatietojen osalta kahden tiedoston käyttöön (mahdollisesti pakattuna tai samaan tiedonsiirtosanomaa sisältävänä) perustuva oma räätälöity malli.
- Dokumentti muodostuu useiden tiedostojen kokonaisuudesta (metatiedot, sisältö, mahdolliset liitteet).
  - JHS 170 suositusta voisi mahdollisesti käyttää soveltaen siten, ettei se koske metatietostandardien mukaisia metatietoja tai niiden mukaisia elementtinimiä (vrt. Sähke siirtoskeeman käyttö).

3. Jonkin teollisuus-standardin (ODF, OOXML, Dita) hyödyntämiseen perustuva räätälöity malli.

- Dokumentti muodostuu useiden tiedostojen pakatusta kokonaisuudesta (metatiedot, sisältö, mahdolliset liitteet).
- Valmiina annetut rakenteet; tulisi selvittää voiko omat räätälöidyt rakenteet lisätä mukaan.

Toteutettava vaihtoehto voisi löytyä vaihtoehtojen kaksi tai kolme pohjalta hyödyntäen ensimmäisestä saatua kokemusta.

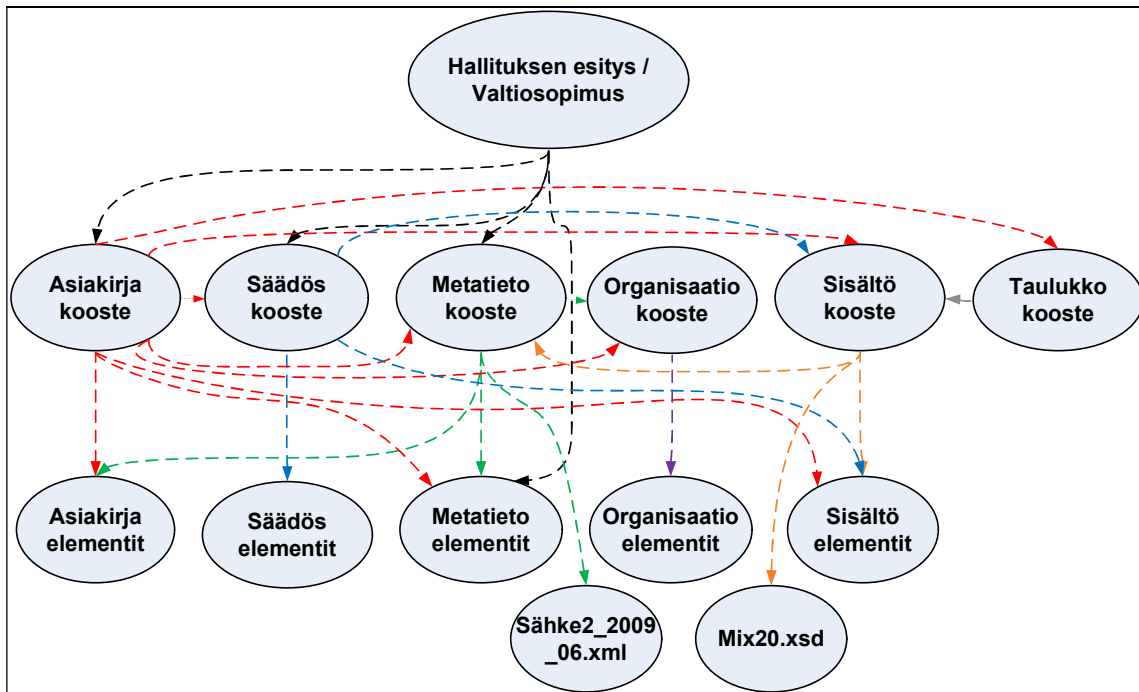
2.2.1 Modulaarisuus

JHS 170 suosituksen mukaan tehokkaan uudelleenkäytön vuoksi rakennemäärittysten (skeemojen) tulee olla modulaarisia, eli rakenne koostuu useista skeemoista: ylemmän tason skeemasta ja sen alirakenteista. Ylimmällä tasolla ovat *rajapintaskeemat*. Rajapintaskeemoihin voidaan sisällyttää uudelleenkäytettäviä *koosteskeemoja*. Rajapintaskeemoihin ja koosteskeemoihin voidaan sisällyttää *atomiaarisia elementti- tai tyyppimäärittäjiä sisältäviä skeemoja*.

Alla olevassa kuvassa esitetään hallituksen esityksen (HE) modulaarinen skeemarakenne. Hallituksen esityksen ja valtiosopimuksen yhteinen rajapintaskeema käyttää (import) asiakirjakooste-, säädöskooste-, metatietokooste- ja metatietolementit –skeemoja. Asiakirjakooste puolestaan käyttää (import) säädöskooste-, metatietokooste-, sisältökooste-, taulukkooste-, organsiaatiokooste-, sisältöelementit-, metatietolementit- ja asiakirjaelementit-skeemoja jne.

Moduuleiden sisältämät yleisesti käytettävät rakenneosat kuvataan luvussa 3.3 Yleiset osat.

Kuva 1: Skeemojen modularisuus

2.2.2 Nimiavaruudet (Namespaces)

XML-rakenne voidaan toteuttaa nimiavaruuksia käyttäen tai ilman niitä. Nimiavaruuksien käytöllä pyritään yksilöimään rakenteiden nimet siten, että mahdollisesti eri alirakenteissa olevista samannimisistä elementeistä ei tule ongelmia.

Nimiavaruus on teknistä tietoa, eikä asiakirjan laatija suoranaisesti tarvitse sitä. Nimiavaruuksien käyttötapa kuitenkin vaikuttaa joiltain osin myös laatijan käyttämiin rakenteisiin. Nimiavaruusmäärittäminen näkyy XML-tiedostossa päätason elementin attribuuttina, jonka arvo näyttää URL-osoitteelta. Nimiavaruus näkyy myös XML-tiedostossa.

Aliskeemat voidaan liittää ylemmän tason skeemaan kahdella tavalla:

1) Include: Ylemmän tason skeemaan liitetään aliskeema, joka käyttää samaa nimiavaruutta kuin ylemmän tason skeema.

Elementeille ei tule tarkenteita, jos sellaista ei nimiavaruudelle ole määritelty. Jos nimiavaruudelle on määritelty tarkenne, kaikki elementit saavat saman tarkenteen.

2) Import: Ylemmän tason skeemaan liitetään aliskeema, jolla on oma nimiavaruus. Jokaisen aliskeemassa määritellyn elementin nimen eteen tulee nimiavaruutta kuvaava tarkenne.

JHS 170 suosituksen mukaan skeemoissa tulee olla nimiavaruus-määrittäminen, jolle suosituksessa annetaan myös muoto-ohjeet. Alemman tason skeemat pitää sisällyttää osaksi ylemmän tason skeemaa `xs:import`-määrittäyksillä.

Kaikki välineet eivät vielä tue nimiavaruuksia tai tuki ei ole täydellinen. Ongelmia on kohdattu mm. FrameMaker 9:n kanssa, jossa useita nimiavaruuksia käytettäessä XML-muodon tallennuksessa tuli hankaluuksia. Nimiavaruuksien käyttöä voidaan toteutusteknisesti säätää siten, että erillisiä nimiavaruuksia ei tule useita ja alemman tason rakennemäärittelyä liitetään ylemmän tason rakenteeseen include-toiminnoilla import-toiminnon sijasta. Tässä on huomioitava, että tapa on riskitiedossa JHS170-suosituksen kanssa.

2.3 PTJ2-hankkeen määrittelydokumentti ja skeemaluonnokset

PTJ2-hankkeen määrittelyaineistoa on käytetty tässä projektissa lähtökohtana. Skeemaluonnoksia on käytetty sisällön jäsentämisessä ja rakenteen oikeellisuuden tarkastamisessa. PTJ2 skeemaluonnoksia ei voitu käyttää sellaisenaan, koska niitä ei ole rakennettu JHS 170 –suosituksen mukaisesti modularisesti. Myös elementti- ja attribuuttinimet vaativat uudelleennimeämistä suositusta vastaavaksi.

2.4 Asiakirjojen metatiedot

Rakenteistamisen lähtökohtana on ollut ”Määrittely Valtioneuvoston ja eduskunnan yhtenäiset metatiedot ja tietorakenteet”, Valtiovarainministeriön julkaisu 24/2008 (ks. myös HARE VM003:00/2007), ja siihen liittyvä metatietotaulukon uusi versio (maaliskuu 2010). Yhteisesti sovitulla metatieto- ja tietorakennemäärittelyillä on tavoitteena yhteentoimivuuden lisääminen ja rajapinnoissa käytettävien metatietojen yhtenäistämisen. Tarkoituksena on luoda edellytykset myös valtioneuvoston päätösasiakirjojen rakenteistamiselle sekä käytössä olevien asiakirjojen rakenteista valmistelua tukevien eduskunnan ja valtiovarainministeriön järjestelmien kehittämiselle.

Yhtenäiset metatiedot ja tietorakenteet -hankkeen lähtökohtina ovat olleet myös Kansallisarkiston Sähke-määrittelyt ja ”Asiakirjojen kuvailun ja hallinnan metatiedot” –suositus (JHS 143). Päätösasiakirjojen rakenteistamisessa on hyödynnetty Sähke2-määräykseen liittyvää XML-siirtotiedoston skeemaa, jota on täydennetty metatietotaulukon mukaisilla asiankäsitteilyn aktiiviaikaa tukevilla asiakirjojen rakenteisiin liitettävillä metatiedoilla. Metatietojen dokumentoinnissa on käytetty viitetietona Sähkeen mukaista metatietojen numerointia.

SÄHKE-määrittely suosittaa URI-tunnuksen käyttöä. URI-tunnus voi perustua esimerkiksi OID⁴ tunnistekäytäntöön. Tavoitteena on tukea asiakirjojen käyttöä verkkopalveluissa siten, että asiakirjan yksilöivästä OID-tunnuksesta on muodostettava URI-tunnus, jolla päätösasiakirja on haettavissa.

Säädöskokoelmassa ja valtiopäiväasiakirjoissa julkaistavien päätösasiakirjojen julkaisuominaisuuksien ja niihin liittyvien metatietojen määrittely tehdään erikseen oikeusministeriön ja eduskunnan johdolla.

⁴ JHS 159 ISO OID-yksilöintitunnuksen soveltaminen julkishallinnossa
<http://www.jhs-suositukset.fi/suomi/jhs159>

3 Skeemojen dokumentointi

Tässä luvussa kuvataan käytetyt yleiset käsitteet, rakennemäärittelyn kokonaisuudet, yleiset rakenneosat ja asiakirjakohtaiset rakennemäärittelyt.

Rakenteiden määrittelytyössä on käytetty XML Spy –välinettä, jonka käyttöä kuvataan liitteessä 6. Tässä dokumentissa olevat rakennepuukuvat on laadittu XML Spy:n avulla.

3.1 Käytetyt käsitteet

Rakenteinen asiakirja. Rakenteisen asiakirjan rakenne koostuu nimetyistä osista ja rakenneosat on esitetty asiakirjassa niin, että ohjelmat pystyvät hakemaan ja käsittelemään niitä. Rakenteinen asiakirja ei ole sidoksissa tiettyyn ohjelmaan tai julkaisumediaan. Asiakirjassa on mahdollista erottaa toisistaan kolme komponenttia: rakenne, sisältö ja ulkoasu.

XML (lyhenne sanoista *eXtensible Markup Language*) on merkintäkieli tai standardi, joka on suunniteltu tiedon hallintaan. XML-kieltä käytetään sekä dokumenttien tallennusformaattina, että tiedonvälitykseen järjestelmien välillä ja eri organisaatioiden rajapinnoissa. XML-dokumenttien rakenneosat on nimetty ja merkattu sovitulla tavalla ja siten, että sovellukset pystyvät käsittelemään rakenneosia.

XML-skeema (engl. *XML Schema*) on [W3C](#):n standardoima teknologia, jolla voidaan kuvata XML-dokumenttien rakenne. Skeemassa määritellään dokumenteissa käytettävien elementtien ja attribuuttien nimet ja dokumenttien looginen rakenne.

Elementti. XML-dokumentin loogisen rakenteen keskeisimpiä osasia ovat elementit. Elementit, kuten loogisen rakenteen muutkin osat osoitetaan *merkkauksella* (markup). Elementin alku ja loppu osoitetaan *alkutunnisteella* (begin-tag) ja *lopputunnisteella* (end-tag). Sekä alku- että lopputunnisteessa on elementin nimi. Alkutunniste on muotoa < ... > ja lopputunniste muotoa </ ... >.

Elementin tunnisteiden välissä oleva teksti on elementin sisältö (content). Alku- ja lopputunnisteen kirjoittaminen on pakollinen kaikille muille elementeille paitsi elementeille, joiden sisältö on tyhjä. Tyhjää elementtiä voidaan esittää erityisellä tyhjän elementin tunnisteella (empty-element tag), joka loppuu merkkeihin />. Elementin sisältö voi koostua pelkästään merkkitiedosta. Elementin sisällä voi olla myös toisia elementtejä, joita kutsutaan elementin lapsielementeiksi (child elements). Saman elementin lapsielementit ovat sisaruselementtejä (sibling elements). Jossain dokumentissa voisi esimerkiksi päiväys olla esitettynä muodossa

```
<Pvm><Paiva>25</Paiva><Kuukausi>5</Kuukausi><Vuosi>2010</Vuosi>  
</Pvm>
```

Tässä Pvm-elementti sisältää kolme lapsi-elementtiä: Paiva, Kuukausi ja Vuosi.

Attribuutti Lisätietoa elementistä voidaan välittää attribuuttien avulla. Elementin alkutunnisteeseen on mahdollista lisätä elementin nimen jälkeen yksi tai useampi attribuuttispesifikaatio (attribute specification). Spesifikaatiossa annetaan attribuutin nimi ja arvo.

XML-dokumentin ulkoasu. XML-standardissa ei oteta kantaa siihen, miten XML-dokumentteja esitetään. Tarkoituksena on se, että dokumentin loogisen rakenteen perustella samalle sisällölle on mahdollista määritellä erilaisia ulkoisia esitysmuotoja eri käyttötarkoituksiin esimerkiksi sähköisiä verkkopalveluita ja tulostusta varten. XML-dokumenttien ulkoasun esitysmuotoja määritellään tyyli tiedostojen (*style sheet*) avulla. Tyyli tiedostoissa kuvataan sivupohjan ulkoasusäännöt esi-

merkiksi marginaalit, ylä- ja alatunnisteet, perustyyli ja palstoitus sekä yksittäisiin loogisiin rakenneosiin liittyvät ulkoasusäännöt esimerkiksi lihavointi, kursivointi, poikkeavat välistykset ja fonttikoot, listojen, taulukkorakenteiden, kuvien ja otsikokotekstien sijoittelu. HTML-kielen yhteydessä käytettävä tyylikieli CSS (Cascading Style Sheets) on käytettävissä myös XML-dokumenttien tyylimäärittelyyn.

3.2 Rakennemäärittelyn kokonaisuudet

Asiakirjojen rakenteet on laadittu modulaarisesti, kuten JHS 170 suositus edellyttää. Yleisten osien rakenteet ovat erillisissä asiakohtaisesti muodostetuissa koosteskeemoissa sekä atomaaristen elementtien skeemoissa ja asiakirjojen rakenteet asiakirjakohtaisissa skeemoissa. Asiakirjan rakenteessa viitataan siinä käytettävään yleiseen osaan.

Yleisten osien rakenteiden suunnittelun yhtenä lähtökohtana on ollut rakenteiden yhteiskäyttöisyys valtioneuvostossa ja eduskunnassa. Rakennemäärittelyiden hakemistorakenteessa tämä ilmenee siten, että skeemat on jaoteltu organisaatiokohtaisille asiakirjaskeemoille tarkoitettuun skeemat-hakemistoon ja yhteiskäyttöisille yleisille osille tarkoitettuun yhteiset-hakemistoon. Hakemistorakenne on suunniteltu ensisijaisesti asiakirjatuotannon tarpeisiin. Asiakirjatuotannossa on kerrallaan käytössä vain yksi skeemaversio, joten hakemistorakenteen ei tarvitse tukea skeemojen eri versioita.

Yhteiskäyttöisten skeemojen eriyttäminen organisaatiokohtaisista skeemoista tukee asiakirjatuotannon lisäksi yhteisten rakenteiden hallintaa ja ylläpitoa. Ratkaisun etuna on se, että organisaatiokohtaisten asiakirjaskeemojen lisäksi mahdollisesti tarvittavia organisaatiokohtaisia kooste- ja atomaaristen elementtien skeemoja on selkeämpi hallita ja ylläpitää organisaatiokohtaisessa hakemistossa. Tämä periaate helpotta myös skeemojen jakelua niiden julkaisupaikaksi suunnittelussa yhteentoimivuusportaalissa, kun yhteiset rakennemäärittelyt on eriytetty organisaatiokohtaisista määrittelyistä.

JHS 170 suositus ei määrittele skeematiedostojen nimeämisperiaatteita. Tehdysä skeemasuunnittelutyössä on pyritty nimeämään asiakirjaskeemat "Valtioneuvoston asiakirjatyyppejä suomeksi ja englanniksi"-dokumentissa määriteltyjä asiakirjatyyppejen mukaisesti. Jos asiakirjaskeema kattaa usean eri asiakirjatyypin rakennemäärittelyn, on skeematiedoston nimenä suunniteltu käytettävän näistä keskeisimmän asiakirjatyypin nimeä.

Alla olevassa taulukossa on lueteltu asiakirjakohtaiset skeemat sekä yleiset skeemat.

Kuvaus	Skeema	Nimiavaruus-lyhenne
Asiakirjakohtaiset skeemat (skeemat-hakemisto)		
Hallituksen esitys / Valtiosopimus	hallituksenesitys.xsd	he

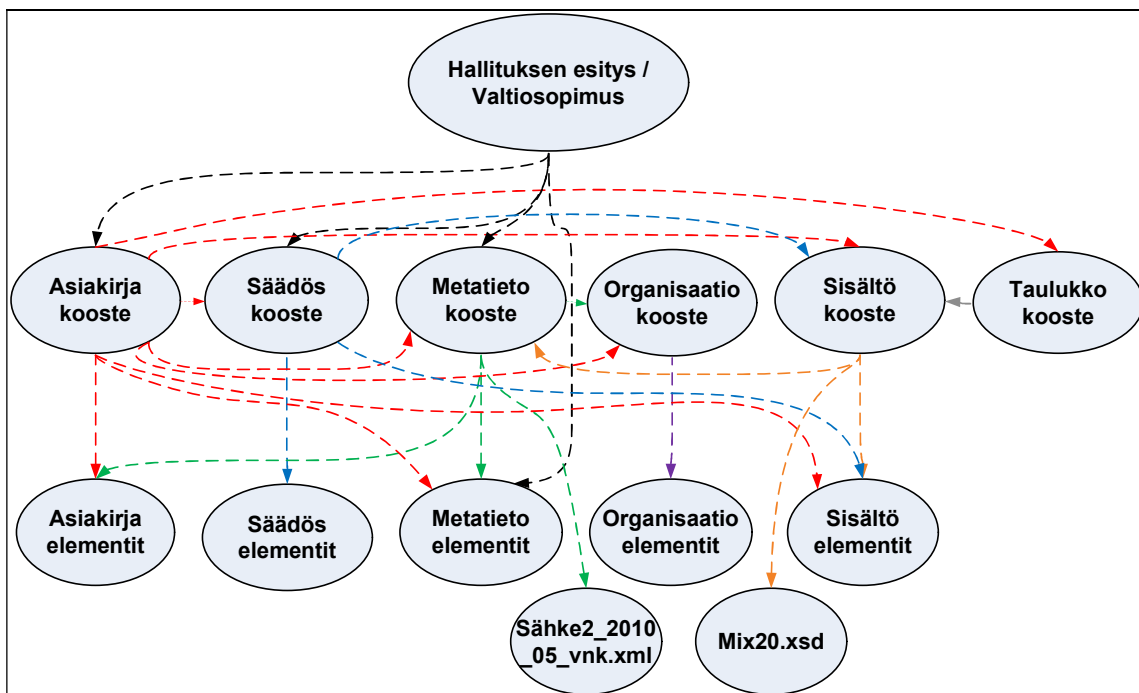
Kuvaus	Skeema	Nimiavaruus-lyhenne
Laki / Tasavallan Presidentin asetus / Valtioneuvoston asetus / Ministeriön asetus / Tasavallan presidentin avoin kirje	vahvistettavalaki.xsd	vah
Valtioneuvoston kirjelmä (U) / Valtioneuvoston kirjelmä (sid) / Hallituksen kirjelmä	kirjelma.xsd	kir
Hallituksen kertomus	kertomus.xsd	ker
Valtioneuvoston selonteko / Valtioneuvoston tiedonanto / Valtioneuvoston periaatepäätös	selonteko.xsd	sel
Muistio	muistio.xsd	mui
Yleiset osat (skeemat/yhteiset-hakemisto)		
Valtioneuvoston asiakirjoihin liittyvät koosterakenteet	asiakirjakooste.xsd	asi
Valtioneuvoston asiakirjoihin liittyvät atomaariset elementit	asiakirjaelementit.xsd	asi1
Organisaatioon liittyvät koosterakenteet	organisaatiokooste.xsd	org
Organisaatioon liittyvät atomaariset elementit	organisaatioelementit.xsd	org1
Säädöksen koosterakenteet	saadoskooste.xsd	saa
Säädöksen atomaariset elementit	saadoselementit.xsd	saa1
Tekstin muotoiluun liittyvät koosterakenteet	sisaltokooste.xsd	sis
Tekstin muotoiluun liittyvät atomaariset elementit	sisaltoelementit.xsd	sis1
Metatietojen koosterakenteet	metatietokooste.xsd	met
Metatietojen atomaariset elementit	metatietoelementit.xsd	met1
Taulukkorakenne	taulukko.xsd	tau
Sähke2 siirtotiedoston rakenteet	sahke2_2011_01_vnk.xsd	narc
Kuvan metatietorakenteet	mix20.xsd	mix
XML-kieleen määritellyt rakenteet	xml.xsd	xml

Eduskunnan Eduksi-hankkeen ja valtioneuvoston EUTORI-järjestelmän tiedonsiirtojen kehittämisen yhteydessä on hyväksytty asiakirjasiirtojen metatietojen kooste- ja elementtirakenteiden määrittelyt (siirtoelementit.xsd, siirtokooste.xsd ja asiakirjasiirtokooste.xsd) sekä asiakirjasiirtojen metatietojen rajapintaskeemojen määrittelyt (asiakirjasiirto.xsd ja siirto.xsd). Hyväksyttyjen asiakirjasiirtojen rakennemäärittelyiden käyttötarkoitusta olisi mahdollista laajentaa myös valtioneuvoston päätösasiakirjojen organisaatioiden väliseen tiedonsiirtoon.

Seuraavassa kuvataan asiakirjakohtaisesti rakennemääritykset moduulikaavioina. Moduulikaavioiden väliset yhteydet on merkitty lukemisen helpottamiseksi väreillä sen mukaan, mistä yhteys lähtee:

- Musta: asiakirjan skeema
- Punainen: asiakirjakoosteen skeema

- Sininen: säädöskoosteen skeema
- Vihreä: metatietokoosteen skeema
- Lila: organisaatiokoosteen skeema
- Oranssi: sisältökoosteen skeema
- Harmaa: taulukko koosteen skeema

Kuva 2: Hallituksen esityksen ja valtiosopimuksen rakenteen moduulikaavio.

Hallituksen esityksen skeemassa käytetään:

- asiakirjojen yleisiä rakenteita (asiakirjakooste)
- säädösrakennetta (säädöskooste)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)

Asiakirjakoosteen skeema käyttää

- asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä (asiakirjaelementit)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)
- säädöksen rakenteita perustelujen osa-, luku- ja pykäläviittauksissa (sädöskooste)
- yleisiä sisällöllisiä otsikko-, kappale-, lista-, kuva- ym. elementtejä (sisältökooste, sisältöelementit)
- taulukkorakennetta (taulukko kooste)
- henkilön rakennetta allekirjoituksessa (organisaatiokooste)

Säädöskoosteen skeema käyttää

- säädöksen atomaarisia elementtejä (sädöselementit)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)

- yleisiä sisällöllisiä otsikko-, kappale-, lista-, kuva- ym. elementtejä (sisältökooste, sisältöelementit)

Metatietokoosteen skeema käyttää

- atomaarisia metatietoelementtejä (metatietoelementit)
- asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä toimijan aseman tarkennustekstin osalta (asiakirjaelementit)
- Sähke2:n skeeman metatietoja (sahke2_2011_01_vnk.xsd)
- henkilörakennetta toimijan rakenteessa (organisaatiokooste)

Organisaatiokoosteen skeema käyttää

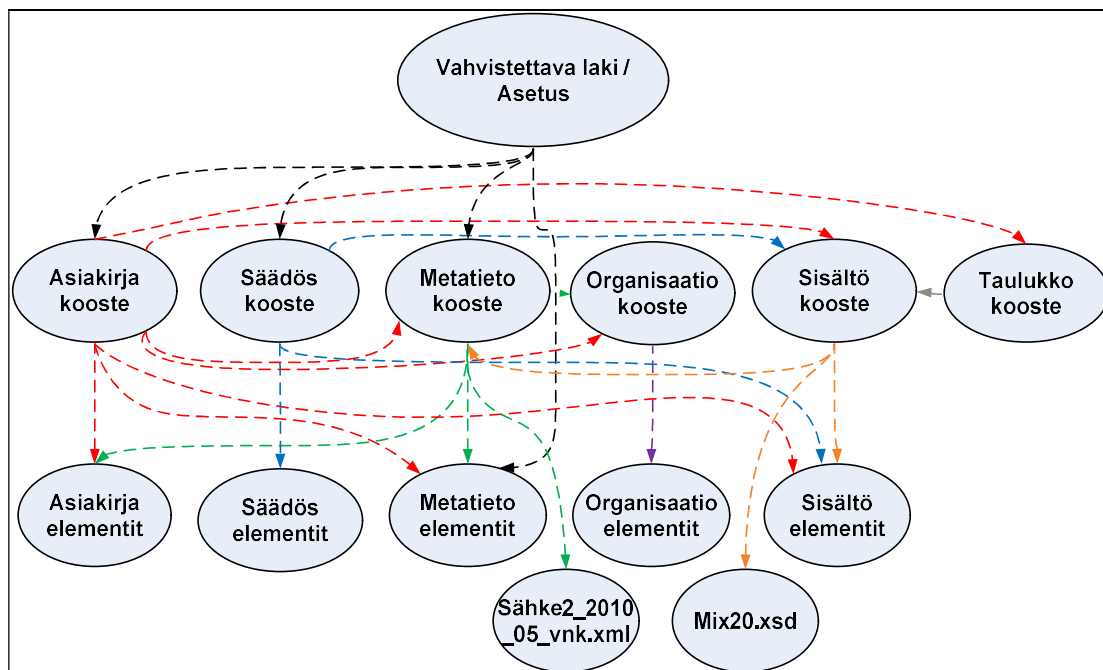
- henkilörakenteen atomaarisia elementtejä (organisaatioelementit)

Sisältökoosteen skeema käyttää

- sisältörakenteiden atomaarisia elementtejä (sisältöelementit)
- kuvan MIX-standardin mukaista rakennemäärittystä (mix20.xsd)
- metatietoja kuvan osalta (metatietokooste)

Taulukkokoosteen skeema käyttää

- sisältörakenteita taulukon soluun kirjoitettavien sisältörakenteiden osalta (sisältökooste)

Kuva 3: Vahvistettavan lain ja asetuksen rakenteen moduulikaavio.

Vahvistettavan lain skeemassa käytetään:

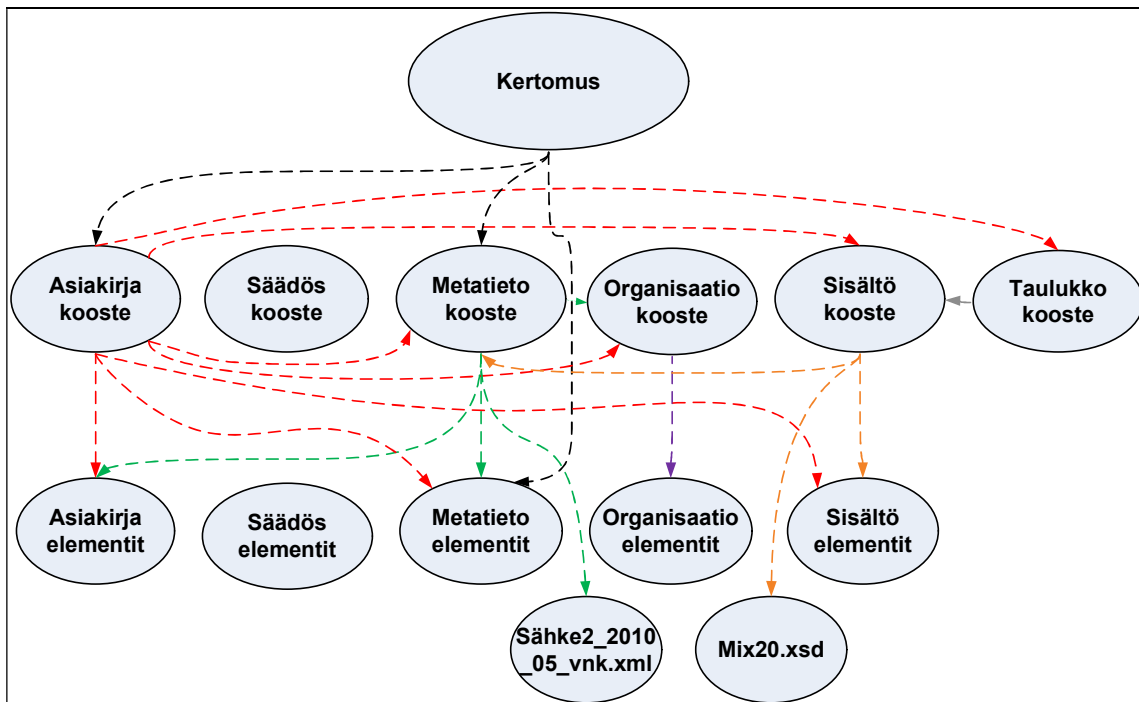
- asiakirjojen yleisiä rakenteita (asiakirjakooste)
- säädösrakennetta (säädöskooste)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)

asiakirjakoosteen skeema käyttää

- asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä (asiakirjaelementit)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)
- yleisiä sisällöllisiä otsikko-, kappale-, lista-, kuva- ym. elementtejä (sisältökooste, sisältöelementit)
- taulukkorakennetta (taulukkoakooste)

- henkilön rakennetta allekirjoituksessa (organisaatiokooste)
- Säädöskoosteen skeema käyttää
- säädöksen atomaarisia elementtejä (saadoselementit)
  - metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)
  - yleisiä sisällöllisiä otsikko-, kappale-, lista-, kuva- ym. elementtejä (sisältökooste -> sisältöelementit)
- Metatietokoosteen skeema käyttää
- atomaarisia metatietoelementtejä (metatietoelementit)
  - asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä toimijan aseman tarkennustekstin osalta (asiakirjaelementit)
  - Sähke2:n skeeman metatietoja (sahke2_2011_01_vnk.xsd)
  - henkilörakennetta toimijan rakenteessa (organisaatiokooste)
- Organisaatiokoosteen skeema käyttää
- henkilörakenteen atomaarisia elementtejä (organisaatioelementit)
- Sisältökoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteiden atomaarisia elementtejä (sisältöelementit)
  - kuvan MIX-standardin mukaista rakennemäärittystä (mix20.xsd)
  - metatietoja kuvan osalta (metatietokooste)
- Taulukkoikoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteita taulukon soluun kirjoitettavien sisältörakenteiden osalta (sisältökooste)

Kuva 4: Kertomuksen rakenteen moduulikaavio.

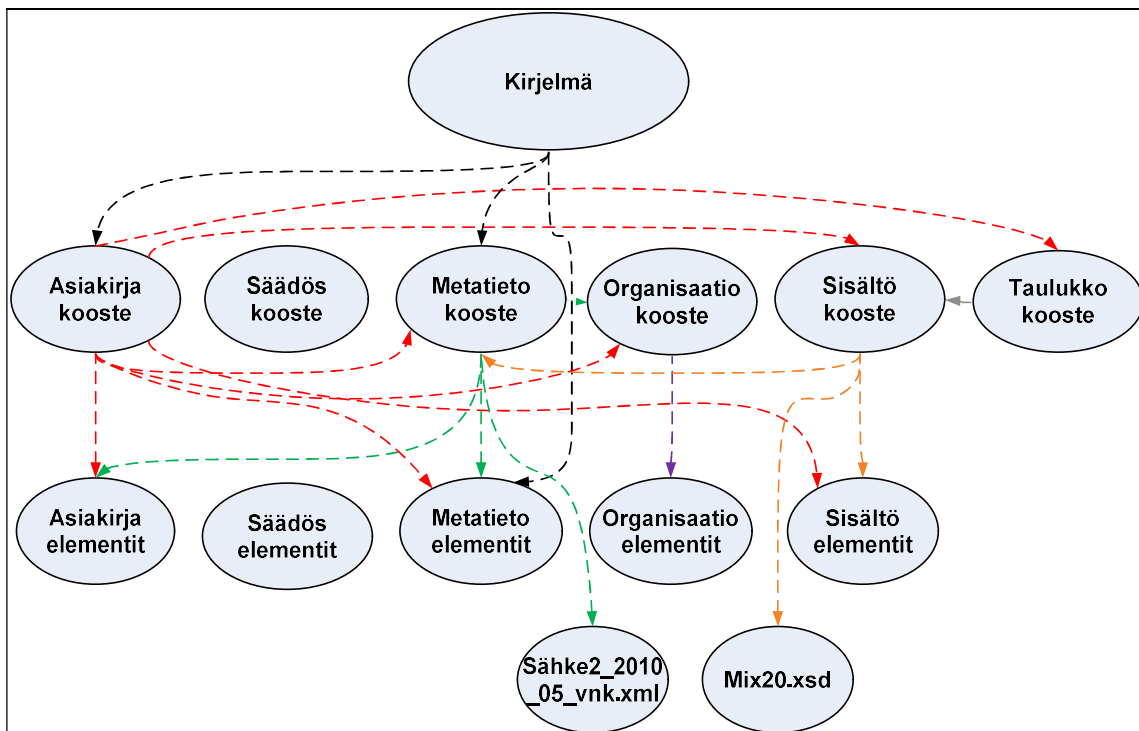
Kertomuksen skeemassa käytetään:

- asiakirjojen yleisiä rakenteita (asiakirjakooste)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)

Asiakirjakoosteen skeema käyttää

- asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä (asiakirjaelementit)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)

- yleisiä sisällöllisiä otsikko-, kappale-, lista-, kuva- ym. elementtejä (sisältökooste, sisältöelementit)
  - taulukkorakennetta (taulukkoakooste)
  - henkilön rakennetta allekirjoituksessa (organisaatiokooste)
- Metatietokoosteen skeema käyttää
- atomaarisia metatietoelementtejä (metatietoelementit)
  - Sähke2:n skeeman metatietoja (sahke2_2011_01_vnk.xsd)
  - asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä toimijan aseman tarkennustekstin osalta (asiakirjaelementit)
  - henkilörakennetta toimijan rakenteessa (organisaatiokooste)
- Organisaatiokoosteen skeema käyttää
- henkilörakenteen atomaarisia elementtejä (organisaatioelementit)
- Sisältökoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteiden atomaarisia elementtejä (sisältöelementit)
  - kuvan MIX-standardin mukaista rakennemäärittystä (mix20.xsd)
  - metatietoja kuvan osalta (metatietokooste)
- Taulukkoakoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteita taulukon soluun kirjoitettavien sisältörakenteiden osalta (sisältökooste)

Kuva 5: Kirjelmän rakenteen moduulikaavio.

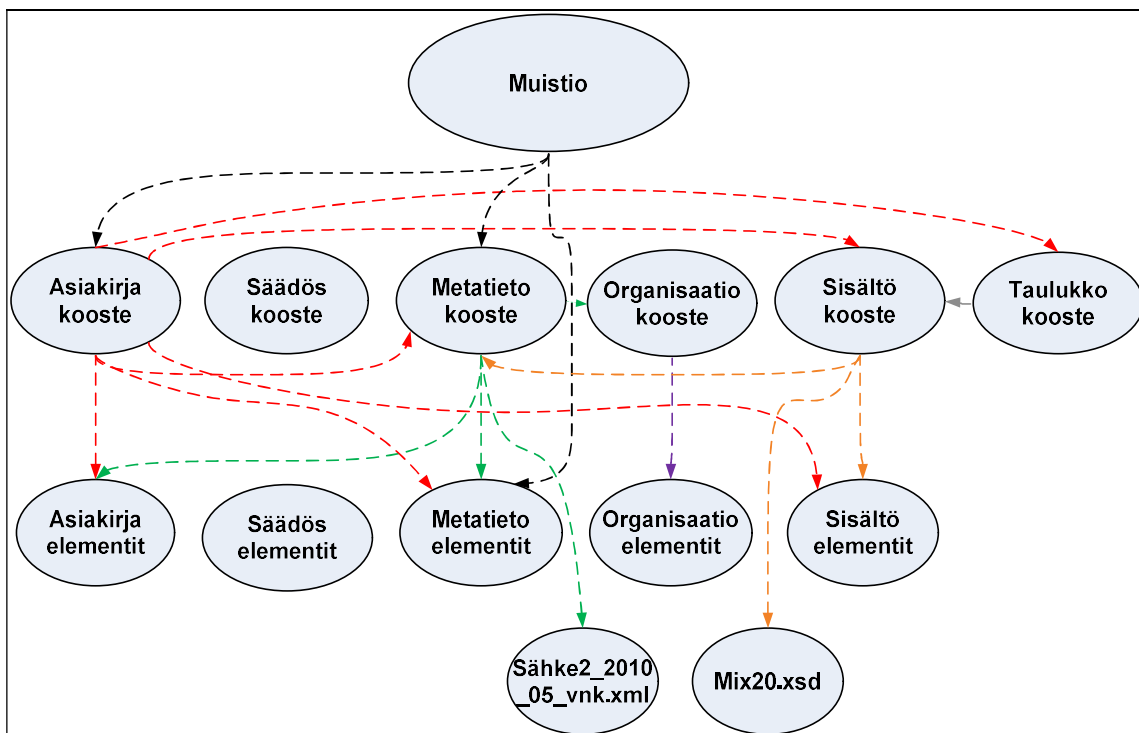
Kirjelmän skeemassa käytetään:

- asiakirjojen yleisiä rakenteita (asiakirjakooste)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)

Asiakirjakoosteen skeema käyttää

- asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä (asiakirjaelementit)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)
- yleisiä sisällöllisiä otsikko-, kappale-, lista-, kuva- ym. elementtejä (sisältökooste, sisältöelementit)

- taulukkorakennetta (taulukkoakooste)
  - henkilön rakennetta allekirjoituksessa (organisaatiokooste)
- Metatietokoosteen skeema käyttää
- atomaarisia metatietoelementtejä (metatietoelementit)
  - Sähke2:n skeeman metatietoja (sahke2_2011_01_vnk.xsd)
  - asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä toimijan aseman tarkennus-tekstin osalta (asiakirjaelementit)
  - henkilörakennetta toimijan rakenteessa (organisaatiokooste)
- Organisaatiokoosteen skeema käyttää
- henkilörakenteen atomaarisia elementtejä (organisaatioelementit)
- Sisältökoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteiden atomaarisia elementtejä (sisältoelementit)
  - kuvan MIX-standardin mukaista rakennemäärittystä (mix20.xsd)
  - metatietoja kuvan osalta (metatietokooste)
- Taulukkoakoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteita taulukon soluun kirjoitettavien sisältörakenteiden osalta (sisaltokooste)

Kuva 6: Muistion rakenteen moduulikaavio.

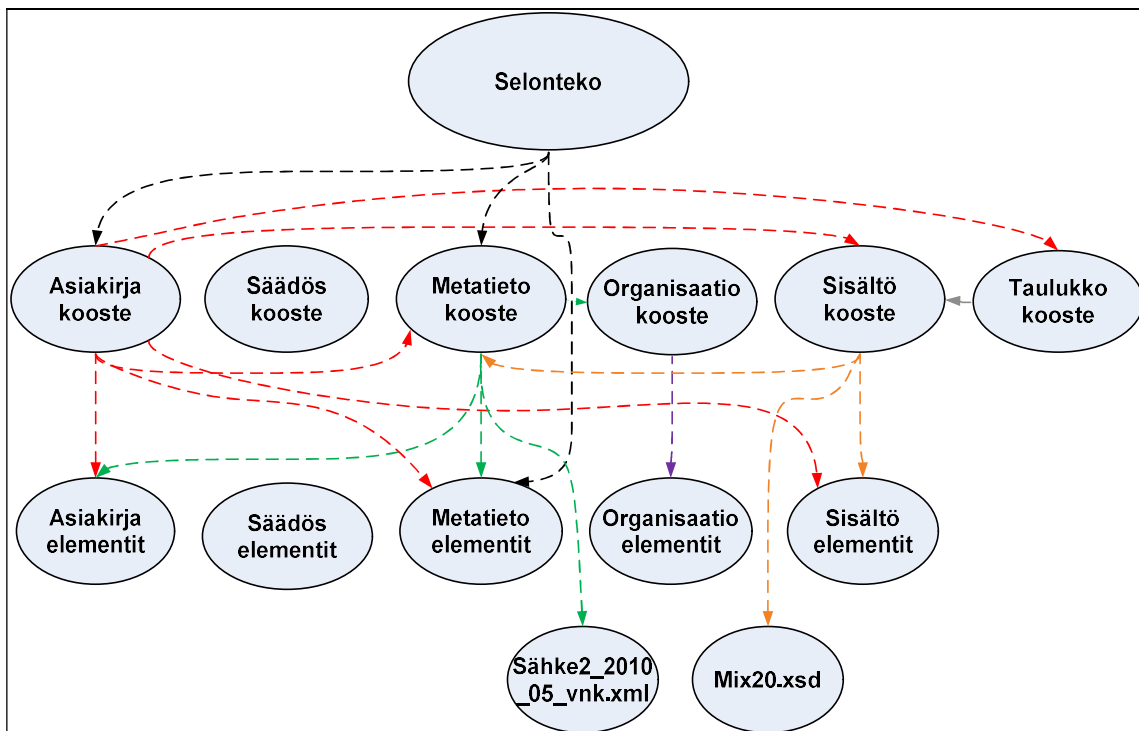
Muistion skeemassa käytetään:

- asiakirjojen yleisiä rakenteita (asiakirjakooste)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)

Asiakirjakoosteen skeema käyttää

- asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä (asiakirjaelementit)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)

- yleisiä sisällöllisiä otsikko-, kappale-, lista-, kuva- ym. elementtejä (sisältökooste, sisältöelementit)
  - taulukkorakennetta (taulukkoakooste)
- Metatietokoosteen skeema käyttää
- atomaarisia metatietoelementtejä (metatietoelementit)
  - Sähke2:n skeeman metatietoja (sahke2_2011_01_vnk.xsd)
  - asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä toimijan aseman tarkennustekstin osalta (asiakirjaelementit)
  - henkilörakennetta toimijan rakenteessa (organisaatiokooste)
- Organisaatiokoosteen skeema käyttää
- henkilörakenteen atomaarisia elementtejä (organisaatioelementit)
- Sisältökoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteiden atomaarisia elementtejä (sisältöelementit)
  - kuvan MIX-standardin mukaista rakennemäärittystä (mix20.xsd)
  - metatietoja kuvan osalta (metatietokooste)
- Taulukkoakoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteita taulukon soluun kirjoitettavien sisältörakenteiden osalta (sisältökooste)

Kuva 7: Selonteon rakenteen moduulikaavio.

Selonteon skeemassa käytetään:

- asiakirjojen yleisiä rakenteita (asiakirjakooste)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)

Asiakirjakoosteen skeema käyttää

- asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä (asiakirjaelementit)
- metatietoja (metatietokooste, metatietoelementit)
- yleisiä sisällöllisiä otsikko-, kappale-, lista-, kuva- ym. elementtejä (sisältökooste, sisältöelementit)

- taulukkorakennetta (taulukkoakooste)
- Metatietokoosteen skeema käyttää
- atomaarisia metatietoelementtejä (metatietoelementit)
  - Sähke2:n skeeman metatietoja (sahke2_2011_01_vnk.xsd)
  - asiakirjarakenteiden atomaarisia elementtejä toimijan aseman tarkennustekstin osalta (asiakirjaelementit)
  - henkilörakennetta toimijan rakenteessa (organisaatiokooste)
- Organisaatiokoosteen skeema käyttää
- henkilörakenteen atomaarisia elementtejä (organisaatioelementit)
- Sisältökoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteiden atomaarisia elementtejä (sisältoelementit)
  - kuvan MIX-standardin mukaista rakennemäärittystä (mix20.xsd)
  - metatietoja kuvan osalta (metatietokooste)
- Taulukkoakoosteen skeema käyttää
- sisältörakenteita taulukon soluun kirjoitettavien sisältörakenteiden osalta (sisaltokooste)

3.3 Yleiset osat

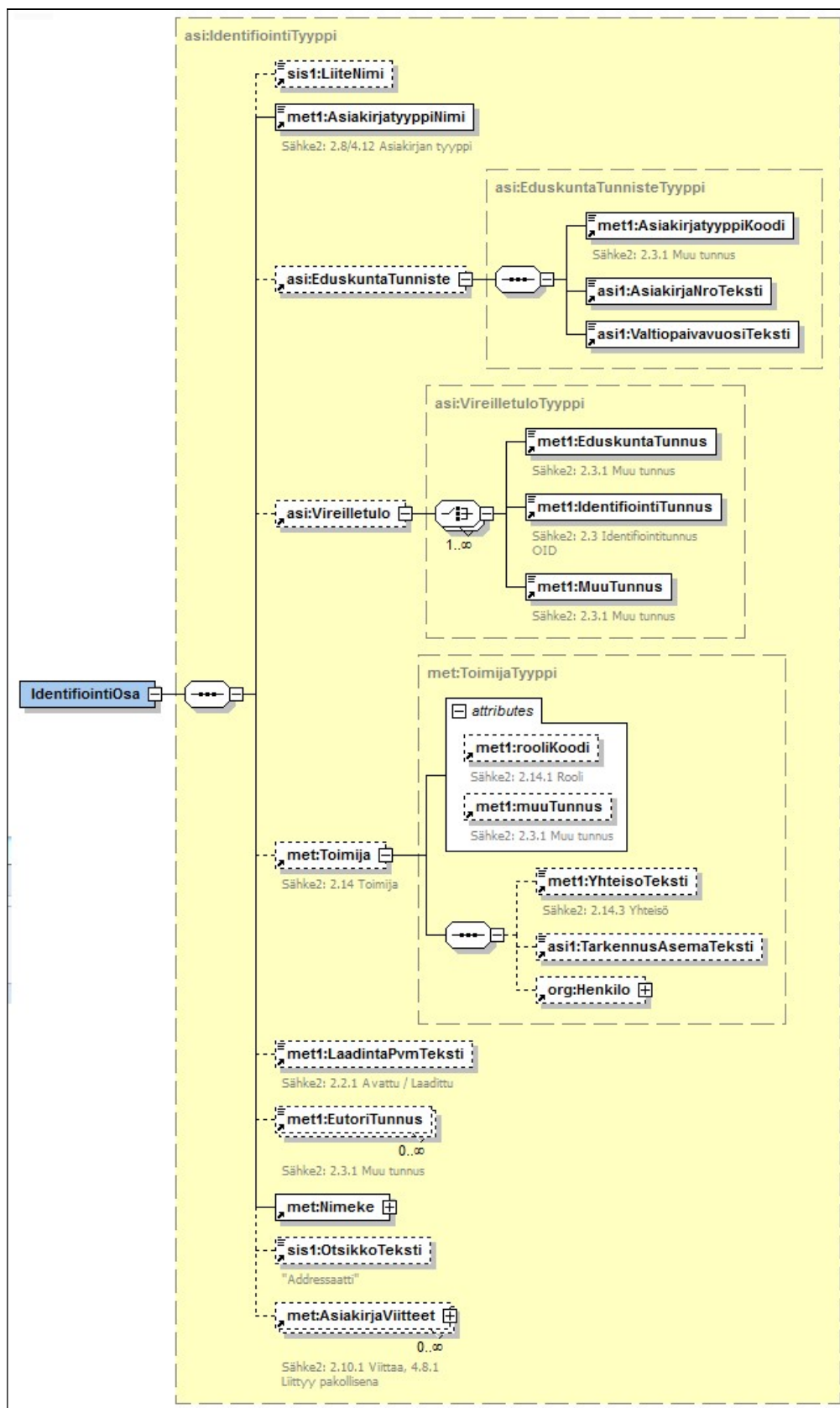
Tässä luvussa käsitellään asiakirjoissa käytettyjen yleisten rakenneosien määritykset (skeemat). Yleisiä osia ovat valtioneuvoston päätösasiakirjoihin liittyvät yleiset rakenneosat, kuten *identifiointiosa*, *perusteluosat*, *sisällön kuvaus*, *säädösosa*, *allekirjoitusosa*, *liite*, *muistio* ja *yleiset sisältoelementit*. Tässä kuvataan myös *taulukko* ja *kuva*, *metatiedot* ja *yleiset attribuutit*. Näissä rakenteissa käytetään myös yksityiskohtaisempia yleiskäyttöisiä osia, jotka kuvataan ylemmän rakenteen yhteydessä.

3.3.1 Asiakirjan identifiointitiedot (IdentifiointiOsa)

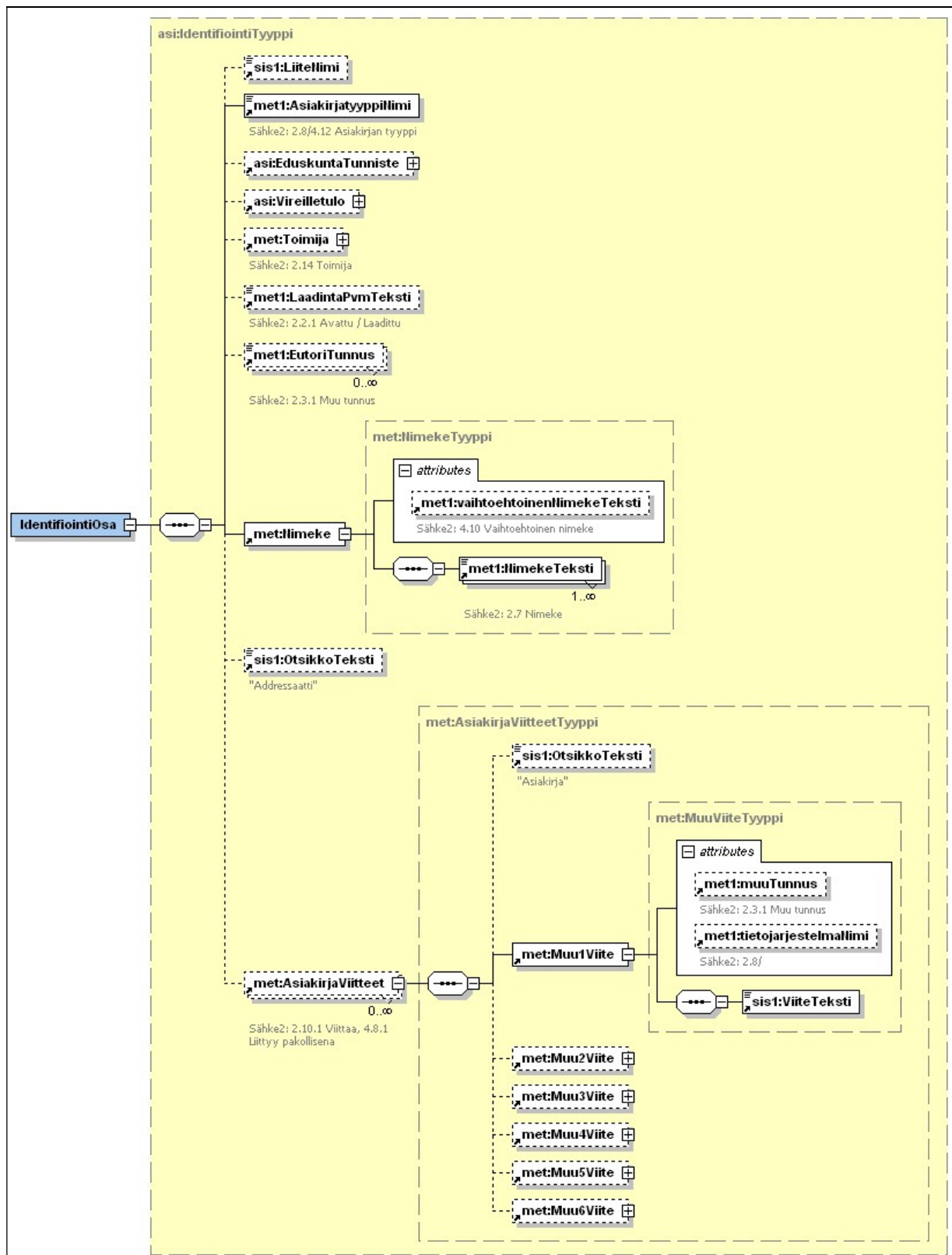
IdentifiointiOsan rakenne (kuva 8 ja kuva 9) on tehty kokoamalla eri asiakirjatyypien erilaiset identifiointitiedot samaan rakenteeseen. Rakenne tehtiin mahdollisimman väljäksi ja monimuotoiseksi siinä tarkoituksessa, että rakenne mahdollistaa erilaisten identifiointitietojen yhdistelmien kokeilun käytännön esimerkkien avulla. Näin väljä rakenne ei kuitenkaan ole suositeltava pohja rakenteiden asiakirjojen tuotantoversioiden toteutukselle vaan se on tarkoitettu tukemaan asiaan liittyvää jatkokeskustelua.

IdentifiointiOsassa on vähän pakollisia tietoja, mutta niiden esiintymisjärjestys on määrätty. Tarkoituksena on ollut se, että eri asiakirjatyypeille yhteisen rakenteen lisäksi pyritäisiin myös entistä yhtenäisempään asiakirjatyypistä riippumattomaan identifiointitietojen ulkoasuun. Ulkoasun lähtökohtana on määrittelyvaiheessa ollut se, että säädösehdotuksia sisältävien päätösasiakirjojen ulkoasu poikkeaa muiden päätösasiakirjojen ulkoasusta, joka voisi jatkossa noudattaa tarvittavilta osin yleistä asiakirjastandardia (SFS 2487).

IdentifiointiOsan rakenteita on esitelty raportin lopussa Hallituksen esityksen ja valtiosopimuksen rakennemäärittelyn kuvauksen yhteydessä.

Kuva 8. IdentifiointiOsa (osa1)

Kuva 9. IdentifiointiOsa (osa2)

3.3.2 Perusteluosat (PerusteluOsa ja PerusteluLuku)

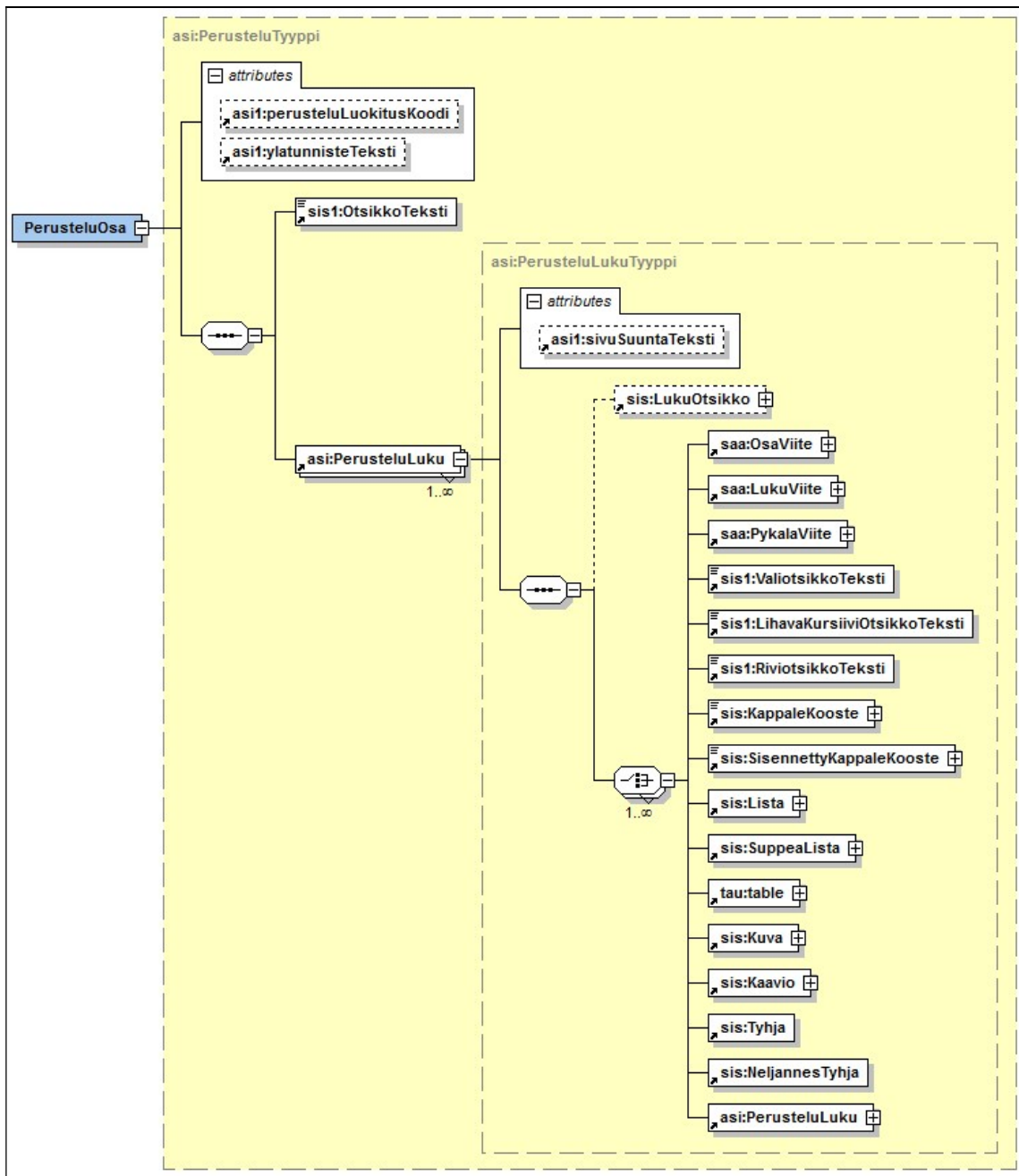
PerusteluOsan rakenteessa (kuva 10) on lähdetty siitä, että samaa rakennetta voitaisiin käyttää perusteluissa, yleisperusteluissa ja yksityiskohtaisissa perusteluissa sekä valtioneuvostossa että eduskunnassa. Perusteluosan tyyppi (perustelut, yleisperustelut, yksityiskohtaiset perustelut) ilmaistaan perustelujen luokituskoodilla (perusteluLuokitusKoodi).

PerusteluOsassa oleva PerusteluLuku -rakenne on rekursiivinen, eli sisäkkäisiä lukuja voi rakenteen puolesta esiintyä rajoittamaton määrä. Tämän rakenteen yhteydessä yleisiin sisältörakenteisiin on lisätty uusi numeroitua luvun otsikkoa kuvaava elementti LukuOtsikko, joka muodostuu OtsikkoNroTeksti- ja OtsikkoTeksti-rakenteista. LukuOtsikko ei ole pakollinen, koska perustelut on tarvittaessa voitava kirjoittaa ilman otsikointia eduskunnan valiokunnan mietinnössä. PerusteluLuku-rakenteeseen voi otsikon lisäksi lisätä mitä tahansa rakenteen elementeistä tarvittaessa toisteisena ja vapaassa järjestyksessä.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa säädöksen rakenteisiin – osaan, lukuun ja pykälään – viittaavat rakenneosat ovat OsaViite, LukuViite ja PykalaViite. Näillä elementeillä on attribuuttiarvot, joilla voidaan muodostaa sähköinen viittaus. Nämä rakenteet voidaan ottaa käyttöön sähköisen viittauksen mahdollistavan tunnusjärjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Sitä ennen osa- ja lukuviitteet kirjoitetaan LukuOtsikolla ja PykalaViite KappaleKooste-rakenteeseen lihavoituna (LihavaTeksti).

Tavallisten kappaleiden (KappaleKooste) lisäksi perusteluissa on mahdollista käyttää sisennetyn kappaleen rakennetta (SisennettyKappaleKooste), jolla voi korostaa tärkeää sisältöä. Rakenteella on attribuutti (painotusLuokitusKoodi), joka palvelee hakutarpeita.

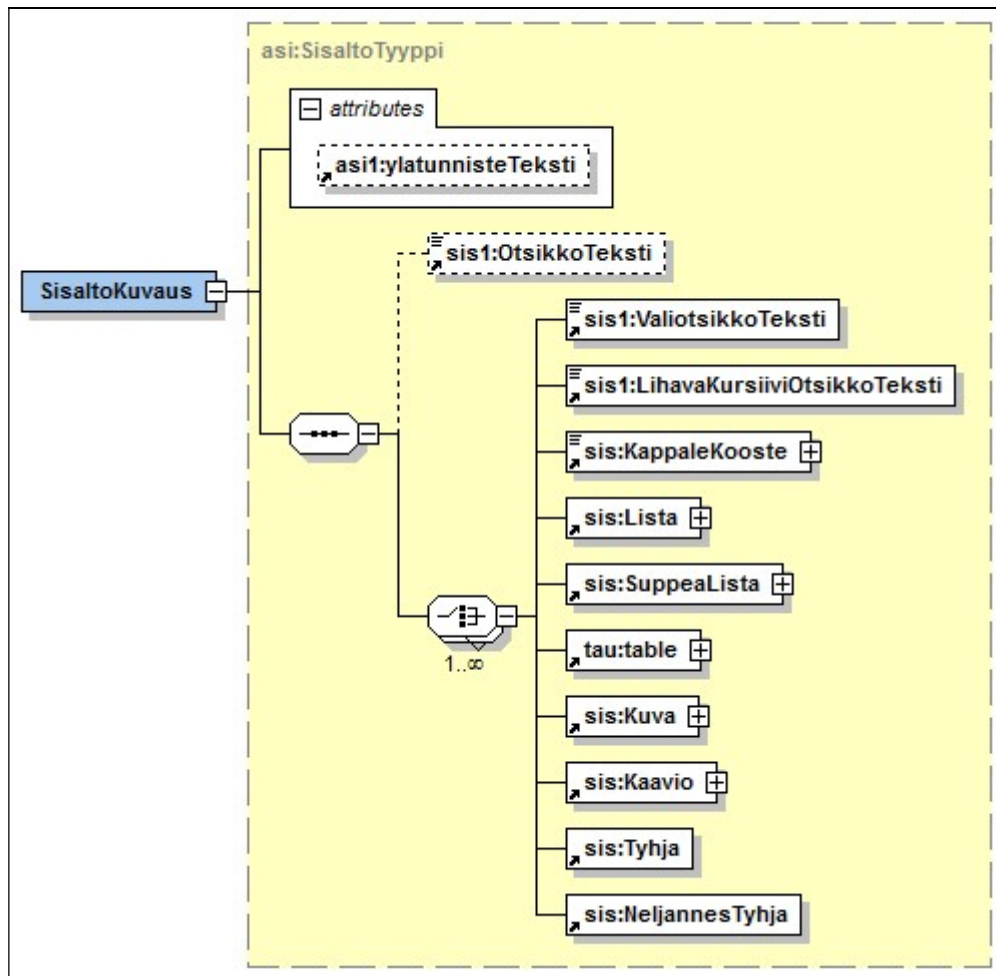

Kuva 10. PerusteluOsa

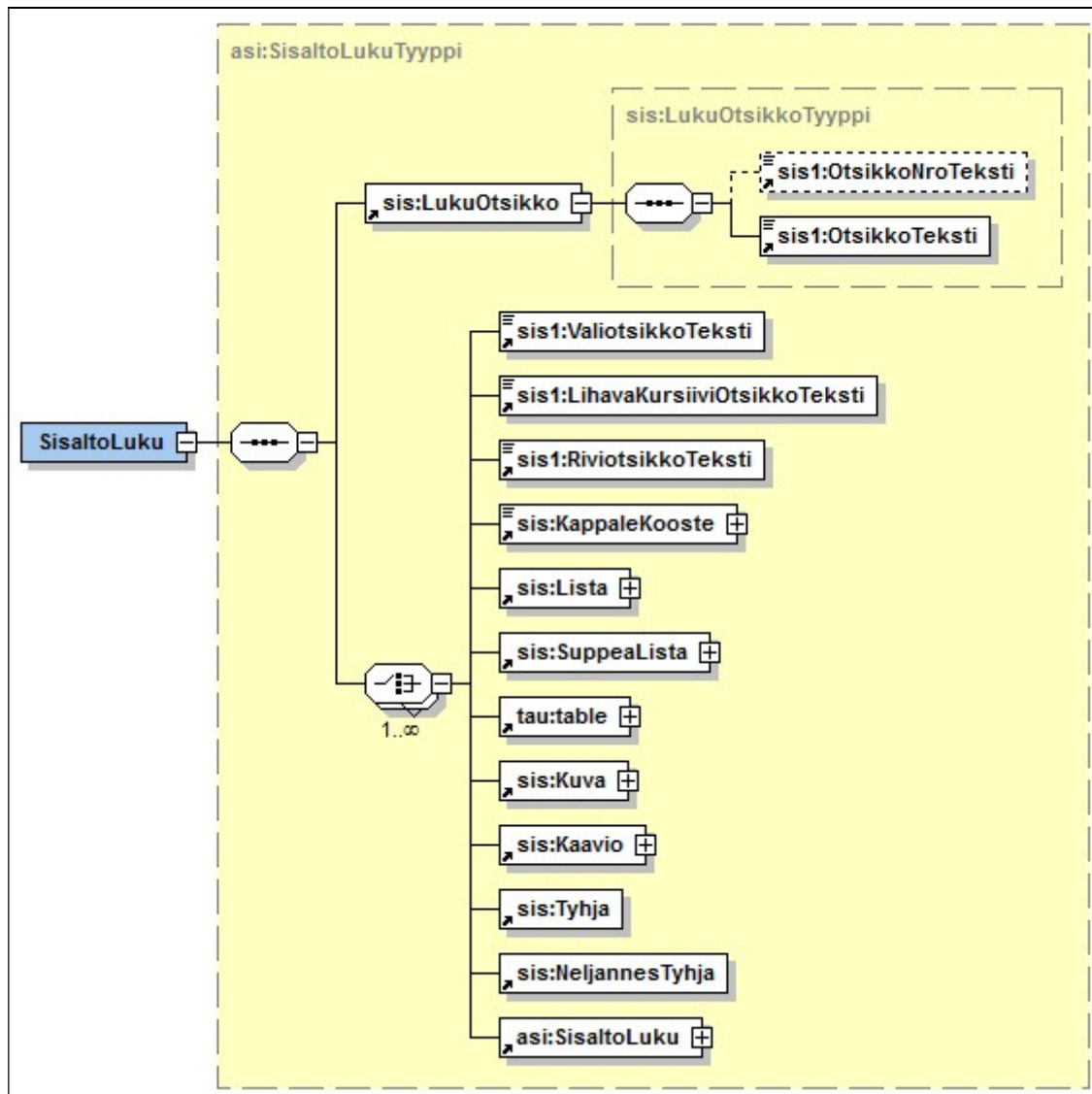
3.3.3 Sisällön kuvaus (SisaltoKuvaus ja SisaltoLuku)

SisaltoKuvaus (kuva 11) on yleinen sisällön kuvaamista varten oleva rakenne. Rakennetta on tarkoitus käyttää useissa asiakirjatyypeissä. Rakenteessa on vapaaehtoinen ylatason otsikko (OtsikkoKooste) sekä mahdollisuus käyttää väliotsikoita, kappalerakennetta, listarakenteita, taulukkoa, kuvaa jakaaviota. Tekstin välistyksiä voidaan säätää erillisillä Tyhja- ja NeljannesTyhja -elementeillä siten, että ne tallentuvat XML-tiedostoon. Otsikon jälkeisiä rakenteita voidaan lisätä missä tahansa järjestyksessä haluttu määrä.

Kuva 11. SisaltoKuvaus.

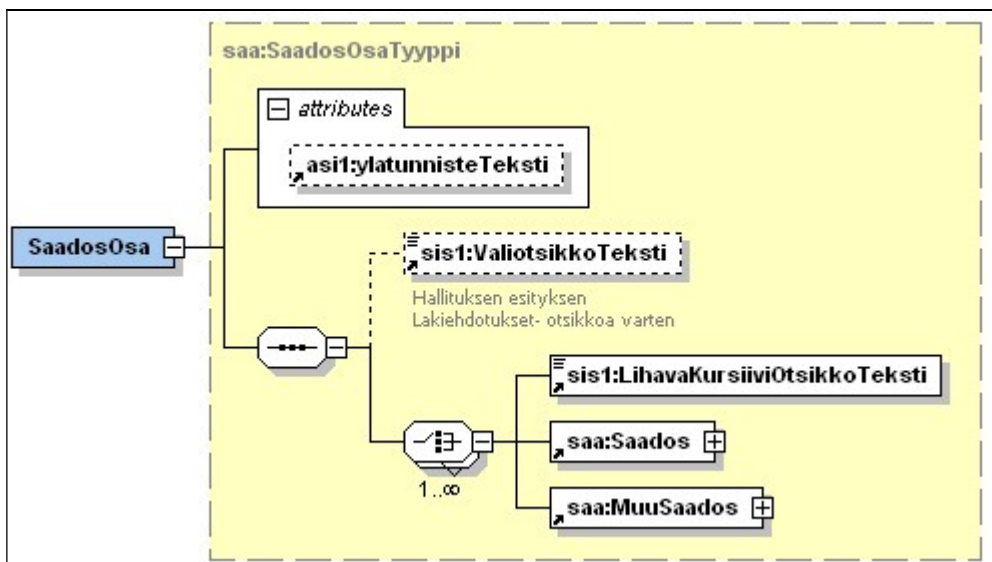
Asiakirjojen ja niiden liitteiden lukurakenne luodaan SisaltoLuku –rakenteella (kuva 12). Rakennetta on tarkoitus käyttää useissa asiakirjatyypeissä. SisaltoLuvulla on aina otsikko (LukuOtsikko), myös lyhyessä muutaman sivun mittaisissa teksteissä. Muuten rakenne koostuu samanlaisesta SisaltoKuvauksen kaltaisesta rakenteesta, mutta sisältää sisäkkäisen lukurakenteen (/SisaltoLuku/SisaltoLuku).

Kuva 12. SisaltoLuku

3.3.4 Säädösrakenne (SaadosOsa)

Säädösosan rakenteen lähtökohtana oli PTJ2 –hankkeen yhteydessä kuvattu säädösehdotuksien rakenne. Säädösosan looginen rakenne on pääosin säilytetty samana. Suurin muutos on se, että rakenneosat on nimetty uudelleen JHS 170 –suositusta soveltaen. Seuraavassa esitettyyn säädösosan sanalliseen rakennekuvaukseen on merkitty kursivilla ne elementit ja attribuutit sekä esiintymissäännöt, jotka ovat muutoksia verrattuna PTJ2 –hankkeen aikana tehtyyn rakennemäärittelyyn. Rakenteen kuvauksessa on viitattu hakasulkuihin merkityin sivunumeroin julkaisuun: Lainlaatijan opas Osa 2. Lakitekniikka, Oikeusministeriön julkaisu 43/2010.

Kuva 13. SaadosOsa

Säädösosa voi sisältää yhden tai useamman säädöksen. Hallituksen esityksessä säädösosan alussa on "Lakiehdotus" tai "Lakiehdotukset" -otsikko (ValiotsikkoTeksti), jonka muotoilu on kursivoitu. Eduskunnassa valiokunnan mietinnössä käytetään edeltävää ja mahdollisesti myös säädösten välissä olevaa "Valiokunnan muutosehdotukset" ja "Valiokunnan uusi lakiehdotus" -otsikkoa (LihavaKursiiviOtsikkoTeksti), jota ei käytetä ministeriöissä. Säädöstä edeltävää otsikkoa ei käytetä asetuksessa, eduskunnan vastauksessa eikä vahvistettavassa laissa.

Kuva 14. SaadosOsa/Saados

Kursiivi otsikko (*ValiotsikkoTeksti*) on rinnakkaistekstien otsikointia ("Voimassa oleva laki", "Ehdotus") varten.

Kun hallituksen esityksessä on useita lakiehdotuksia, lakiehdotukset numeroidaan (LakiehdotusNumeroKooste). Lakiehdotukset numeroidaan myös valiokunnan mietinnössä. Lakiehdotusten numerointia ei käytetä asetuksessa, eduskunnan vastauksessa eikä vahvistettavassa laissa.

Säädöskokoelmassa julkaistavan asiakirjan yksilöimiseksi rakenteeseen on lisätty säädöskokoelma- ja sopimussarjatunnukset (*SaadostkokoelmaTunnus*, *Sopimus-sarjaTunnus*).

Jokaisessa säädöksessä on nimike (SaadosNimeke), johtolause (Johtolause), yksi tai useampi pykälä ja voimaantulosäännös [s. 14].

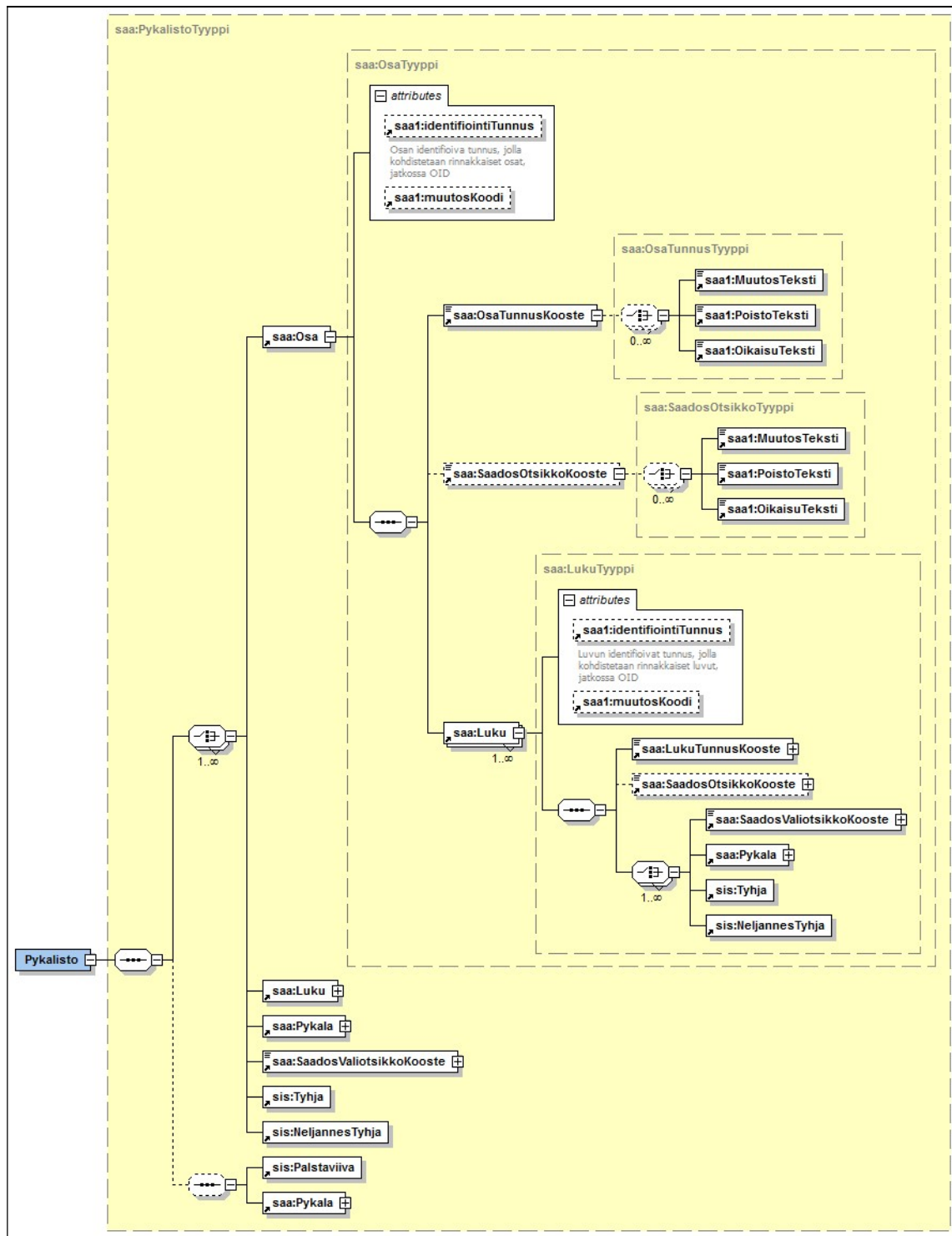
Lakien nimikkeet ovat kahdentyyppisiä: laki-loppuisia yhdyssanoja (esimerkiksi kauppalaki, lannoitevalmistelaki) taikka tyyppiä "laki siitä ja siitä" [s. 24]. Säädöksen nimike (SaadosNimeke) jakaantuu kahdelle riville, joista ylempänä rivinä on säädöksen tyyppi (SaadostyyppiKooste) ja alempana rivinä säädöksen nimike muilta osin (SaadosNimekeKooste). Tästä poikkeaa yhdyssanananimike, esim. "Kuntajakolaki" tai "Kauppalaki" [vrt. s. 24 - 25], joka kirjoitetaan kokonaisuudessaan säädöksen tyyppiin (SaadostyyppiKooste). Kun säädöksen nimike alkaa säädöstyyppillä esimerkiksi "Laki" (SaadostyyppiKooste), muu nimike esimerkiksi "puolustusvoimista" kirjoitetaan nimekkeeseen (SaadosNimekeKooste). SaadosNimekeKooste -elementti *ei ole pakollinen*.

Muutossäädösten johtolauseet ovat toisinaan melko monimutkaisia [s. 29]. Ku-mottavia, muutettavia taikka lisättäviä lainkohtia koskevat jaksot erotetaan havainnollisuuden vuoksi omiksi kappaleikseen (SaadosKappaleKooste) [s. 37]. Kansainvälisten velvoitteiden alkuperäiskielisen ja suomenkielisen tekstin asettelua varten Johtolause-elementissä on välistykset (*Tyhja*, *NeljannesTyhja*).

Uusi nimeke -rakennetta (*UusiNimeke*) käytetään tapauksissa, joissa lain nimeä ehdotetaan muutettavaksi.

Nimikkeen ja johtolauseen välistä on poistettu tieto antopaikasta ja -päivästä (vrt. PTJ2 -hankkeessa kuvattu asetuksen rakenne).

Säädösrakenteeseen voi sisältyä liite (SaadosLiite), jonka sisältönä voi olla kuvia (*Kuva*) tai taulukoita (*table*). Rakenteessa on myös otsikko "Liite" (*ValiotsikkoTeksti*) ja mahdollisesti myös pääotsikko (*SaadostsikkoKooste*). Tekstisisältöä varten on kappale (*SaadostkappaleKooste*) ja väliotsikko (*SaadostvaliotsikkoKooste*). Lisäksi seuraavat muotoilumahdollisuudet: katkoviiva (*Katkoviiva*), paltaviiva (*Palstaviiva*), keskiviiva (*Keskiviiva*) ja välistykset (*Tyhja*, *NeljannesTyhja*).

Kuva 15. SaadosOsa/Saados/Pykalisto

Lait, kuten kaikki säädökset, jaetaan pykäliin [s. 19]. Pykälät voidaan ryhmitellä luvuiksi ja laajoissa laeissa luvut vielä osiksi. Lukuihin jakamattomissa säädöksissä sekä lukujen sisällä pykälien ryhmittelyyn voidaan käyttää väliotsikoita. [s. 14]

Pykälistö (*Pykalisto*) on kokoava rakenne, jonka sisältämät rakenneosat voidaan kirjoittaa valinnaisessa järjestyksessä ja toisteisina.

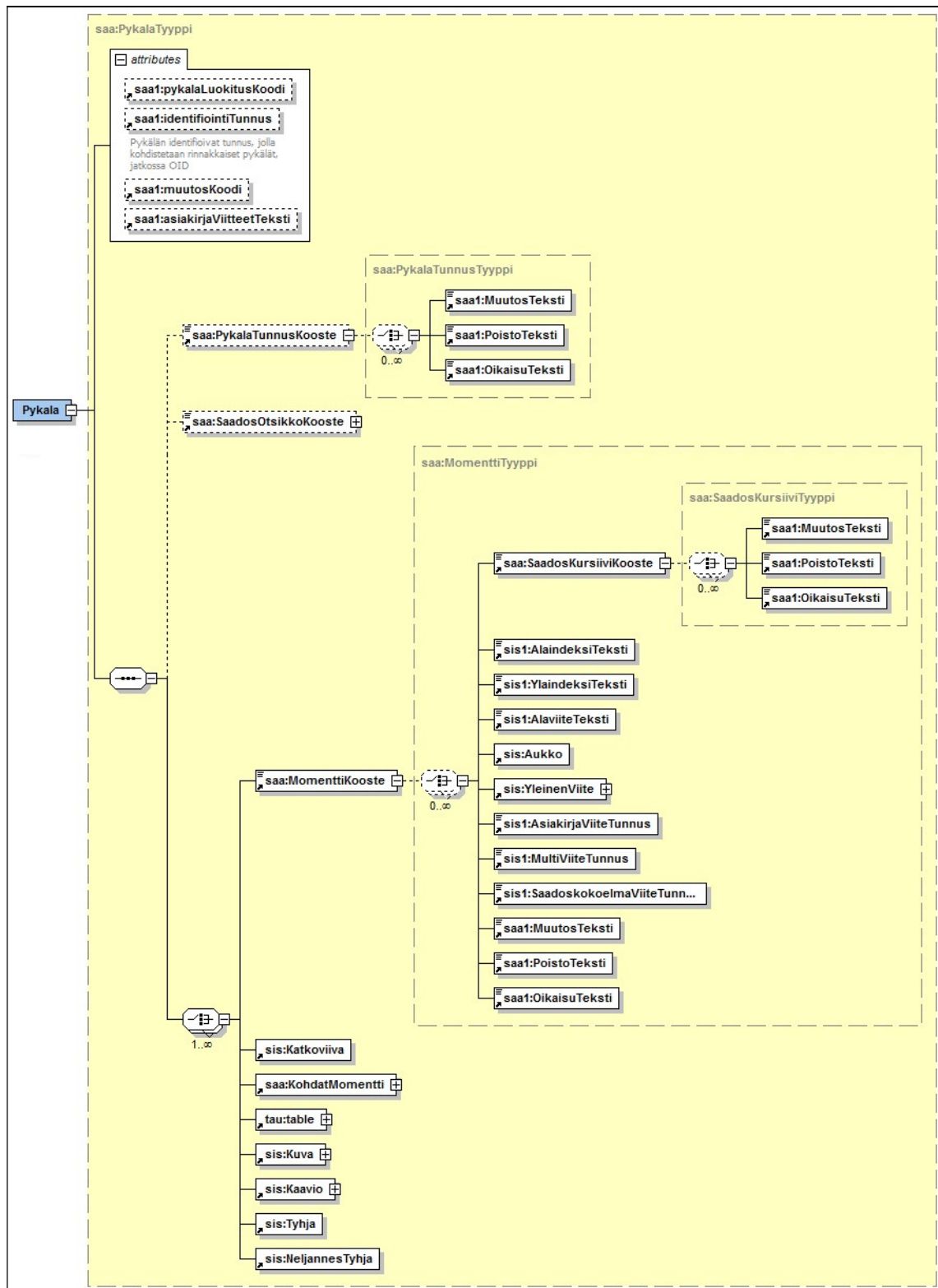
Osan (Osa) otsikko jaetaan kahdelle riville, joista ylempänä rivinä on numero-osa (OsaTunnusKooste) ja alempana rivinä varsinainen otsikko-osa (SaadosOtsikkoKooste). [s. 18] SaadosOtsikkoKooste on vapaaehtoinen elementti.

Luvun (Luku) otsikko jaetaan kahdelle riville, joista ylempänä rivinä on numero-osa (LukuTunnusKooste) ja alempana rivinä varsinainen otsikko-osa (SaadosOtsikkoKooste). [s. 18] SaadosOtsikkoKooste on vapaaehtoinen elementti.

Pykälien ryhmittelyssä voidaan käyttää apuna myös väliotsikoita (SaadosValiotsikkoKooste) joko lukujaottelun asemesta taikka lukujaottelun lisäksi lukujen sisällä (SaadosValiotsikkoKooste). [s. 19]

Pykälistössä voi käyttää tarvittaessa välistyksiä (Tyhja, NeljannesTyhja).

Kuva 16. SaadosOsa/Saadoks/Pykalisto/Pykala

Yleensä pykälät otsikoidaan. Pykälän (Pykala) otsikko sijoittuu pykälännumeron (PykalaTunnusKooste) jälkeen alemmalle riville otsikko-osaksi (SaadosOtsikkoKooste), jota seuraa pykälän tekstisisältö [vrt. s. 14].

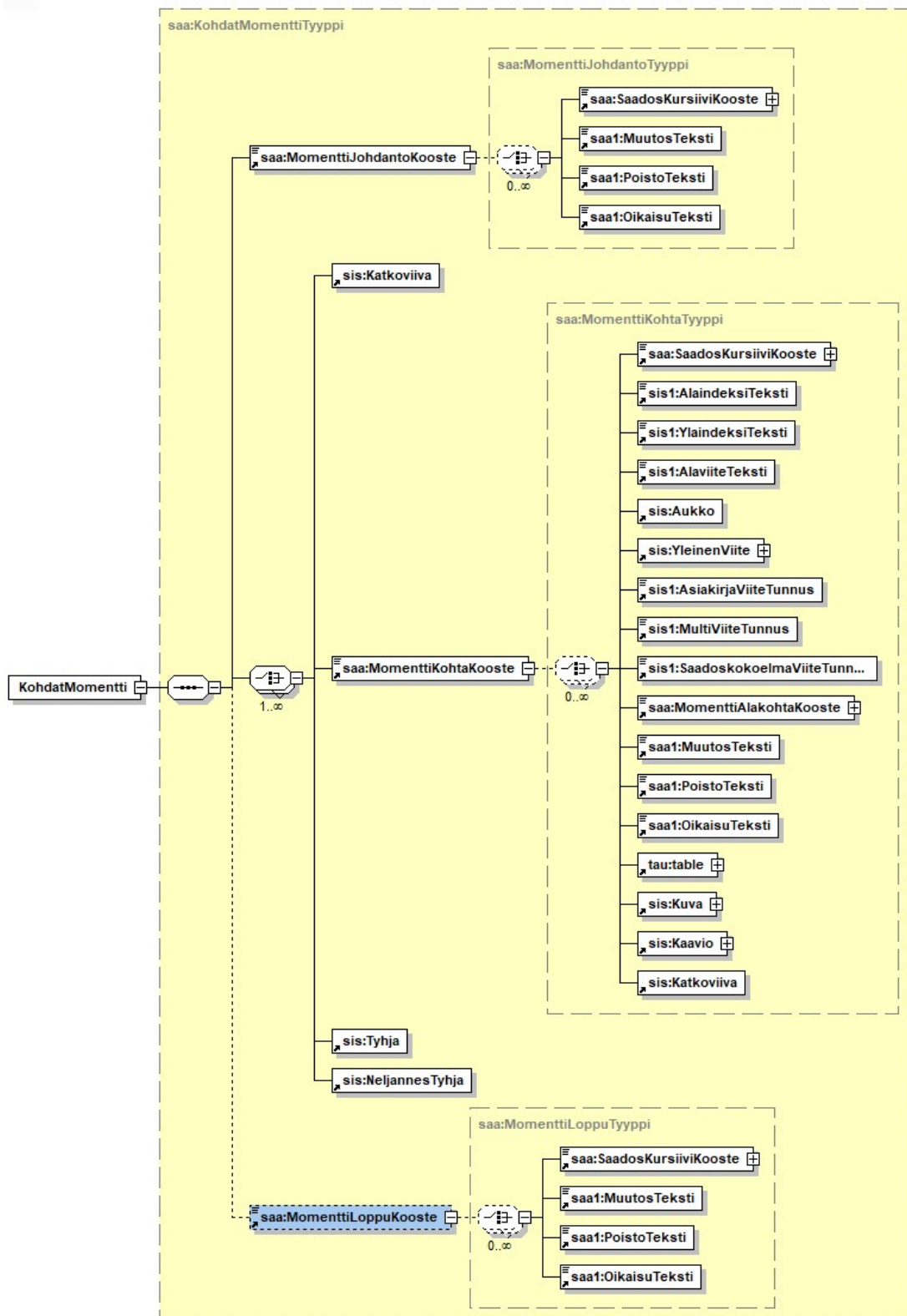
Pykälät voivat jakaantua momentteihin, momentit kohtiin ja kohdat alakohtiin. [s. 14]. Pykälään voi sisältyä myös taulukko (table) tai kuva (Kuva). Pykälä ja voimaantulosäännös laaditaan samalla Pykala-rakenteella.

Voimaantulosäännös sijoitetaan uusissa laeissa tavalliseksi numeroiduksi pykäläksi, mutta muutossäädöksissä se sijoitetaan muutettavien lainkohtien jälkeen niistä palstaviivalla erotettuna. [s. 18] muutossäädöksen voimaantulosäännöksellä ei ole pykälännumeroa. Jos siirtymäsäännöksissä on lukuisia momentteja, voimaantulosäännös ja siirtymäsäännökset voidaan selvyiden vuoksi numeroida. [s. 23] Pykälällä on attribuuttina *pykalaLuokitusKoodi*, joka kertoo, onko pykälä tavallinen pykälä, voimaantulopykälä vai voimaantulosäännös.

Pykälässä voi käyttää tarvittaessa välistyksiä (Tyhja, NeljannesTyhja).

MomenttiKooste:

Momentteja (MomenttiKooste) ei yleensä numeroida. Jos poikkeuksellisesti halutaan myös momentit numeroida, käytetään momentin alkuun kirjoitettavaa numeroa, joka erotetaan momentin muusta tekstistä pisteellä (esimerkiksi: 1. Tätä asetusta sovelletaan – –.). [s. 15]

Kuva 17. SaadosOsa/Saados/Pykalisto/Pykala/KohdatMomentti

KohdatMomentti ja MomenttiKohtaKooste:

Momentti tai yksimomenttinen pykälä voi jakautua kohtiin [s. 15]. Momenteilla ja kohtarakenteella (KohdatMomentti) on erilliset elementit kirjoittamisen helpottamiseksi. Nämä rakenteet voivat esiintyä toisteisina ja vapaassa järjestyksessä.

Kohtia edeltää tällöin yhdestä tai useammasta virkkeestä muodostuva johdantokappale (MomenttiJohdantoKooste), joka päättyy kaksoispisteeseen. Kohdat numeroidaan arabialaisin numeroin, jotka erotetaan kohdan muusta tekstistä oikeanpuoleisella kaarisulkeella. Jos momentit on numeroitu, kohtien "numeroinnissa" käytetään kuitenkin pienaakkosia. [s. 15 – 16]

Kohdat voivat jakautua edelleen alakohtiin, jotka merkitään pienaakkosin. [s. 16]

Momentin kohtaan ja momentin alakohtaan voi liittää taulukoita, kuvia ja kaavioita vapaavalintaiseen paikkaan kappaleessa. Saa:MomenttikohhtaKooste –elementtiin lisätty mahdollisuus lisätä seuraavia kohtia: tau.table, sis:Kuva, sis:Kaavio.

KohdatMomentti, MomenttiJohdantoKooste MomenttiKohtaKooste ja MomenttiLoppukooste rangaistussäännöksissä:

Rangaistussäännöksissä, joissa rikoksen tunnusmerkeissä esitetään vaihtoehtoisia tekotapoja, tunnusmerkit on havainnollisuuden lisäämiseksi tapana jakaa pykälän sisäisiin kohtiin. [s. 17] Tällöin kohtien jäljessä on kohdille yhteinen loppukappale (MomenttiLoppukooste), jota käytetään rangaistussäännöksissä. [vrt. s. 21]

Muutossäädöksen rakenne noudattaa muutettavan säädöksen rakennetta. Muutossäädökseen otetaan vain muutettavat lainkohdat. Pykälännumero ja mahdollinen pykälän otsikko merkitään muutossäädökseen kuitenkin myös silloin, kun pykälää muutetaan vain osittain. Pykälän tai momentin kohtaa tai kohtia muutettaessa otetaan muutossäädökseen myös niitä edeltävä johdantokappale ja (rangaistussäännöksissä) seuraava loppukappale. Kun pykälää muutetaan vain osittain, muuttamatta jäävä yksi tai useampi momentti tai kohta osoitetaan palstan levyisellä katkoviivalla (Katkoviiva). [vrt. s. 21]

Johtolauseen kappaleeseen, momenttiin, johdantokappaleeseen momentin kohtaan ja alakohtaan sisältyvät muotoilelementit:

Säädöksissä voidaan määritellä niissä käytettäviä käsitteitä. Käyttöön otettava käsite kursivoidaan (SaadosKursiiviKooste). [s. 61-62] Muutossäädösten johtolauseiden kappaleissa (SaadosKappaleKooste) merkitään kursivoituina esimerkiksi sanat "*muutetaan*", "*lisätään*" ja "*kumotaan*" [vrt. s. 36].

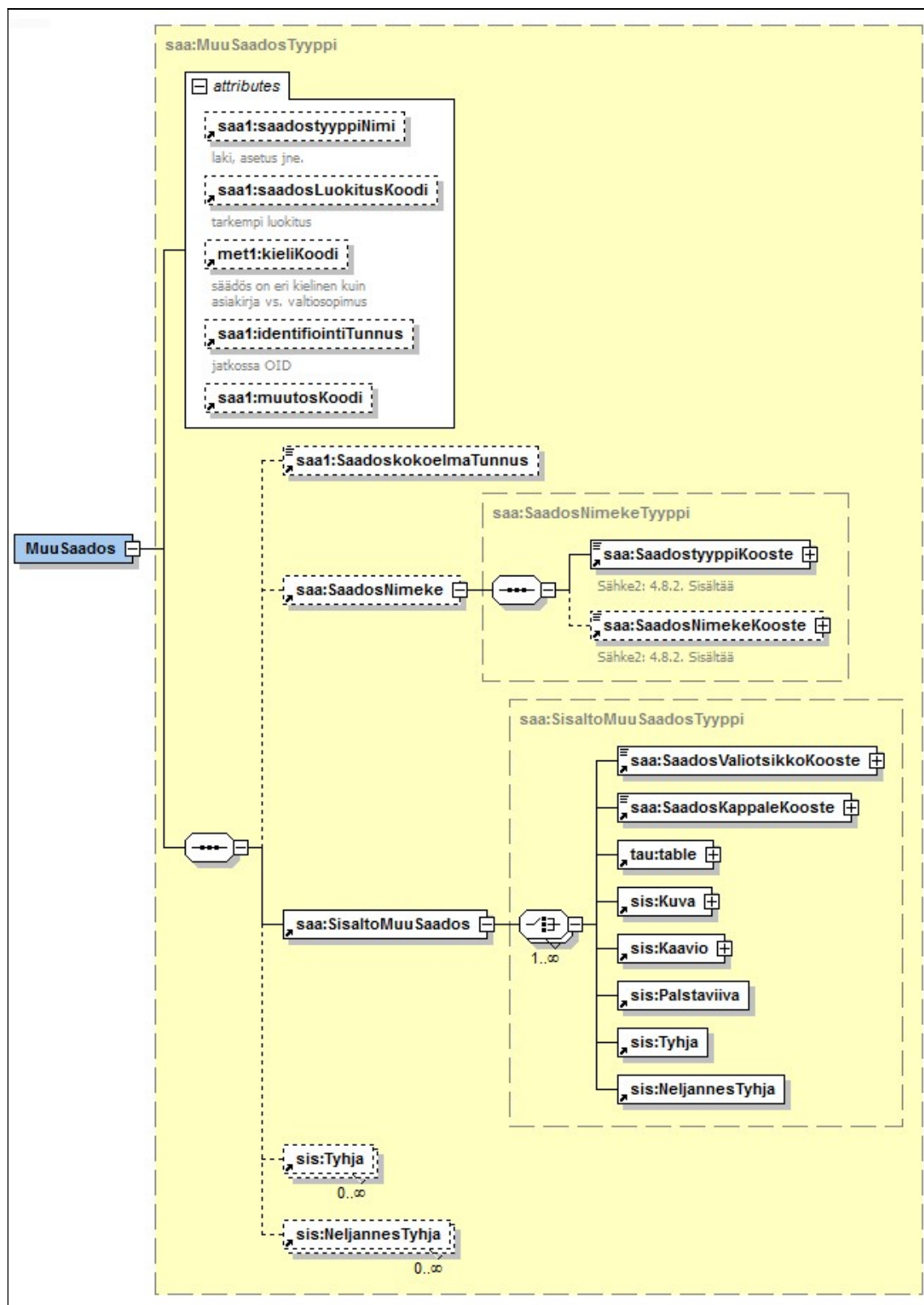
Säädösviittaukset: Kun jokin säädös mainitaan säädöksen tekstissä ensimmäisen kerran, sen nimikkeen jälkeen ilmoitetaan suluissa säädöksen numero ja vinoviivalla siitä erotettuna vuosiluku täydellisenä (SaadoskokoelmaViiteTunnus). Esimerkiksi: asevelvollisuuslaki (1438/2007). [s. 65]

Voimaantuloajankohdan jättäminen avoimeksi lakiehdotuksessa: Jollei lain ole ehdottomasti tultava voimaan jonakin tiettyä ajankohtana, voimaantuloajankohta

jätetään lakiehdotuksessa avoimeksi (Aukko). Tällöin eduskunta voi hyväksyä lain joko lisätä lakiin voimaantulopäivän tai jättää sen avoimeksi. [s. 68]

Muut yleiset muotoiluelementit: PTJ2 –hankkeen aikana tehtyyn rakennemäärittäykseen sisältyi myös seuraavia yleisiä muotoiluelementtejä: asiakirjaviite (AsiakirjaViiteTunnus), multiviite (MultiViiteTunnus), yleinen viite (YleinenViite). Lisäksi rakennemäärittäyksessä oli *vertaus-elementti*, jota ei enää jatkossa tarvita.

Valtiovarainministeriön Buketti-hankkeen ja eduskunnan asiakirjatuotannon uudistamishankkeen kanssa käydyissä neuvotteluissa yhtenäistettiin yleisiä muotoiluelementtejä lisäten säädösosaan seuraavat: alaindeksi (*AlaindeksiTeksti*), yläindeksi (*YläindeksiTeksti*), alaviite (*AlaviiteTeksti*),..

Kuva 18. SaadosOsa/MuuSaados

Muun säädöskokoelmassa julkaistavan päätösasiakirjan rakennemäärittäminen on tehty Tasavallan presidentin avoimelle kirjeelle. Rakennetta on mahdollista käyttää myös muiden vastaavien asiakirjatyypin yhteydessä. Asiakirjatyypin hyödyntäminen edellä kuvatun säädösrakenteen alirakenteita ja vahvistettavan lain rakennemäärittäminen.

Säädöskokoelmassa julkaistavan asiakirjan yksilöimiseksi rakenteeseen on säädöskokoelmatunnus (SaadoskokoelmaTunnus). Rakenteessa on myös nimeke (SaadosNimeke), kuten säädöksessä. Muussa säädöksessä voi käyttää tarvittaessa välistyksiä (Tyhja, NeljannesTyhja).

Muun säädöksen tekstisisältö (SisaltoMuuSaados) laaditaan käyttäen seuraavia yleisiä rakenteita: kappale (SaadosKappaleKooste), väliotsikko (SaadosValiotsikkoKooste). Myös taulukko (table), kuva (Kuva) ja kaavio (Kaavio) ovat mahdollisia rakenteissa. Palstaviiva on erillinen muotoiluelementti. Nämä rakenteet voivat esiintyä toisteisina ja vapaassa järjestyksessä.

Säädösoosan attribuutit:

Säädöksellä (Saados) ja muulla säädöskokoelmassa julkaistavalla päätösasiakirjalla (*MuuSaados*) on seuraavat attribuutit:

- Säädöksen tyyppi (*saadostyyppiNimi*), jolla kerrotaan, onko säädös tyypiltään laki, asetus tms. Säädöksen arvot tarkentuvat myöhemmin. Attribuuttia voidaan käyttää mahdollistamaan tyyppikohtaisia hakuja.
- Tarkempi luokitus (*saadosLuokitusKoodi*), jolla kuvataan säädöksen tarkempaa luokitusta, esim. budjettilaki. Luokitusarvot tarkentuvat myöhemmin. Attribuuttia voidaan käyttää mahdollistamaan luokituskohtaisia hakuja.
- Kieli (*kieliKoodi*) tarvitaan erillisenä säädökselle, joka voi olla erikielinen kuin asiakirja, esim. valtiosopimuksessa.
- Toinen kieli (*toinenKieliKoodi*) tarvitaan säädökselle, jolla on kaksi todistusvoimaista kieltä, esim. valtiosopimuksessa.
- Identifiointitunnus (*identifiointiTunnus*) –attribuuttiin tulee säädöksen yksilöivä tunnus. Nykyisin ei ole käytettävissä identifiointitunnusta lainsäädännön valmisteluvaiheissa. Laki saa tunnuksen vasta, kun se julkaistaan säädöskokoelmassa. Identifiointitunnus olisi tarpeen olla käytettävissä jo valmisteluvaiheissa. Jatkossa on tavoitteena siirtyä OID-tunnuksien käyttöön.
- Muutos (*muutosKoodi*) –attribuuttiin merkitään säädöksen muutos tai oikaisu. Attribuutin arvot ovat: "Muuttamaton", "Muutettu", "Uusi", "Poistettu" sekä oikaisun julkaisemisen tueksi "Oikaistu".

Osa-, luku- ja pykälärakenteilla on yhteisenä attribuuttina

- Identifiointitunnus (*identifiointiTunnus*), jota on tarkoitus hyödyntää perusteluosan ja säädösoosan väliseen linkitykseen. Jatkossa on tavoitteena siirtyä OID-tunnuksien käyttöön.

- Muutos (*muutosKoodi*) –attribuuttiin merkitään säädöksen muutos tai oikaisu. Attribuutin arvot ovat: "Muuttamaton", "Muutettu", "Uusi", "Poistettu" sekä oikaisun julkaisemisen tueksi "Oikaistu".

Pykälärakenteella on lisäksi attribuuttina

- luokitus (*pykalaLuokitusKoodi*), joka kertoo, onko pykälä tavallinen pykälä ("Pykala"), voimaantulopykälä ("VoimaantuloPykala") vai voimaantulosäännös ("VoimaantuloSaannos").
- Asiakirjaviitteet (*asiakirjaViitteetTeksti*) –attribuuttiin merkitään niiden valmisteluvaiheiden asiakirjojen tunnuksia, joissa on esimerkiksi ko. pykälään liittyviä perusteluja.

Säädöskokoelmaan ja sopimussarjaan tehtävät merkinnät: Säädöskokoelmassa julkaistavan asiakirjan tietoja täydennettiin, kun annettiin hallituksen esitys sähköisen säädöskokoelman virallistamisesta ja oikeusministeriön asetus säädöseen liitettävistä tiedoista ja niiden merkitsemistavasta. Nämä merkinnät päädyttiin pääosin sijoittamaan päätösasiakirjan rakenteessa yhteiseen Identifiointiosaan (*IdentifiointiOsa*), ei siis säädösoosan rakenteeseen. Oikaisun julkaisemiseen ja merkitsemiseen liittyy vielä täsmennettävää (ks. Laki Suomen säädöskokoelmasta annetun lain muuttamisesta (1197/2010)). Myös muut merkinnät saattavat vaatia tarkennuksia.

Oikaisun julkaisemista, eduskunnassa laadittavan valiokunnan mietinnön muutoksia ja rinnakkaistekstejä varten on lisätty elementit *OikaisuTeksti*, *MuutosTeksti* ja *PoistoTeksti* seuraaviin säädöksen (saa:SaadosOsa/saa:Saados, saa:SaadosOsa/saa:RinnakkaisOsa/saa:Saados ja saa:SaadosOsa/saa:RinnakkaisOsa/saa:RinnakkaisSaados) rakenteisiin:

- saa:LakiehdotusNumeroKooste
- rakenteissa saa:SaadosNimeke/ ja saa:UusiNimeke/
  - saa:SaadostyyppiKooste
  - saa:SaadosNimekeKooste
- rakenteessa saa:Johtolause/
  - saa:SaadosKappaleKooste
  - saa:SaadosKappaleKooste/saa:SaadosKursiiviKooste
- rakenteessa saa:Pykalisto/saa:Osa/
  - saa:OsaTunnusKooste
  - saa:SaadosOtsikkoKooste
- rakenteissa saa:Pykalisto/saa:Osa/saa:Luku/ ja saa:Pykalisto/saa:Luku/
  - saa:LukuTunnusKooste

- saa:SaadosOtsikkoKooste
  - saa:SaadosValiotsikkoKooste
- rakenteissa saa:Pykalisto/saa:Osa/saa:Luku/saa:Pykala/,
saa:Pykalisto/saa:Luku/saa:Pykala ja saa:Pykalisto/saa:Pykala/
  - saa:PykalaTunnusKooste
  - saa:SaadosOtsikkoKooste
  - saa:MomenttiKooste
  - saa:MomenttiKooste/saa:SaadosKursiiviKooste
  - ja rakenteessa saa:KohdatMomentti/
    - saa:MomenttiJohdantoKooste
    - saa:MomenttiKohtaKooste
    - saa:MomenttiKohtaKooste/saa:SaadosKursiiviKooste
    - saa:MomenttiKohtaKooste/saa:MomenttiAlakohtaKooste
    - saa:MomenttiKohtaKooste/saa:MomenttiAlakohtaKooste/
saa:SaadosKursiiviKooste
    - saa:MomenttiLoppuKooste
  - sekä taulukkorakenteen (tau:table) solussa (entry)
    - saa:SaadosKappaleKooste
    - saa:SaadosKappaleKooste/saa:SaadosKursiiviKooste
- saa:Pykalisto/saa:SaadosValiotsikkoKooste
- rakenteessa Saa:SaadosLiite/
  - saa:SaadosKappaleKooste
  - saa:SaadosKappaleKooste/saa:SaadosKursiiviKooste
  - sekä taulukkorakenteen (tau:table) solussa (entry)
    - saa:SaadosKappaleKooste
    - saa:SaadosKappaleKooste/saa:SaadosKursiiviKooste
  - saa:SaadosOtsikkoKooste
  - saa:SaadosValiotsikkoKooste

Oikaisun julkaisemista (ja mahdollisia muutoksia) varten on lisätty elementit OikaisuTeksti, MuutosTeksti ja PoistoTeksti seuraaviin muun säädöksen (saa:SaadosOsa/saa:MuuSaados) rakenteisiin:

- rakenteessa saa:SaadosNimeke/
  - saa:SaadostyyppiKooste
  - saa:SaadosNimekeKooste
- rakenteessa saa:SisaltoMuuSaados/

- saa:SaadosKappaleKooste
- saa:SaadosKappaleKooste/saa:SaadosKursiiviKooste
- saa:SaadosValiotsikkoKooste

Säädösrakenteen osalta järjestelmien välistä yhteensopivuutta, asiakirjaliikenteen sujuvuutta ja uudelleen käytettävyyttä edistetään parhaiten siten, että tuetaan säädösrakenteen elinkaarta hallituksen esityksestä valiokunnan mietintöön ja edelleen eduskunnan vastaukseen sekä vahvistettavaan lakiin yhteisen säädösosan rakenteen käytöllä mahdollistaen sisällön laatiminen ja hallinta kaikissa vaiheissa. Lisäksi olisi hyvä huomioida mahdolliset julkaisuun liittyvät erityistarpeet.

Säädösrakenteen käytön osalta eduskunnan Eduksi-hankkeessa on esitetty seuraavat uudet toimintaperiaatteet, jotka poikkeavat nykyisestä käytännöstä.

- 1) Suomenkieliseen valiokunnan mietintöön otetaan hallituksen esityksestä saatu Saados/Pykälistö –rakenteen kokonaisuudessaan merkiten sisältö automaattisesti tilaan ”Muuttamaton”. Tämän jälkeen mietinnössä käsitellään kokonaisia pykälä (siinä laajuudessa kuin ne olivat HE:ssä), minkä seurauksena pykälän sisälle ei tarvitse enää merkitä momenteja vertauksella ”Kuten HE”.
- 2) Valiokunnan tekemät muutokset visualisoidaan uudella tavalla (esim. käyttämällä taustaväriä). Muutosten merkintää varten rakenteeseen on lisätty uusi elementti MuutosTeksti, jota käytetään myös uuden lisätyn pykälän tai momentin kohdan merkitsemisessä. Poistomerkinnät ”(poist.)” tehdään PoistoTeksti-elementtiä käyttäen. Erillinen, poistettavan sisällön merkkeämiseen tarkoitettu elementti mahdollistaa poistetun tekstin ulkoasuksi yliviivatun tekstin.
- 3) Valiokunnan mietintöön merkitään säädös / osa / luku / pykälä –tasolle muutetut rakenteet muutosKoodi -attribuutin arvon avulla. Nämä merkinnät mahdollistavat sen, että mietinnön säädösosasta voidaan tuottaa tulostusta ja jakelua varten suppeampi versio, johon jää näkyville vain muutetut osuudet. Tämän attribuutin arvoa on mahdollista päivittää ohjelmallisesti hyödyntäen rakenteessa olevat muutoselementit, jolloin MuutosTeksti tuo arvoksi ”Muutettu” ja OikaisuTeksti ”Oikaistu”.
- 4) Jos mietintöön lisätään uusi voimassa olevan lain muutosehdotus, voimassa olevaan lakiin nähden tehdyt muutokset ovat ne, jotka merkitään muutosmerkinnöillä. (Lisätty esimerkiksi uusi 11. lakiehdotus, jossa esim. yksi pykälä ja siihen tehty muutosehdotus).
- 5) Jos mietinnössä on tarpeen muokata HE:n rakennetta (ei sen tekstisisältöä), tällaista rakennetta koskevaa muutosta ei merkitä muutosmerkinnällä.
- 6) Suomenkielinen eduskunnan vastaus saa valiokunnan mietinnöstä koko Saados/Pykälistö –rakenteen pohjan, josta poistetaan ohjelmallisesti muu-

tosmerkinnöissä käytetyt elementit. Tällöin myös muutosmerkintöjen visuaaliset tehosteet poistuvat ulkoasusta. Valiokunnan tekemiä muutoksia ei siten enää tarvitse siirtää käsityönä mietinnöstä hallituksen esityksestä saatavaan sisältöön.

- 7) Ruotsinkielistä eduskunnan vastauksen laadintaa varten tuotetaan pohja, jossa on hallituksen esityksen säädösosa. Vastauksen laatija voi valmistella ruotsinkielistä asiakirjaa riippumatta suomenkielisen mietinnön laadinnan vaiheesta.
- 8) Ajatuksena on myös se, että suomenkielisen mietinnön säädösosa olisi valmisteluvaiheessa eri asiakirjassa, mikä helpottaa neuvoksen tekemää valiokunnan mietinnön tarkistusvaihetta. Tällöin asiakirjoja voi käyttää rinnakkain myös sähköisenä (esimerkiksi kahdella rinnakkaisella vaaka-asennosta pystyasentoon käännetyllä näytöllä).
- 9) Vastalauseita ja eriävää mielipidettä varten tehdään helpompi säädösrakenne, jossa ei ole hierarkisuutta mutta jonka ulkoasu näyttää pykälältä (ulkoasussa riittänee kuitenkin yksipalstaisuus).
- 10) Erikseen tarkennettavia ovat seuraavat:
  - tilanteet, joissa tehdään suuren valiokunnan mietintö (samalla tarkennetaan myös toimenpidekirjaukset täysistunnon pöytäkirjassa)
  - oikaisun julkaisun hallinnan menettelyt ja sitä tukevat elementit ja attribuutin arvot

3.3.5 AllekirjoitusOsa

AllekirjoitusOsan rakenne (kuva 19) kokoaa yhteen eri asiakirjatyyppien allekirjoitus- ja varmennustiedot. Lähtökohtana on ollut myös se, että henkilöiden nimitietojen kirjoittamista tukisi toiminnallisuus, jonka avulla olisi mahdollista tuottaa tietyn henkilön Henkilö-rakenne tietoineen suoraan laadittavaan asiakirjaan (rakenteen olisi siis hyvä olla sama riippumatta siitä, missä yhteydessä se esiintyy).

AllekirjoitusOsa alkaa PaivaysKooste-elementillä, johon voidaan kirjoittaa päiväys auki kirjoitettuna, esim. "Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2009". Tästä syystä elementti on ilmentymätyyppiä "Teksti". PäiväysKoosteella on attribuutti "allekirjoitusPvm", johon päivämäärä haluttaessa kirjataan pvm-muodossa ja jota voidaan käyttää automaattiseen käsittelyyn, esim. hakuihin. Aukko-elementtiä voidaan käyttää, jos tarvitaan tilaa myöhemmin tiedoksi saatavalle päivämäärälle.

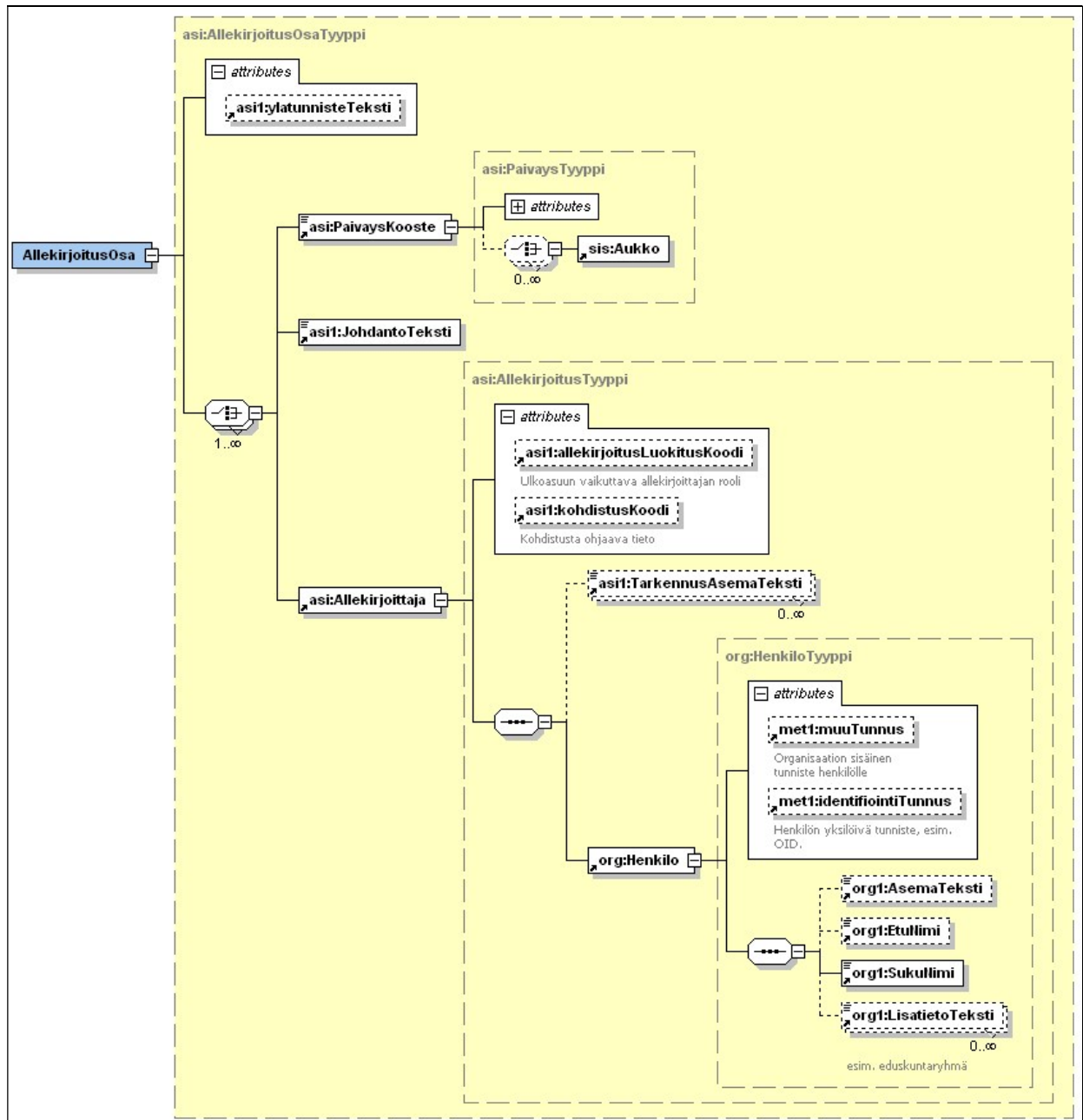
JohdantoTekstiä voidaan käyttää esimerkiksi valtiosopimuksissa päiväyksen jälkeen ennen allekirjoittajaa.

Allekirjoittajalla on attribuutteja (allekirjoitusLuokitusKoodi, kohdistusKoodi), joiden avulla muotoillaan ja kohdistetaan allekirjoittajan tietoja riippuen allekirjoittajan roolista. Aseman tarkennustekstiä (TarkennusAsemaTeksti) käytetään mm. sijaisuuksien ilmaisemiseen. Rakenteessa se on määritelty toistettavaksi elementiksi, koska esim. Valtiosopimuksessa allekirjoittavaa henkilöä ennen voi olla paljonkin tekstiä.

Allekirjoittajan tiedot ovat Henkilö-rakenteessa. Sähke2:ssa henkilön identifiointitietoja ovat henkilötunnus ja sähköinen asiointitunnus. Allekirjoittajan identifiointiin nämä tiedot eivät käy, vaan identifiointi tehdään organisaation oman sisäisen tunnisteiden avulla (muuTunnus) tai yleisen, esim. OID-tunnuksen avulla (identifiointiTunnus).

Identifiointitunnuksia käytetään mm. mahdollisten aputoimintojen rakentamiseen, joiden avulla henkilön tietoja voidaan hakea rakenteisina organisaation henkilötiedoista.

Henkilöllä on asemaa kuvaava teksti (AsemaTeksti), etunimi, sukunimi ja mahdollinen lisätietoteksti, jota tarvitaan eduskunnassa esim. eduskuntaryhmää varten.

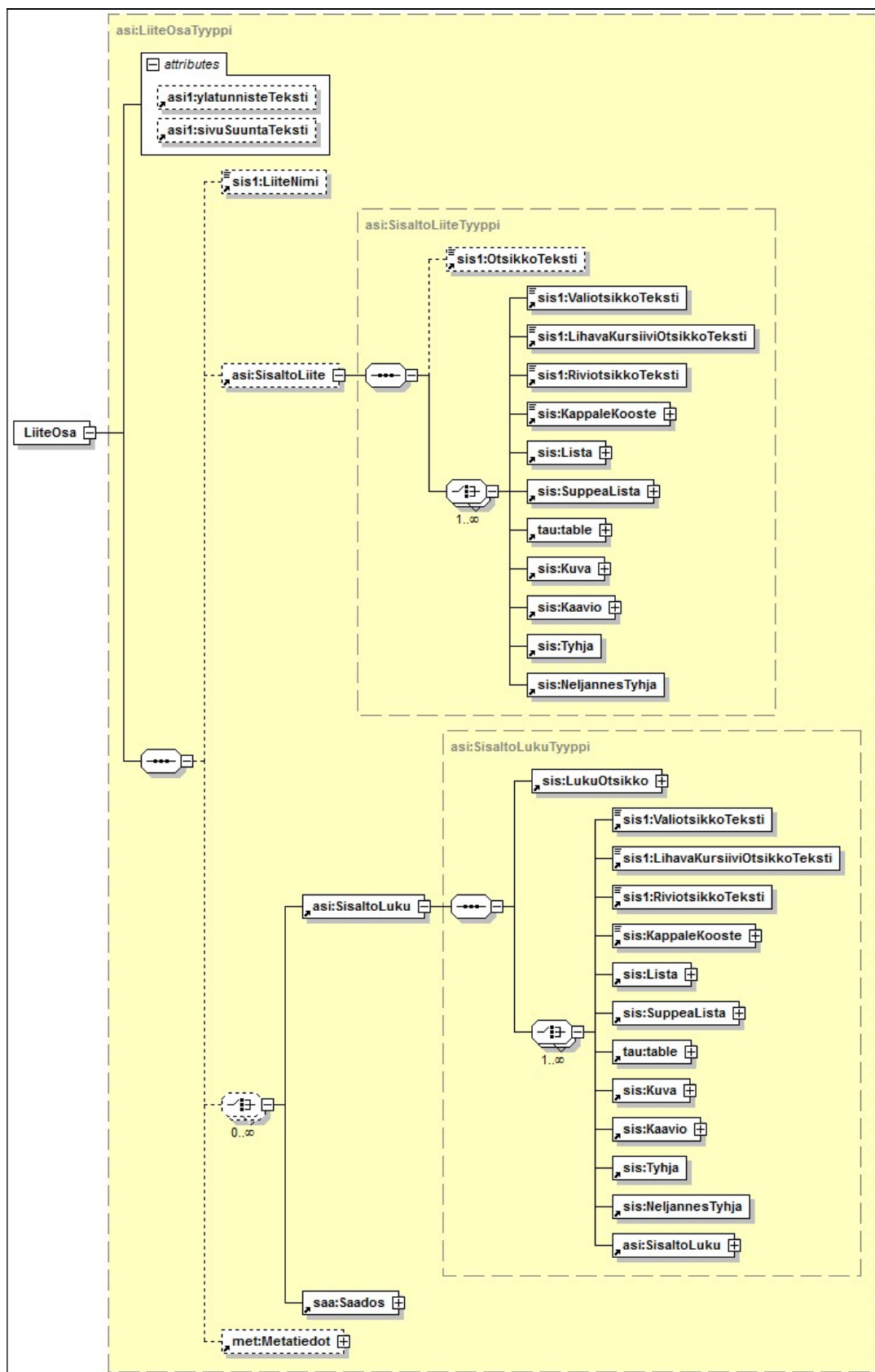

Kuva 19. AllekirjoitusOsa

3.3.6 Liite

LiiteOsa (kuva 20) kuvaa yleisen, asiakirjaan sisällytettävän liitteen rakennetta. Liitteellä on nimi (LiiteNimi) ja mahdollisuus käyttää liitteen sisältörakennetta (SisaltoLiite) ja lukurakennetta (SisaltoLuku). Hallituksen esitykseen mahdollisesti sisältyviä asetuseräluonnoksia varten liiteosassa on myös säädöksen rakenne (saa:Saados). Liiteosaa voidaan käyttää itsenäisen asiakirjan liittämiseksi, joten siinä on mukana myös rakenne metatietoja varten (Metatiedot).

Liiteosaa käytetään hallituksen esityksessä, vahvistettavassa laissa, muistiossa ja selonteossa. Tässä määrittämisessä kaikki rakenteet ovat vapaaehtoisia, mikä sallii sen tilanteen, että liiteosaan ei tule sisältöä. Tästä syystä rakennetta olisi hyvä kehittää niin, että jokin elementeistä olisi pakollinen (esim. nimi).

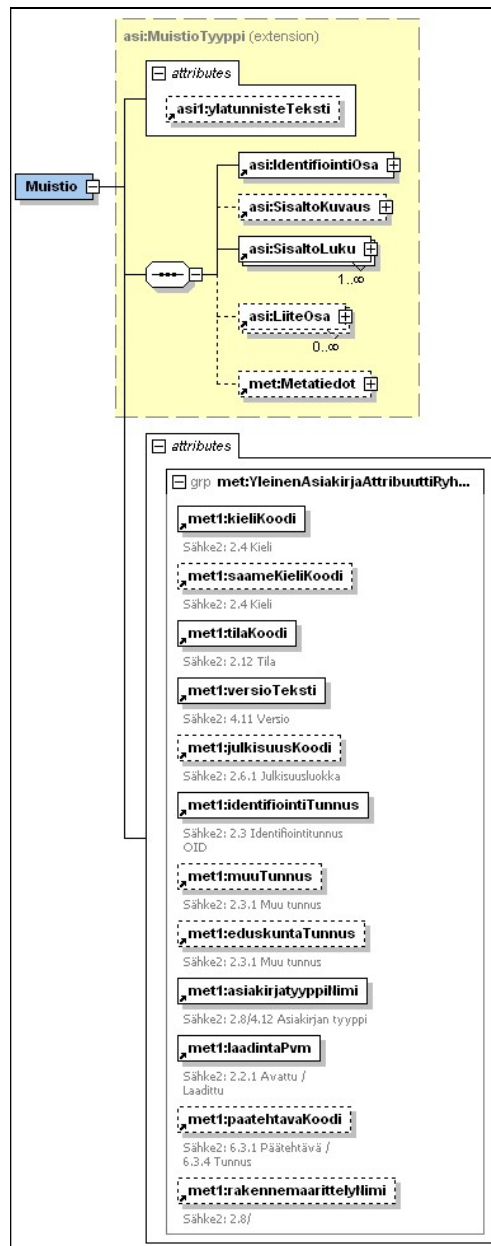
Kuva 20: LiiteOsa

page 47/104

3.3.7 Muistio

Muistio (kuva 21) voi esiintyä itsenäisenä asiakirjana (Muistio) tai kirjelmän osana (MuistioOsa). Tästä syystä rakenteeseen kuuluu identifiointiosa sekä asiakirjan yleiset attribuutit kieli, saamenkieli, tila, versio, julkisuusluokka, identifiointitunnus, muu tunnus, eduskuntatunnus, asiakirjatyypin nimi, laadintapäivä, päätehtävä, ja rakennemäärittelyn nimi. Kirjelmän osana käytettävälle muistiolle (MuistioOsa) on mahdollista asettaa myös asiakirjan PDF-ulkoasussa ylätunnisteessa näytettävä teksti. Muistion sisältö voi olla luonteeltaan lähes mitä tahansa, joten sen sisällön rakenne tuotetaan sisällön kuvaus (SisaltoKuvaus) ja luku (SisaltoLuku) – rakenteilla. Muistiossa voi olla myös liiteosia. Muistiossa on myös metatieto-osio Metatiedot.

Kuva 21: Muistio

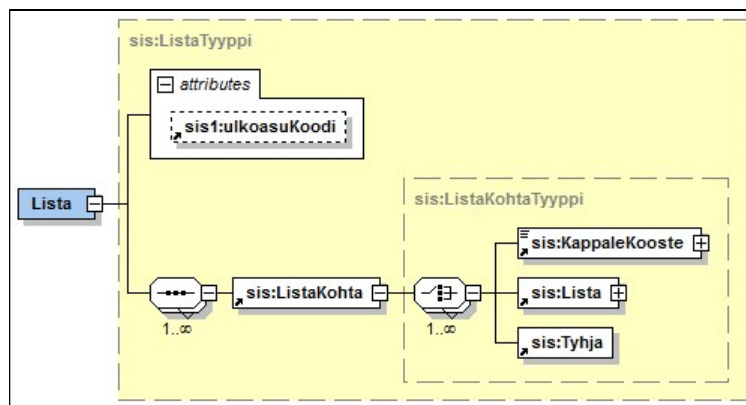
3.3.8 Yleiset sisältörakenteet

Yleiset sisältörakenteet ovat otsikoita, viittauksia, listoja, viivoja ja muotoiluelementtejä (lihavointi, kursivointi, välistykset), joita käytetään yhteisesti kaikissa valtioneuvoston asiakirjoissa. Nämä rakenteet on kuvattu käsitetaulukossa "Rakenne_yhteiset_sisaltoelementit.xls".

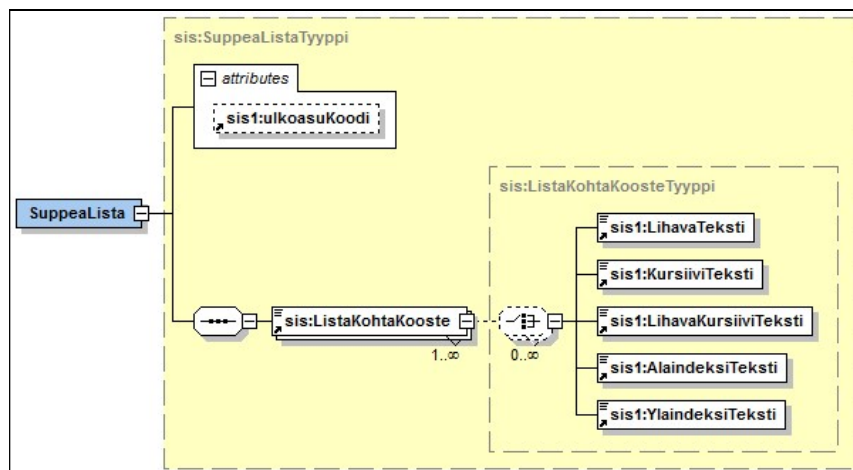
Sisältörakenteissa mm. kappaleen rakenne on tehty ns. mixed content – rakenteella siten, että käyttäjä voi suoraan aloittaa tekstin kirjoittamisen elementin valittuaan ja/tai hän voi valita muotoiluelementtejä (lihava, kursiivi, ala- ja yläindeksit, viittaukset, rivivaihdot jne.) joihin tulee tekstiä.

PDF-ulkoasuun tarvittavaa ylatunnisteen muotoilua varten on määritetty attribuutti (ylatunnisteTeksti) seuraaviin rakenteisiin: sisältökuvaus, perusteluosa, al-lekirjoitusosa, saadososa, rinnakkaisosa, liiteosa, muistio-osa, kertomusosa. Attribuutin avulla on mahdollista muotoilla etusivua seuraavien jatkosivujen ylatunnistetta asiakirjatyyppikohtaisesti erityisesti painomuodon tuottamisvaiheessa huomioiden asiakirjan osat esimerkiksi LiiteOsa ja ne asiakirjat, jotka ovat painomuodossa toisen asiakirjan liitteenä.

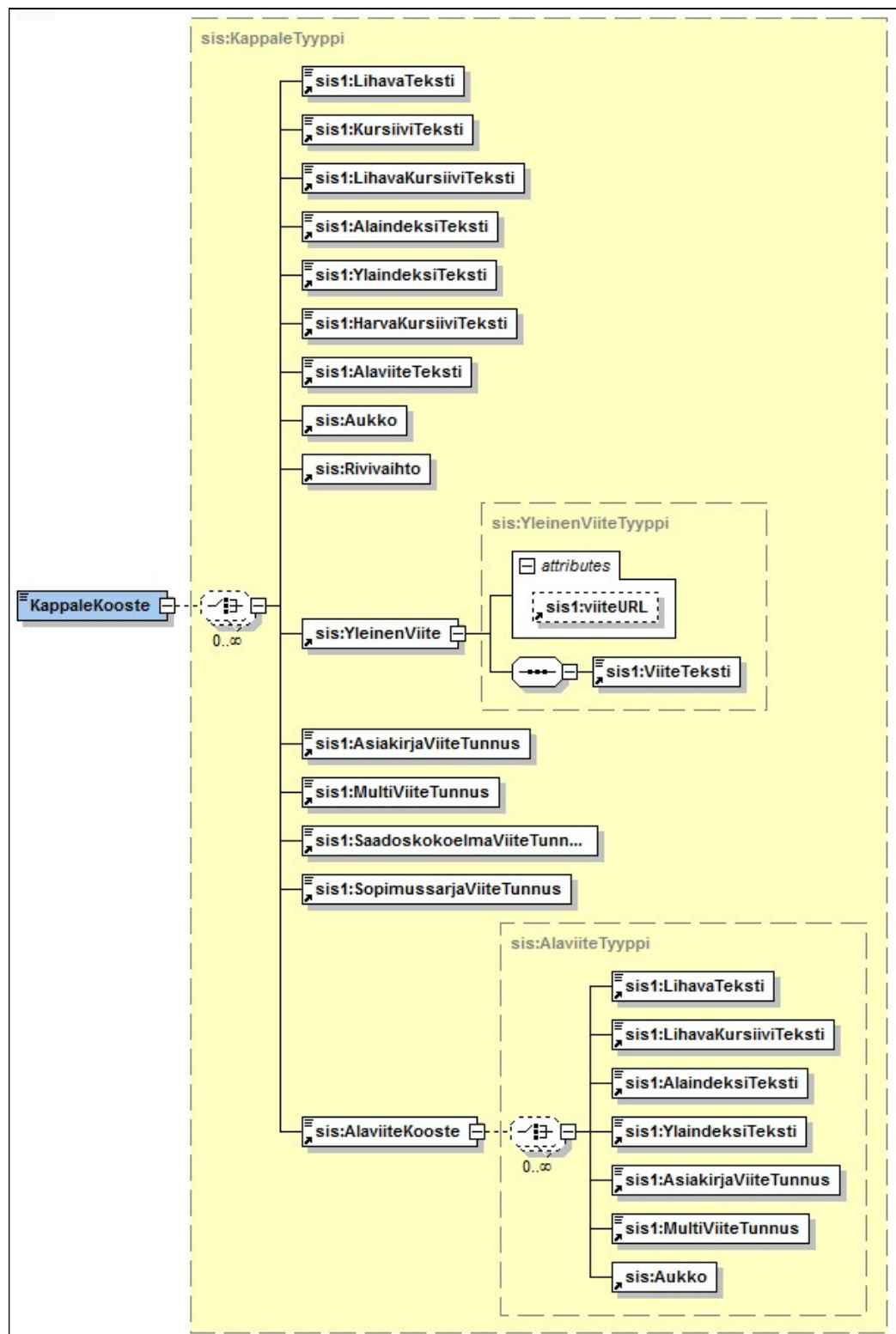
Vaakasuuntaista sivuasettelua varten on määritetty attribuutti (sivusuuntaTeksti) seuraaviin rakenteisiin: perusteluluku, saadosliite ja liiteosa. Attribuutin avulla käyttäjän on mahdollista asettaa sivusuunnaksi vaakasivu. Tarve liittyy erityisesti leveisiin taulukoihin, mutta on haluttaessa käytettävissä myös muille asiakirjasäällöille.

Kuva 22: Listan rakenne

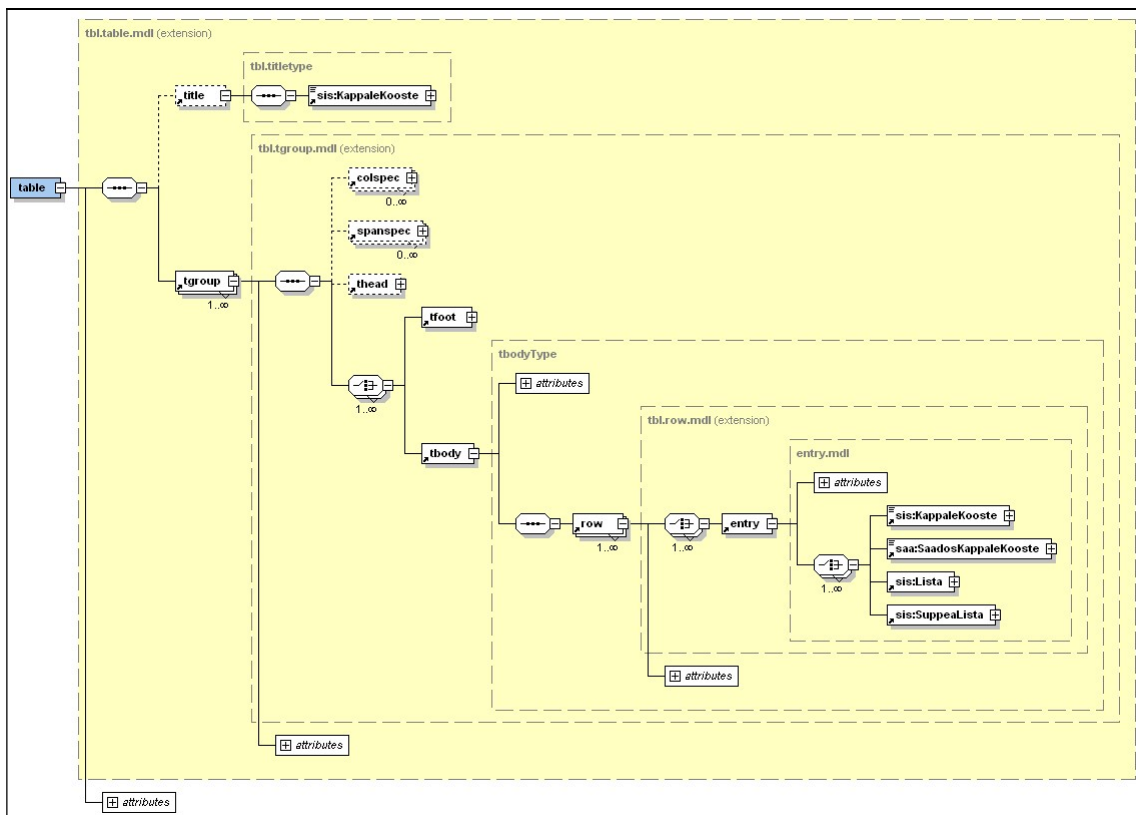
Kuva 23: Suppean listan rakenne

Kuva 24: Kappaleen rakenne

3.3.9 Taulukko ,Kuva ja Kaavio

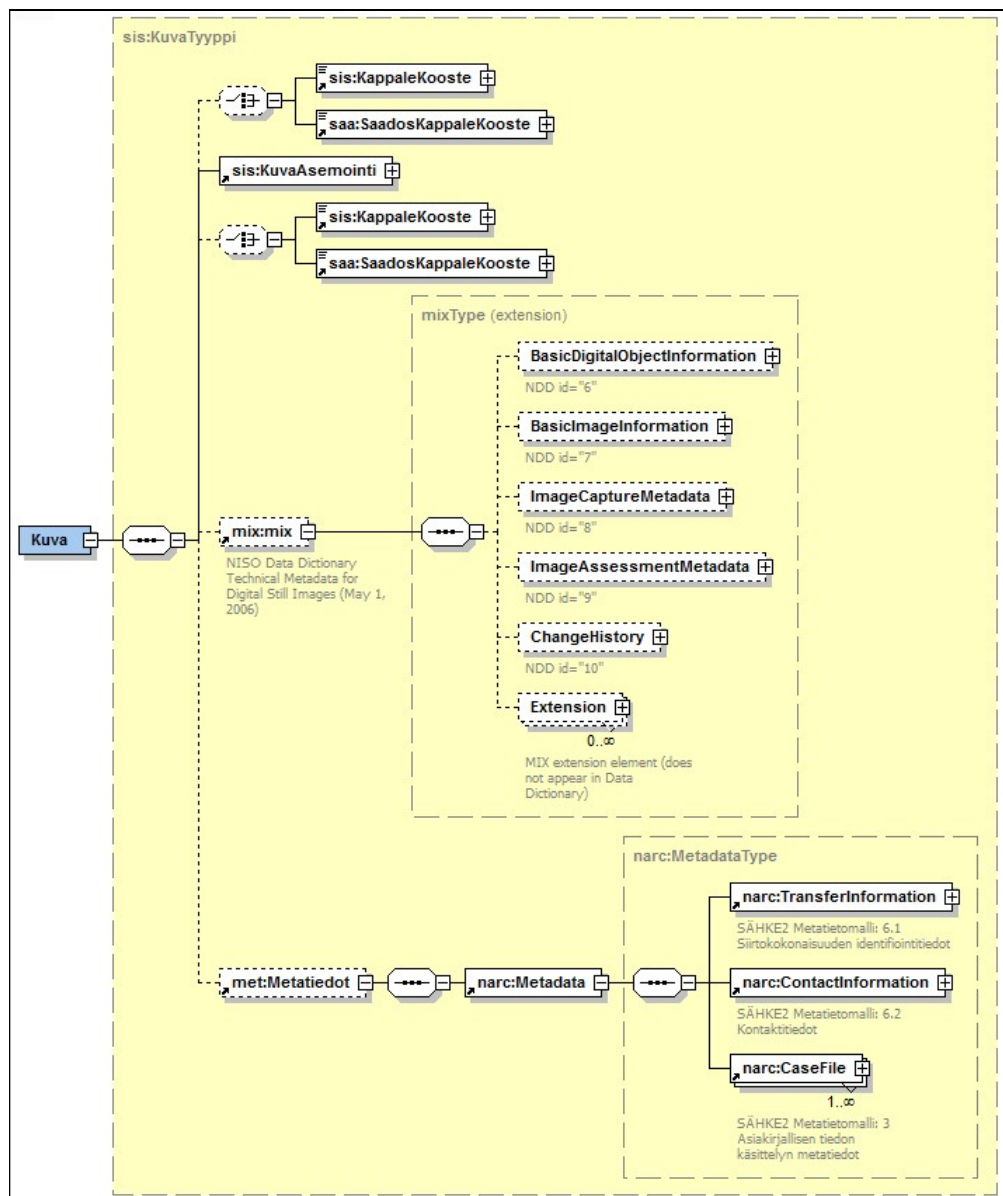
Taulukko, kuva ja kaavio ovat yleisiä elementtejä, joita käytetään monessa rakenteessa. Taulukko on päätetty toteuttaa yleisellä Cals-rakenteella. Cals-rakenteen sisään, solun rakenteen sisälle (entry) on liitetty yleisiä sisältöelementtejä ja säädösan taulukkoa varten säädöksessä käytettävä kappale (SaadosKappale-Kooste). Lisäksi Cals-rakenne on sovitettu teknisen työvälineen sisäisen taulukon rakenteen sallivaksi (tgroup-rakenteessa tfoot- ja tbody-elementtien järjestys on vaihtoehtoinen)

Kuva 25: Taulukkorakenne (Cals)

Kuvan rakenteessa on kuvan otsikkoa varten kappale (KappaleKooste) ja säädösosassa esiintyvän kuvan otsikkoa varten säädöksen kappale (SaadosKappaleKooste). Asiakirjojen laadintaväline tallentaa kuvan sivuasettelutiedot (asemointitiedot) ulkoasua varten KuvaAsemointi-rakenteeseen. Kuvan otsikko voidaan kirjoittaa joko ennen kuvaa (KuvaAsemointi) tai sen jälkeen.

Kuva käsitetään omana asiakirjanaan metatietomielessä. Tämän vuoksi kuvalle on mahdollista lisätä yleiset Sähke2-metatiedot. Tämän lisäksi kuvalle voidaan antaa yleisen kuvastandardin MIX (<http://www.loc.gov/standards/mix/>) mukaisia metatietoja.

Kuva 26: Kuvan rakenne

Valittuun asiakirjojen laadintavälineeseen sisältyy matemaattisten kaavioiden tuottamistoiminto (Equations panel), jonka avulla laaditut kaaviot tallentuvat kuvan kaltaisesti omina tiedostoinaan. Kaavion sivuasettelutiedot (asemointitiedot) tallentuvat ulkoasua varten KaavioAsemointi-rakenteeseen. Kaaviolle ei tuoteta otsikkoa eikä sille anneta kuvan tavoin metatietoja.

Kuva 27: Kaavion rakenne

3.3.10 Metatiedot

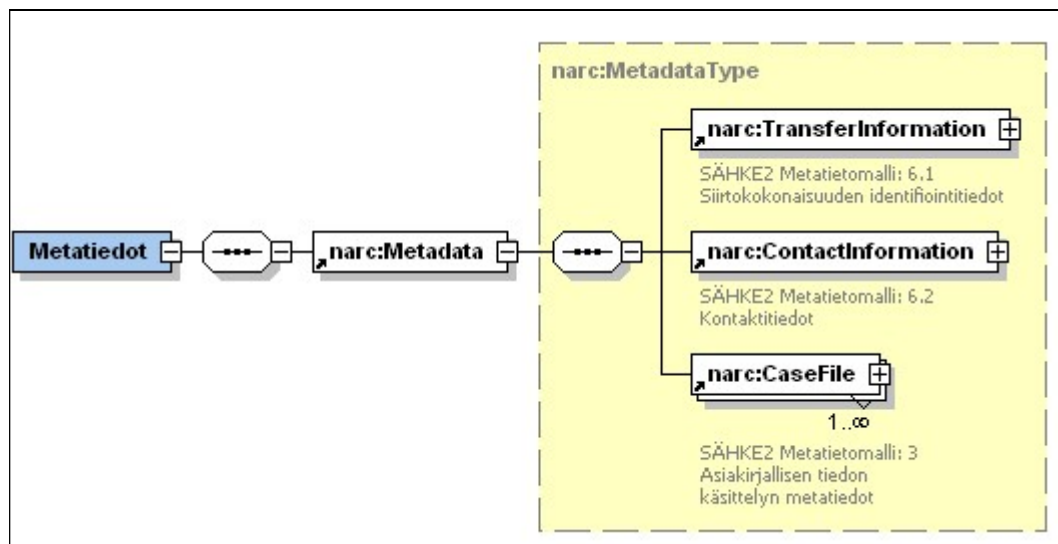
Asiakirjoissa on mukana metatietoja sekä sisällössä (elementit) että sisältöä kuvaavissa tiedoissa (attribuutit). Asiakirjojen skeemat on rakennettu siten, että metatiedot on koottu kahteen moduuliin: metatietokooste.xsd ja metatietoelementit.xsd. Metatiedot on nimetty JHS170 suosituksen mukaisesti ja jokaiseen on dokumentoitu viittaus vastaavaan Sähke2:n mukaiseen metatietoon. Näin on mahdollista toteuttaa yhteys asianhallinnan ja asiakirjan välille ja esim. tuottaa asiakirjaan metatietoja automaattisesti. Vastaavasti asiakirjasta löytyvät metatiedot voidaan tarvittaessa tämän yhteysmoduulin avulla tunnistaa esim. arkistoon siirtoa varten. Asiakirjoissa oleviin sisäisiin metatietoihin on tehty vastaavat tietotyyppin ja pituuden määritykset, mitä on kuvattu "Valtioneuvoston ja eduskunnan yhtenäiset metatiedot ja tietorakenteet" –projektin tuottamassa taulukossa "Yhtenäiset metatiedot ja tietorakenteet versio_2_1.xls".

Sisäisten metatietojen Sähke2-viittaukset:

- 2.10.1 Viittaa
- 2.12 Tila
- 2.14 Toimija
- 2.14.1 Rooli
- 2.14.3 Yhteisö
- 2.2.1 Avattu / Laadittu
- 2.3 Identifiointitunnus OID
- 2.3.1 Muu tunnus
- 2.4 Kieli
- 2.6.1 Julkisuusluokka
- 2.7 Nimeke
- 2.8/2.1 Aihe
- 2.8/2.5.1.1 Sisällysluettelo
- 2.8/4.12 Asiakirjan tyyppi
- 2.8/ Saamen kieli
- 2.8/ Vaiteliaisuuspyyntö (käsiteltäessä Suomen kansainvälisiä suhteita tai Euroopan unionin asioita)

- 2.8/ Tekniset metatiedot on kuvattu kohdassa 3.3.12
- 4.10 Vaihtoehtoinen nimeke
- 4.11 Versio
- 4.8.1 Liittyy pakollisena
- 4.8.2. Sisältää 6.3.1 Päätehtävä / 6.3.4 Tunnus

Ulkoisia metatietoja varten asiakirjan skeemaan on liitetty Sähke2:n mukainen metatietoskeema (ks. kuva 24). Sähke2:n metatietoskeemasta oli olemassa versio "Sähke2_2011_01.xsd". Tässä skeemassa ei ollut mukana "Valtioneuvoston ja eduskunnan yhtenäiset metatiedot ja tietorakenteet" –projektin tunnistamia metatietotarpeita. Nämä metatietolaajennokset lisättiin skeemaan ja se nimettiin "sähke2_2011_01_vnk.xsd" –nimellä. Kansallisarkistosta on tulossa uusi Sähke2:n skeemaversio, jossa lisäykset ovat mukana. Tällöin väliaikainen metatietoskeema voidaan korvata virallisella Sähke2-skeemalla.

Kuva 28: Metatiedot –rakenne

Taulukon "Yhtenäiset metatiedot ja tietorakenteet versio_2_1.xls" mukaisia muutoksia Sähke2-skeemaan tehtiin seuraavasti:

- 2.2.7 Vireilletuloaika (Date.InstitutionOfProceedings)

Lisätty CaseFile- ja Record-rakenteisiin. Lisäykset on tehty Sähke2-skeeman ehdoilla. Taulukon mukaan Vireilletuloaika tulisi myös Toimenpiteeseen (Action), mutta siihen tietoa ei ole lisätty, koska vastaavasti taulukossa merkityt tiedot ei ollut Sähke2-skeemassa, esim. säilytysajan päättymisajankohta (RetentionPeriodEnd) tai Tila (Status).

- 2.2.8 Määräaika (Date.Term)

Lisätty CaseFile-, Action ja Record-rakenteisiin.

- VN:n asiasanat (2.1.1), Valtioneuvostotiedon ryhmä (2.1.2), eduskunnan asiasanat (2.1.3) ja vapaat asiasanat (2.1.4) kirjoitetaan Subject.Scheme –rakenteeseen, jossa Subject-elementtiin tulee asiasanat pilkuilla eroteltuina ja asiasanan tyyppi ("vnas", "vnTiedonRyhma", "eduskunnanAsiasana" tai tyhjä) kirjataan attribuutin Scheme arvoksi. Näin ollen rakenteeseen ei tarvita muutosta.

- 2.5.1.1 Sisällysluettelo (TableOfContents)

Lisätty vain Record-rakenteeseen

- 2.5.1.2 Sitoutuminen (ConsentToBeBound)

Lisätty CaseFile- ja Record-rakenteisiin.

- 2.5.1.3 Sopimuspuoli (ContractingParty)

Lisätty CaseFile- ja Record-rakenteisiin.

- 2.5.1.4 Tallettaja (Depositary)

Lisätty CaseFile- ja Record-rakenteisiin.

- 2.5.1.5 Voimaantulo (EntryIntoForce)

Lisätty CaseFile- ja Record-rakenteisiin.

- 2.14.2 Henkilö (Agent.PersonalName)

Lisätty henkilön nimirakenteen tarkennukset / henkilön sukunimi, etunimi (-nimet) ja tehtävänimike (vrt. AgentName)

Sähke2-skeemassa käytetään Name-elementtiä useassa yhteydessä sekä henkilön että mm. organisaation ja tiedostoformaatin nimen rakenteena. Näin ollen Name-elementtiä ei voi laajentaa etu- ja sukunimellä ja nimekkeellä. Tarkennuksia varten on lisätty erillinen AgentName-elementti, jonka sisälle liitettiin rakenteet LastName, GivenName ja PersonTitle. AgentName –rakennetta käyttää pelkästään Agent-rakenne. Jos on tarvetta tarkentaa muitakin henkilönimiä, tätä rakennetta voidaan siihen käyttää. Silloin sille on annettava yleisempi nimi.

Tätä muutosta on tarpeen vielä jatkossa täsmentää: Ehdotuksena on myös se, että käytettäisiin JHS 133:n mukaisia "sn", "givenName" ja "title" (sn: sukunimi, givenName: etunimi / etunimet, title: henkilön tehtävänimike). Huomautukset: Sähke2-skeemassa "Title" on myös merkityksessä 2.7. Nimeke ja kaksikirjaimisia lyhenteitä ei ole käytetty (vrt. "sn" ja "Surname").

- 2.14.2.1 Sukunimi (SurName)

Lisätty yllä mainitulla tavalla AgentName-rakenteeseen. Taulukossa nimen teknisenä tunnuksena oli "sn". Yhtenäisyyden vuoksi elementti on nimetty uudelleen.

- 2.14.2.2 Etunimi/etunimet (GivenName)

Lisätty yllä mainitulla tavalla AgentName-rakenteeseen.

- 2.14.2.3 Tehtävänimike (PersonTitle)

Lisätty yllä mainitulla tavalla AgentName-rakenteeseen. Taulukossa teknisenä tunnuksena oli Title. Koska se on skeemassa käytössä eri tarkoituksessa asian nimekkeenä (2.7 Nimeke (Title)), tässä yhteydessä lisättiin elementille tarkenne Person.

- 2.14.3 Yhteisö (Agent.CorporateName) rakenne

Sähke2-skeemassa yhteisön metatietona on sen nimi (CorporateName). Yhteisön tarkennustarvetta varten lisättiin kooste-elementti Corporate (Agent.Corporate), jonka sisällöksi yhteisöä tarkentamaan lisättiin Nimi (Name), hallinnonala (Jurisdiction) ja laatijan osasto (Department) (ks. alla):

- 2.14.3 Yhteisö (Agent.Corporate)
  - 2.14.3.1 Nimi (Agent.Corporate.Name)
  - 2.14.3.2 Hallinnonala (Agent.Corporate.Jurisdiction)
  - 2.14.3.3 Laatijan osasto (Agent.Corporate.Department)

3.3.11 Yleiset asiakirjan attribuutit

Kaikilla asiakirjoilla on ylimmällä tasolla attribuutteja. Yleiset attribuutit kuvataan tässä luvussa. Jos asiakirjalla on muita attribuutteja, ne kuvataan asiakirjakohtaisessa kuvauksessa.

Seuraavat attribuutit ovat käytössä kaikissa asiakirjoissa ja niissä viitataan Sähke2:n metatietoihin.

- kieliKoodi (pakollinen) määrittelee asiakirjassa käytetyn kielen. Kielimäärittäminen Sähke2:n metatieto 2.4 Kieli. Asiakirjan kieli määritellään kaksimerkkisen ISO 639-1 kielikoodiston mukaisesti. Laajasta koodistosta on valittu tarpeelliseksi katsotut kielikoodit (fi, sv, en fr jne.) ja määritetty ne kieliKoodi-attribuutin arvojoukoksi. Tämä helpottaa käyttäjää valitsemaan vaihtoehtoisista koodiarvoista oikean kielen työtyövälineen toiminnoilla.

- saameKieliKoodi (vapaaehtoinen) määrittelee saamenkielisessä asiakirjassa käytetyn saamen kielen ISO 639-2 kielikoodiston mahdollistamalla tavalla. Attribuutti tarvitaan, koska Sähke2:n metatieto 2.4 Kieli viittaa kaksimerkiseen koodistoon, johon sisältyy vain pohjoissaame. Attribuuttimäärittely viittaa Sähke2:n metatietoon 2.4, mutta tässä on huomiotava, että pituus ei yhteensopiva Sähke2:n kanssa. Laajasta koodistosta on valittu tarpeelliseksi katsotut kolme saamen murretta ja määriteltä ne saameKieliKoodi-attribuutin arvokoukiksi (sme, smn, sms). Tämä helpottaa käyttäjää valitsemaan vaihtoehtoisista koodiarvoista oikean kielen työtyövälineen toiminnoilla.
- tilaKoodi (pakollinen) määrittelee asiakirjan tilan ja viittaa Sähke2:n metatietoon 2.12 Tila.
- versioTeksti (pakollinen) määrittelee asiakirjan version ja viittaa Sähke2:n metatietoon 4.11. Versio.
- julkisuusKoodi (vapaaehtoinen) määrittelee asiakirjan julkisuuden ja viittaa Sähke2:n metatietoon 2.6.1 Julkisuusluokka. Sähke2:n mukaiset vaihtoehtoiset arvot ovat "Julkinen", "Osittain salassa pidettävä" tai "Salassa pidettävä".
- identifiointiTunnus (pakollinen) määrittelee asiakirjan yksilöivän tunnuksen. Tämä tunnus voi olla esim. OID:n mukainen. Attribuutti viittaa Sähke2:n metatietoon 2.3 Identifiointitunnus. Ennen kuin OID-tunnusjärjestelmä on käytössä voidaan siirtymävaiheen aikana identifiointitunnuksena käyttää esimerkiksi dokumentinhallintajärjestelmän automaattisesti antamaa identifiointitunnusta.
- muuTunnus (vapaaehtoinen) on muu asiakirjaa identifioiva tunnus. Tähän attribuuttiin voidaan antaa arvo esim. organisaation sisäisen tunnistamisjärjestelmän mukaan. Tämä vaihtoehto on tarpeellinen ainakin niin kauan kuin erilisiä tunnistusjärjestelmiä on käytössä. Attribuutti viittaa Sähke2:n metatietoon 2.3.1 Muu tunnus.
- eduskuntaTunnus (vapaaehtoinen) on eduskunnan antama asiakirjan tunnus. Eduskuntatunnus tarvitaan ennen yhteisen identifiointitunnuksen (esim. OID:n mukainen) käyttöönottoa ja siirtymävaiheen aikana. Attribuutti viittaa Sähke2:n metatietoon 2.3.1 Muu tunnus.
- asiakirjatyypinimi (pakollinen) kertoo asiakirjan tyyppin. Attribuutti viittaa Sähke2:n metatietoon 4.8 Asiakirjan tyyppi.
- met1:laadintaPvm (pakollinen) kertoo asiakirjan laatimispäivän koneen ymmärtämässä muodossa. Attribuutti viittaa Sähke2:n metatietoon 2.2.1 Avattu/Laadittu
- paatehtavaKoodi (vapaaehtoinen) ilmaisee, mihin tiedonohjaussuunnitelman pääluokkaan laadittu asiakirja kuuluu. Attribuutti viittaa Sähke2:n metatietoon 6.3.1 Päätehtävä / 6.3.4 Tunnus

Lisäksi tarpeen mukaan on käytettävissä seuraavat metatietoattribuutit:

- toinenKieliKoodi (pakollinen) määrittelee asiakirjassa käytetyn toisen kielen. Kielimäärittely on Sähke2:n metatieto 2.4 Kieli.

Asiakirjojen yhteisiä metatietoja voidaan tarpeen mukaan käyttää myös osa-asiakirjoissa.

3.3.12 Tekniset attribuutit

- rakennemaarittelyNimi (vapaaehtoinen) määrittelee asiakirjan laatimisessa käytetyn rakennemäärittelytiedoston. tietojärjestelmäNimi (vapaavalintainen) mahdollistaa verkkojulkaisussa ohjelmalliseen linkin muodostamisen 2.10.1 Viittaa ja 4.8.1 Liittyy pakollisena –metatietojen rakenteessa (met:AsiakirjaViitteet-rakenne)

3.4 Asiakirjat

3.4.1 Hallituksen esitys ja valtiosopimus

Hallituksen esitys (HE) noudattaa samaa rakennemäärittystä myös silloin kun kyseessä on valtiosopimus. Asiakirjalla on yleisten attribuuttien (ks. Luku 3.3.11) lisäksi attribuutti laajuusKoodi. Attribuutti kuvaa miten laaja hallituksen esitys on kyseessä. Laadintajärjestelmään on mahdollista toteuttaa toiminnallisuutta, joka automaattisesti lisää tietyt otsikkorakenteet ja valmisotsikot riippuen asiakirjan laajuudesta kertovan attribuutin arvosta.

Hallituksen esitys koostuu identifiointiosasta (IdentifiointiOsa), pääasiallisen sisällön kuvauksesta (SisaltoKuvaus), sisällysluettelosta (SisällysluetteloOsa), perusteluosasta (PerusteluOsa), ponnesta (PonsiOsa), säädösosasta (SaadosOsa), allekirjoitusosasta (AllekirjoitusOsa), mahdollisesta rinnakkaislaista (RinnakkaisOsa), mahdollisista liitteistä (LiiteOsa) ja mahdollisesta metatieto-osasta (Metatiedot).

1. Identifiointiosa.

- o LiiteNimi –elementtiä ei käytetä,
- o Asiakirjatyypin nimi (AsiakirjatyypinNimi) on pakollinen,
- o EduskuntaTunniste on eduskuntakäsittelyä varten.
- o Vireilletulo-rakennetta käytetään nykyisin eduskunnan valtiopäivä-asiakirjoissa.
- o Toimija-, LaadintaPvmTeksti- ja EutoriTunnus –rakenteita ei käytetä.

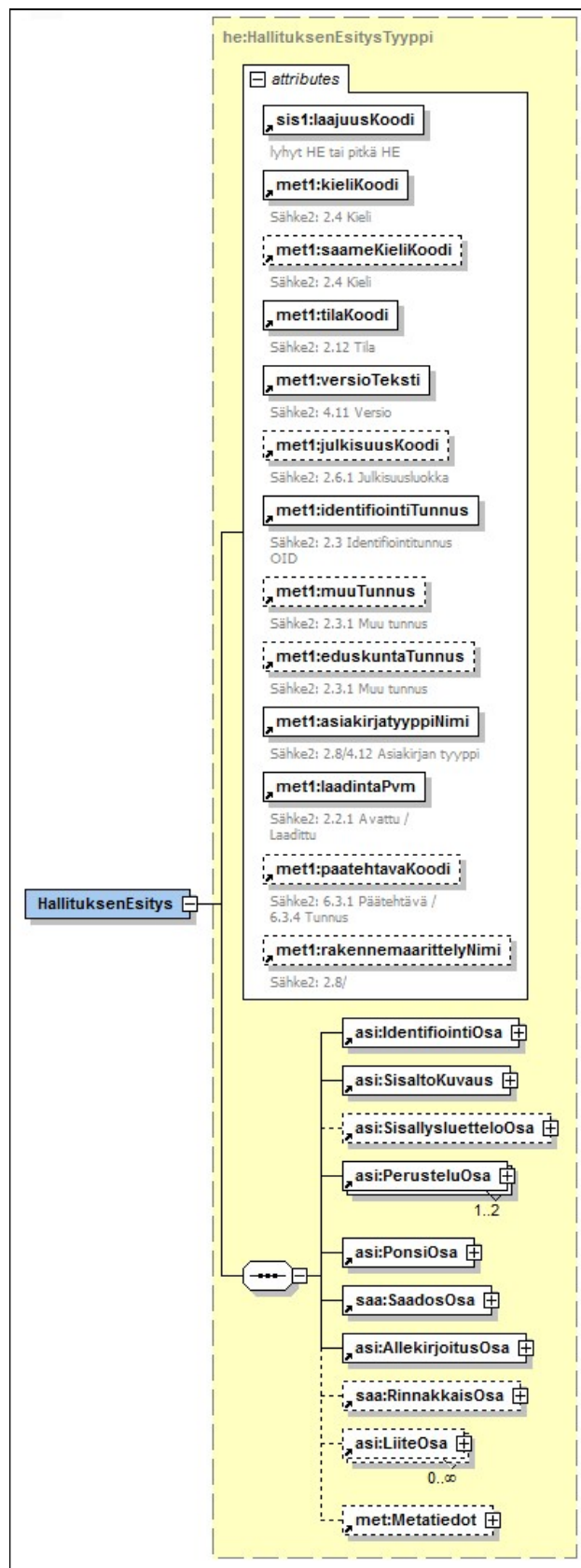
- Asiakirjan nimeke (Nimeke/NimekeTeksti) –elementti on pakollinen tieto.
  - OtsikkoTeksti-rakennetta ei käytetä.
  - Asiakirjaviitteitä ei käytetä nykyisin, mutta niitä on saatettu lisätä säädöskokoelmaan.
2. SisältöKuvaus –rakenteeseen kirjoitetaan hallituksen esityksen tai valtiosopimuksen pääasiallinen sisältö.
  3. Sisällysluettelo laaditaan SisällysluetteloOsa-rakenteeseen työvälineen tukemalla tavalla. Sisällysluettelo on rakennemäärityksessä tekstiä.
  4. Perustelut voidaan esittää perusteluina tai yleisperusteluiden ja yksityiskohtaisten perusteluiden yhdistelmällä. Rakenteessa käytetään samaa PerusteluOsa –rakennekokonaisuutta, jonka attribuutilla ”PerusteluLuokitusKoodi” kerrotaan minkä tyyppiset perustelut asiakirjassa on. Attribuutin arvoina ovat ”Perustelut”, ”YleisetPerustelut” tai ”YksityiskohdaisetPerustelut”. Ks. luku 3.3.2 Perusteluosat (PerusteluOsa ja PerusteluLuku).
  5. Ponnen johdanto ja ponnet kirjoitetaan PonsiOsaan.
  6. Säädösosa (SaadosOsa)

Säädösosan rakenne ja käyttö on kuvattu kohdassa 3.3.4.
  7. Hallituksen esityksen allekirjoitusosa (AllekirjoitusOsa) sisältää seuraavia rakenneosia:
    - päiväys (PaivaysKooste) on tekstinä ja pvm-muodossa attribuutissa ”allekirjoitusPvm”.
    - johdantotekstiä (JohdantoTeksti) voidaan käyttää valtiosopimuksessa
    - allekirjoittajan attribuutissa ”allekirjoitusLuokitusKoodi” kerrotaan allekirjoittajan rooli ulkoasua ohjaavassa merkityksessä. Attribuutti ”kohdistusKoodi” määrittää myös ulkoasua kohdistamalla allekirjoituksen paikan asiakirjassa.
    - Henkilön aseman tarkennus (TarkennusAsemaTeksti) kirjoitetaan ennen henkilön tietoja . Tässä ilmaistaan esim. allekirjoittajan sijaisuustieto.
    - Henkilön attribuutteina on henkilön yleinen identifiointitunnus (identifiointiTunnus) ja organisaation sisäinen identifiointitunnus (muuTunnus).

8. Rinnakkaisosan rakenne on tässä hallituksen esityksen rakennemäärittelyssä peräkkäinen (ks.4 Rinnakkaislain vaihtoehtojen kuvaus).

Voimassaoleva säädös kirjoitetaan VoimassaolevaLakiOsa-rakenteen Saados-rakenteeseen ja valtioneuvoston ehdotus EhdotusOsa-rakenteen Saados –rakenteeseen. Tavoitteena on, että voimassaoleva säädös olisi mahdollista saada käyttöön rakenteisena ja lukea se asiakirjan rakenteeseen automaattisesti.

Rinnakkaisosa alkaa tekstillä "Liite" ja seuraavalla rivillä on teksti "Rinnakkaistekstit". Työvälineeseen valitussa kehysratkaisussa nämä tekstit ("Liite" ja "Rinnakkaistekstit") kirjoitetaan EhdotusOsaan toistuvaan liitteen nimielementtiin (LiiteNimi). Asetteltua varten on käytössä Tyhjämuotoiluelementti (Tyhja). LiiteNimi ja Tyhja-elementit ovat käytössä sekä voimassa olevalla lailla että ehdotuksella.

9. Liiteosa on mahdollinen hallituksen esityksen lopussa (ks. 3.3.6 Liite).

Kuva 29: Hallituksen esityksen rakenne

3.4.2 Vahvistettava laki ja asetus

Vahvistettavalla lailla on yleiset attribuutit (ks. Luku 3.3.11).

Vahvistettava laki koostuu identifiointiosasta (IdentifiointiOsa), säädösosasta (SaadosOsa), allekirjoitusosasta (AllekirjoitusOsa), mahdollisesta rinnakkaislaista (RinnakkaisOsa) ja mahdollisista liitteistä (LiiteOsa) ja mahdollisesta metatieto-osioista (Metatiedot).

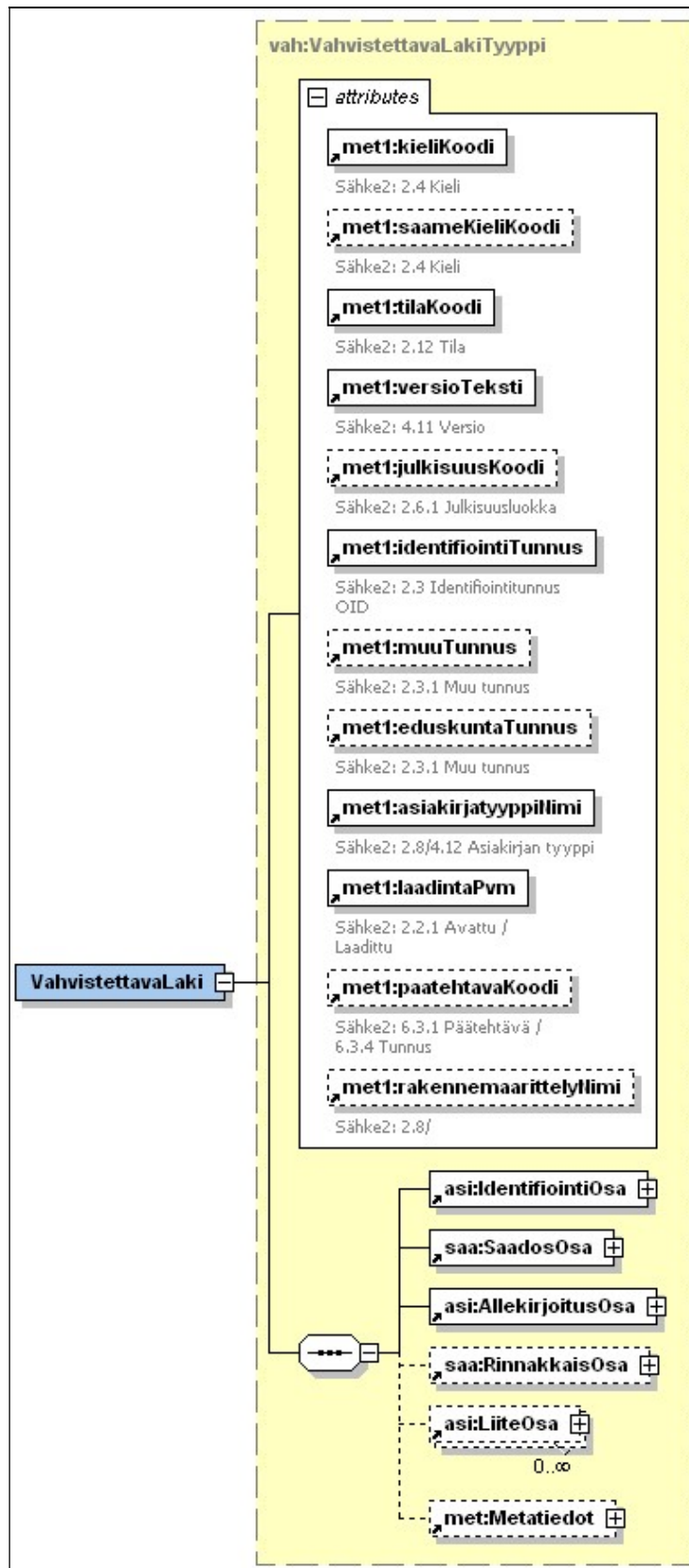
1. Identifiointiosan mukaisia tietoja ei käytetä nykyisin vahvistettavassa laissa. Tavoitteena on, että eri asiakirjatyypin identifiointitietojen käyttöä tullaan jatkossa yhtenäistämään ja yhdenmukaistamaan mm. sähköisten palveluiden ja liittymien rajapintojen kehittämisen helpottamiseksi. Tästä syystä IdentifiointiOsa on pakollinen osio myös vahvistettavassa laissa.
2. Säädösosa (SaadosOsa)

Säädösosan rakenne ja kirjoittamissäännöt noudattavat pääasiassa edellä hallituksen esityksen rakennekuvauksessa kerrottuja seikkoja.

Vahvistettavan lain säädösosassa ei käytetä otsikoita (ValiotsikkoTeksti, LihavaKursiiviOtsikkoTeksti), vaan asiakirja alkaa Säädöksestä (Saados). Rakenne mahdollistaa useat säädökset, mutta käytössä olleissa esimerkeissä vahvistettavia lakeja on aina yksi. Mahdollisuus usean säädöksen sisältävään vahvistettavaan lakiin on vielä tarkennettava.

3. Vahvistettavan lain allekirjoitusosa, rinnakkaisosa ja liiteosa noudattavat hallituksen esityksen rakenteen kuvausta.

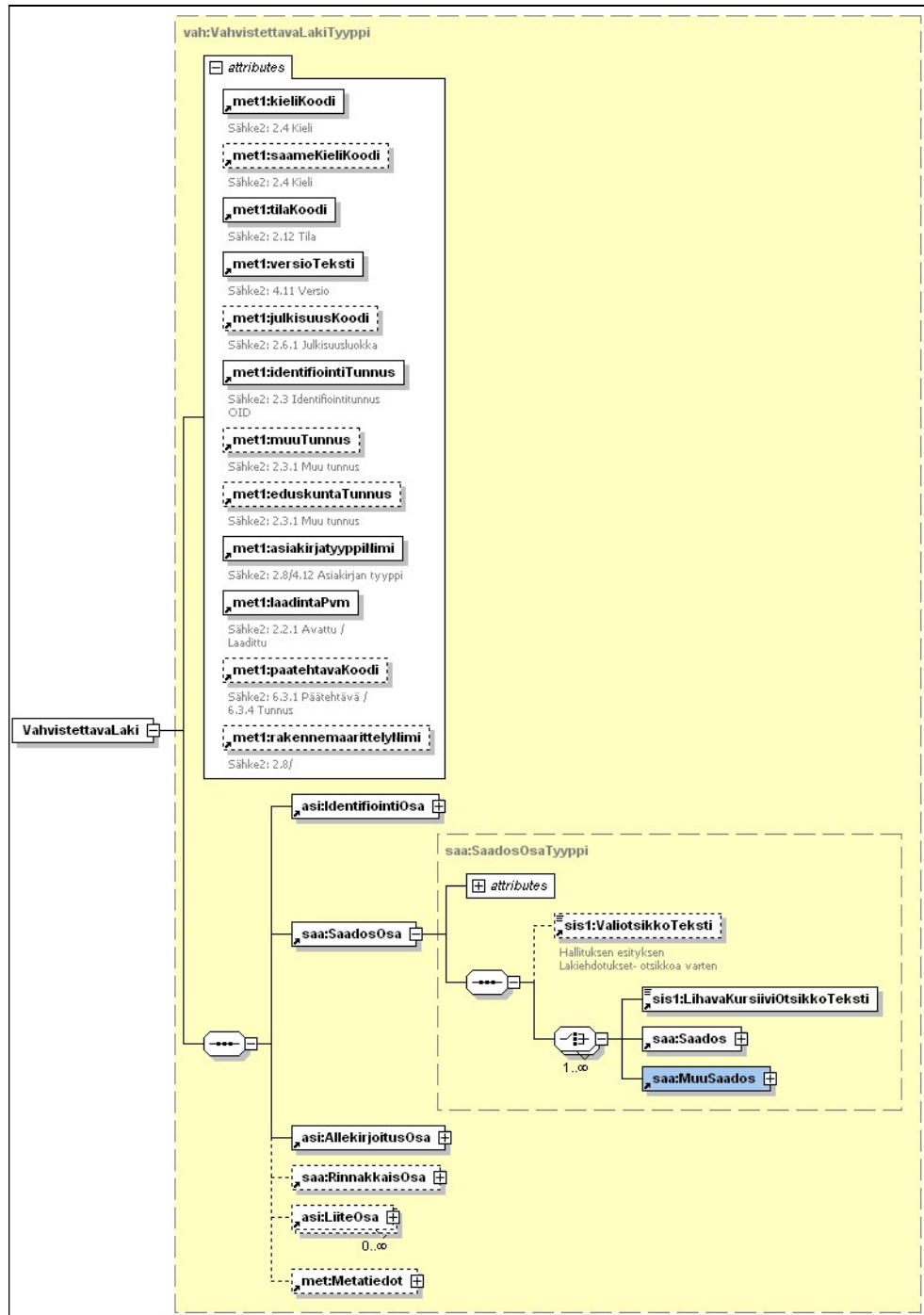

Kuva 30: Vahvistettavan lain rakenne

3.4.3 Tasavallan Presidentin avoin kirje

Tasavallan presidentin avoimen kirjeen laadintaan käytetään muun säädöskoelmassa julkaistavan päätösasiakirjan rakennemäärittystä Saa-dosOsa/MuuSaados, jonka rakenne on kuvattu kohdassa 3.3.4.

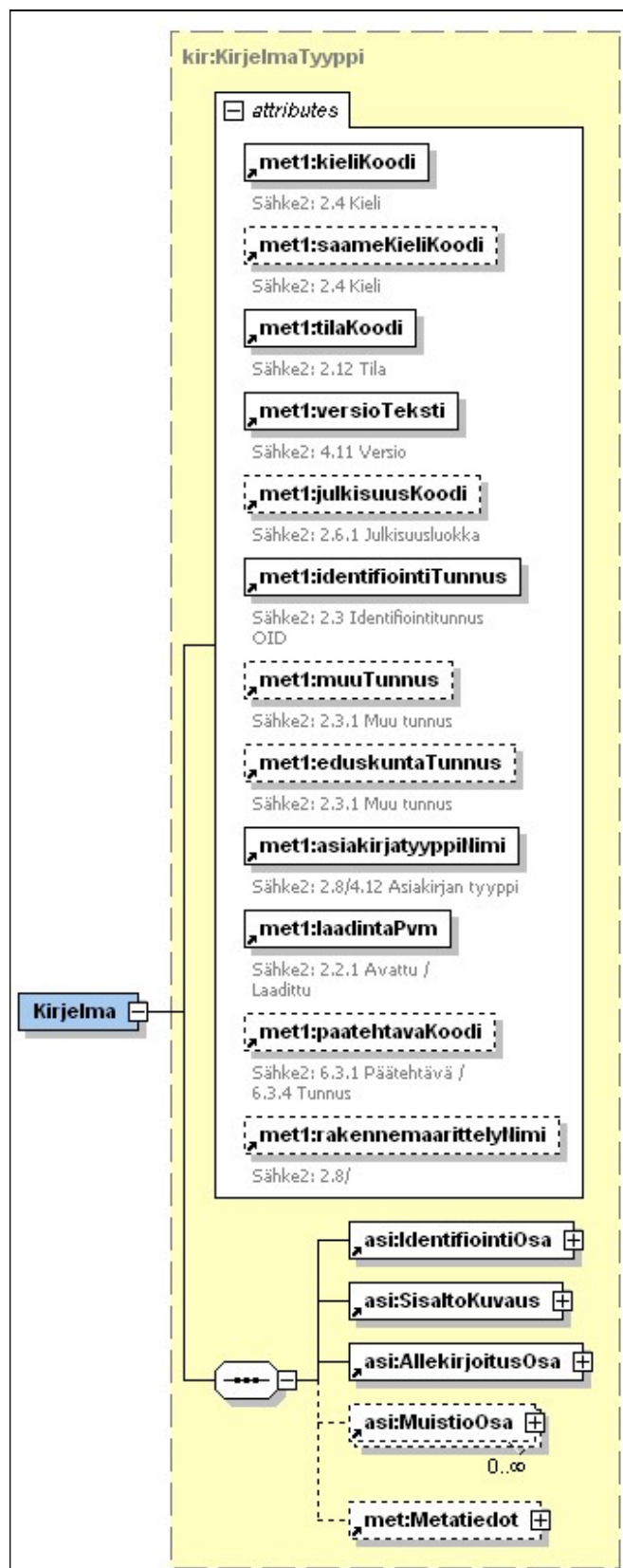
Kuva 31: Tasavallan presidentin avoimen kirjeen rakenne

3.4.4 Valtioneuvoston ja hallituksen kirjelmä

Kirjelmällä on yleiset attribuutit (ks. Luku 3.3.11).

Kirjelmä koostuu identifiointiosasta (IdentifiointiOsa), sisällön kuvauksesta (SisältöKuvaus), allekirjoitusosasta (AllekirjoitusOsa), mahdollisista muistioista (MuistioOsa) ja mahdollisista metatiedoista (Metatiedot).

1. Identifiointiosasta käytetään nykyisin ainoastaan asiakirjan nimekettä (NimekeTeksti). Asiakirjojen identifiointitietojen käyttöä tullaan jatkossa yhtenäistämään.
2. Sisältökuvaus –rakenteeseen kirjoitetaan varsinainen kirjelmän teksti. Rakenne koostuu valinnaisista tekstikappale- ja muotoiluelementeistä, viittauksista, taulukosta ja kuvasta, joita voi lisätä useampia halutussa järjestyksessä.
3. Kirjelmän allekirjoitusosa noudattaa hallituksen esityksen allekirjoitusosan kuvausta.
4. Muistion rakenne kuvataan omassa luvussaan (ks. 3.3.7 Muistio).

Kuva 32: Kirjelmän rakenne

3.4.5 Hallituksen kertomus

Valtioneuvoston kanslia on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus Hallituksen toimenpidekertomuksen ja Valtion tilipäätöskertomuksen yhdistämisestä yhdeksi eduskunnalle vuosittain annettavaksi kertomukseksi (ks. Hallituksen kertomusmenettelyn kehittämistyöryhmä, hankenumero VNK003:00/2010). Tästä syystä kertomuksen rakenne saattaa muuttua nykyisestä ja sen rakennemäärittely on tässä määrittelyssä alustava.

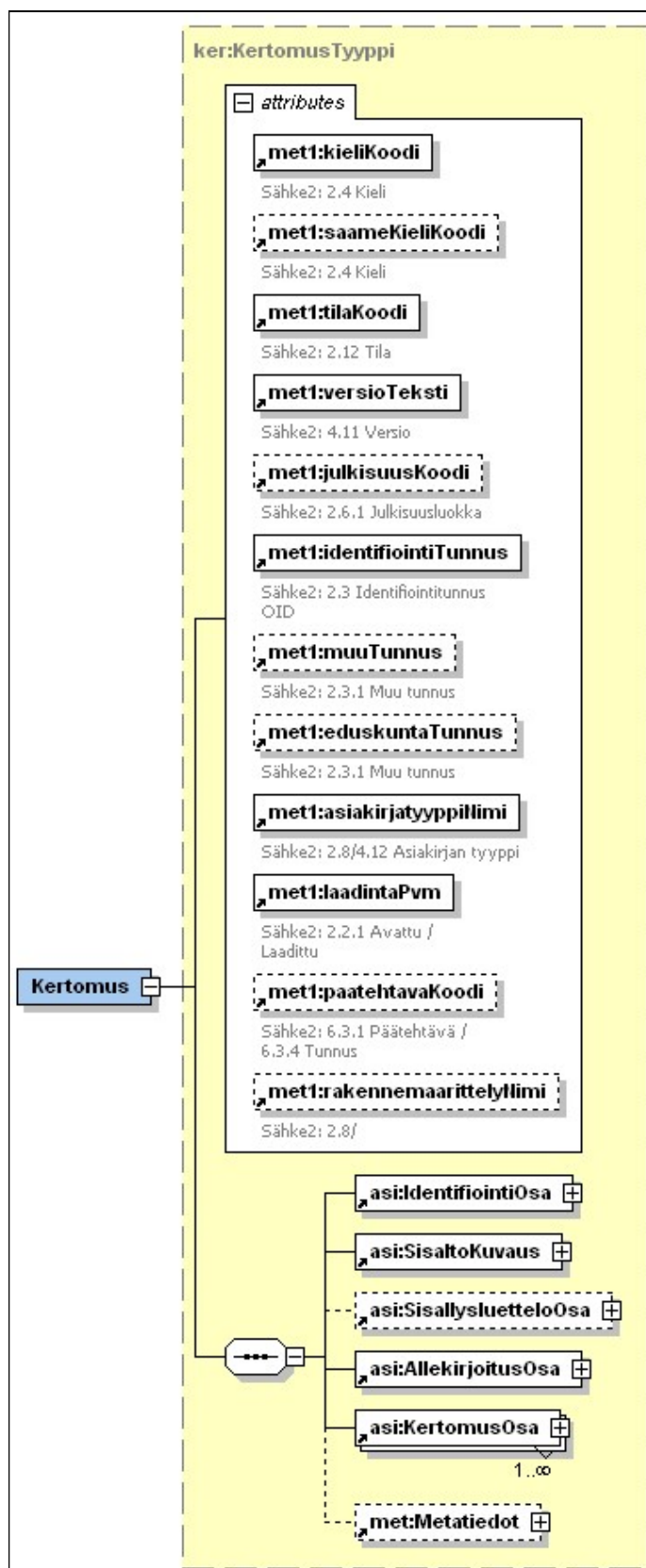
Hallituksen kertomuksella on yleiset attribuutit (ks. Luku 3.3.11).

Kertomus koostuu identifiointiosasta (IdentifiointiOsa), sisällön kuvauksesta (SisaltoKuvaus), mahdollisesta sisällysluettelosta (SisällysluetteloOsa), allekirjoitusosasta (AllekirjoitusOsa), useasta mahdollisesta kertomusosasta ja mahdollisesta metatieto-osasta (Metatiedot).

1. Nykyinen hallituksen kertomuksen etusivu sisältää identifiointiosan tietoja.
  - Nimeke (NimekeTeksti), esim. "HALLITUKSEN TOIMENPIDEKERTOMUS VUODELTA 2008".

Asiakirjojen indetifiointitietojen käyttöä tullaan jatkossa yhtenäistämään.

2. Sisältökuvaus –rakenteella kirjoitetaan kirjelmän sisällön kuvaus.
  - Otsikko (OtsikkoTeksti) on teksti "Eduskunnalle"
  - KappaleKooste on esim. teksti "Perustuslain 46 §:n mukaisesti Eduskunnalle..."
  - Kertomuksen sisältöosat kirjoitetaan listan (Lista) rakenteella.
3. Allekirjoitusosa noudattaa aiemmin esitettyä hallituksen esityksen allekirjoitusosan kuvausta.
4. Tässä alustavassa versiossa kertomusosat voidaan kirjoittaa Kertomus-Osa-rakenteella, jolla on attribuuttina ylatunniste (ylatunnisteTeksti), jolla ylatunniste saadaan juoksemaan kertomuskohtaisesti. Muutoin rakenteena on yksinkertaisempi sisällön kuvaus (SisaltoKuvaus)-rakenne sekä rekursiivin lukurakenne (SisaltoLuku).

Kuva 33: Hallituksen kertomuksen rakenne

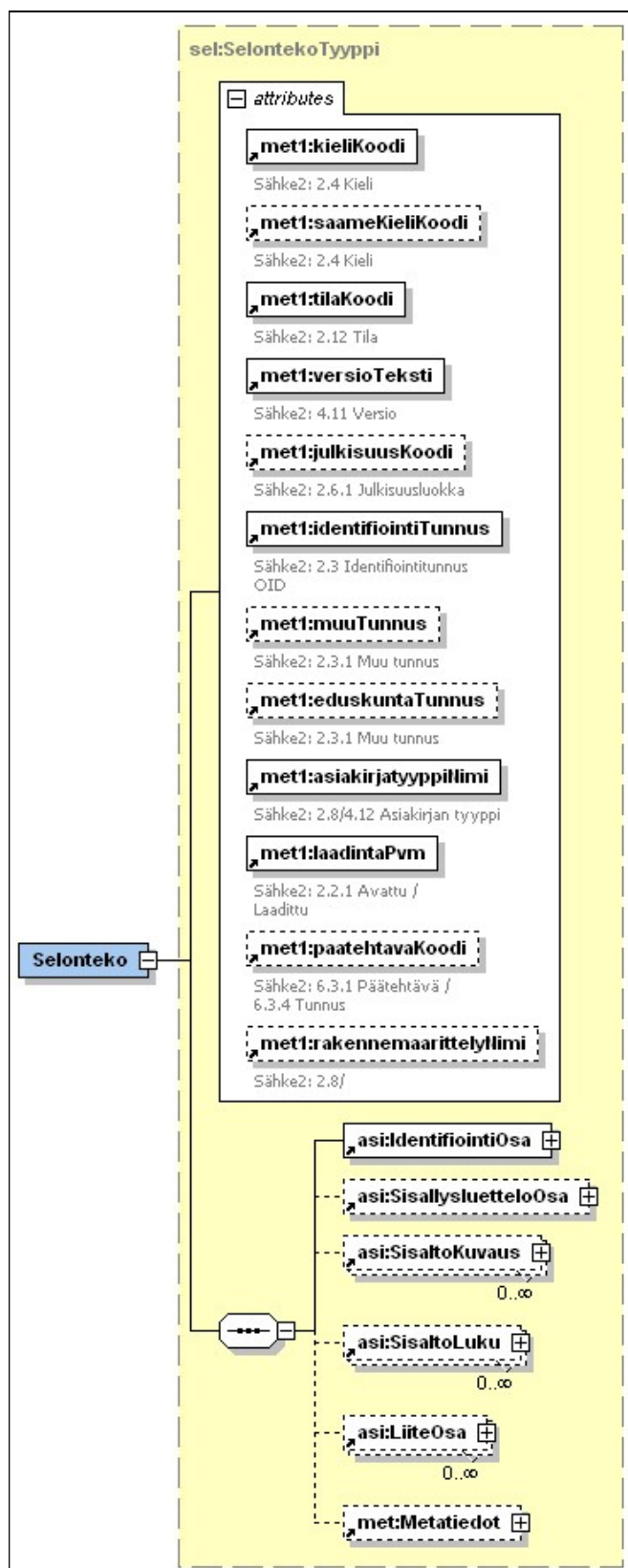
3.4.6 Valtioneuvoston selonteko ja tiedonanto

Valtioneuvoston selonteolla ja tiedonannolla on yleiset attribuutit (ks. Luku 3.3.11).

Selonteon/tiedonannon rakenne koostuu identifiointiosasta (IdentifiointiOsa), mahdollisesta sisällysluettelosta (SisällysluetteloTeksti), toisteisesta sisällön kuvauksesta (SisaltoKuvaus), toisteisesta lukurakenteesta (SisaltoLuku), mahdollisista liitteistä (LiiteOsa) ja mahdollisesta metatieto-osioista (Metatiedot).

Tiedonanto on nykyiseltä rakenteeltaan hyvin yksinkertainen. Identifiointiosasta käytetään nimeke-rakennetta (NimekeTeksti) ja muuten tiedonannon teksti kirjoitetaan sisällön kuvaus (SisaltoKuvaus) rakenteella tai tarvittaessa lukurakenteella (SisaltoLuku).

1. Selonteossa käytetään identifiointiosan tietoja:
  - Nimeke (NimekeTeksti), esim. "VALTIONEUVOSTON SELONTEKO KUNTA- JA PALVELURAKENNEUUDISTUKSESTA"
2. Sisällysluettelo tulee SisällysluetteloOsa-rakenteeseen.
3. SisältöKuvaus –rakenteella kirjoitetaan selonteon johdanto sekä tiivistelmä.
4. Lukurakenteella (SisaltoLuku) kirjoitetaan varsinainen selonteon tekstisisältö.
5. Jos selonteossa on liitteitä, ne kirjoitetaan LiiteOsa-rakenteella kuten aiemmin on kuvattu.

Kuva 34: Selonteko

3.4.7 Muistio

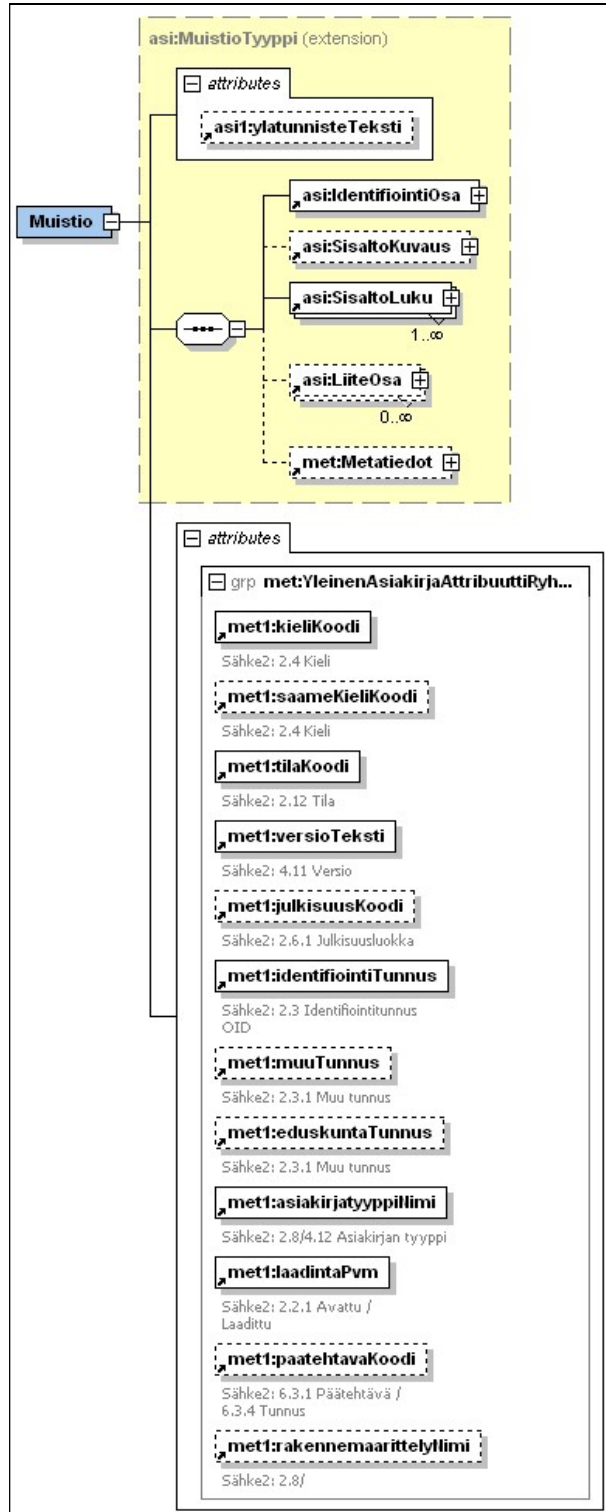
Muistiolla on yleiset attribuutit (ks. Luku 3.3.11).

Koska muistio voi esiintyä itsenäisenä asiakirjana tai asiakirjan osana, muistiolla on omat identifiointitiedot. Tämän lisäksi muistiossa on mahdollinen sisällön kuvaus –rakenne (SisaltoKuvaus), lukurakenne (SisaltoLuku), mahdollinen liiteosa (LiiteOsa) ja mahdollinen metatieto-osio (Metatiedot). Muistion rakennetta on kuvattu myös luvussa 3.3.7 Muistio.

Identifiointitiedoista muistiossa käytetään seuraavia rakenteita:

- LiiteNimi, esim. "Liite"
- Asiakirjatyypin nimi (AsiakirjatyypinNimi) "MUISTIO" on nykyisin ylärivissä ja paikka vaihtelee sen mukaan onko muistio liitteenä vai ei.
- EduskuntaTunnistetta ei käytetä
- Vireilletulo-rakennetta ei käytetä
- Toimija-rakenteella merkitään laatija, esim.
  - YhteisoTeksti – laativa ministeriö, esim. Oikeusministeriö
  - TarkennusAsemaTeksti – mahdollinen sijaisuus
  - Henkilo
    - AsemaTeksti, esim. "Hallitussihteeri"
    - Etunimi, esim. "Anne"
    - Sukunimi, esim. "Hartoneva"
- Laadintapäivää (LaadintaPvmTeksti) voidaan käyttää
- Asian Eutori-tunnusta (EutoriTunnus) voidaan käyttää. Tunnuksia voi olla useita.
- Asiakirjan nimeke (NimekeTeksti) –elementtiä käytetään
- Otsikkotekstiä ei käytetä.
- Asiakirjaviitteitä (AsiakirjaViitteet) käytetään, esim.
  - OtsikkoTeksti, esim. "Asiakirja"

- o KomissioTunnus, esim. "KOM(2009) 539 lopullinen". Muita asiakirjaviitteitä voivat olla eduskuntatunnus (EduskuntaTunnus), tai identifiointi- tai muu tunnus.

Kuva 35: Muistio

4 Rinnakkaislain vaihtoehtojen kuvaus

4.1 Rinnakkaistekstin lähtökohdat

Rinnakkaistekstiä käytetään hallituksen esityksen RinnakkaisOsa-rakenteessa vertailtaessa voimassa olevaa lakia ehdotukseen tai vertailtaessa suomenkielistä sopimustekstiä todistusvoimaisella kielellä kirjoitettuun sopimustekstiin (yleensä *englanti, toiseksi ranska, myös muut kielet ovat mahdollisia*).

4.2 Vaihtoehto 1: Peräkkäiset rakenteet

Hallituksen esityksen rakenteen RinnakkaisOsaan tehtiin määrittelyvaiheessa peräkkäiset rakenteet Saados ja RinnakkaisSaados. Tässä vaihtoehdossa ajateltiin, että rinnakkainasettelusta voidaan luopua yksinkertaisimmissa esitysmuodoissa esimerkiksi verkkosivuilla (html-muodossa). Toisaalta taas ajateltiin, että kehittyneemmät välineet tulevat tarjoamaan uusia mahdollisuuksia sisällön vertailuun ja rinnakkain asetteluun hyödyntäen vertailtavien sisältöjen rakennehierarkiat ja eri rakenteiden yksilöinnissä käytetyt tunnukset.

4.3 Vaihtoehto 2: Rinnakkainasettelu taulukkorakenteella

CALS-taulukkorakennetta on mahdollista käyttää myös rinnakkainasettelussa. Taulukkorakenteelle tehdään joka tapauksessa ulkoasut (myös pdf ja xhtml muotoihin), joissa saman rivin solujen sisältö näkyy rinnakkain aseteltuna.

Taulukkorakenteen ongelmana on asiakirjan laatijan kannalta se, että se on hierarkinen ja monimutkainen. Hierarkiaa lisää rinnakkaistekstin osalta vielä se, että taulukon soluun (entry) on tarpeen lisätä säädösrakenteen rakenneosat ja niissä olevat hierarkiaa lisäävät tasot esimerkiksi momentin kohdat. Rinnakkaistekstin asettu taulukkoon olisi laatijan kannalta hyvin työlästä.

Taulukkorakenteen käyttö rinnakkaistekstissä olisi mahdollista, jos kehitettäisiin aputoiminto, joka asettelee kahdessa eri XML-tiedostossa olevat säädösrakenteet seuraavassa taulukossa esitetyllä tavalla rinnakkaisiin taulukon soluihin. Toiminnon ohjelmallinen toteutus vaatii sen, että säädöksen osalla, luvulla ja pykällä on käytössä identifiointitunnukset, joiden avulla voidaan tehdä kohdistaminen myös silloin, kun rinnakkain aseteltavissa säädöksissä on eroja osa-, luku- tai pykälärakenteissa (esimerkiksi, kun säädösehdotukseen on lisätty uusia pykäläiä).

Rakenneosat	Vasen palsta (/Tau:entry colname="1")	Oikea palsta (/Tau:entry colname="2")
/Tau:table/ Tau:tgroup...	(taulukkorakenteet ylimmät tasot)	
/Tau:thead/ Tau:row...	(taulukon yläosan rivi)	
/Tau:entry	(yläosan rivin solut)	
/Sis1:KursiiviValiotsikkoTeksti	Voimassa oleva laki	Ehdotus

Rakenneosat	Vasen palsta (/Tau:entry colname="1")	Oikea palsta (/Tau:entry colname="2")
/Tau:tbody...	(taulukon pääosa)	
/Tau:row/Tau:entry...	(taulukon rivi ja sen solut)	
/Saa:Osa... /Saa:OsaTunnusKooste ja /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste	* OSA OSAN OTSIKKO	* OSA OSAN OTSIKKO
/Tau:row/Tau:entry...	(taulukon rivi ja sen solut)	
/Saa:Luku... /Saa:LukuTunnusKooste ja /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste	* Luku Luvun otsikko	* Luku Luvun otsikko
/Tau:row/Tau:entry...	(taulukon rivi ja sen solut)	
/Sis:Palstaviiva ja /Saa:Pykala... /Saa:PykalaTunnusKooste ja /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste ja /Saa:MomenttiKooste ja /Sis:Katkoviiva ja /Saa:KohdatMomentti... /Saa1:JohdantoTeksti ja /Saa:MomenttiKohtaKooste ja /Sis:Katkoviiva	— * § Pykälän otsikko Momentin teksti ----- Momentin kohtien johdanto n) Momentin kohta -----	— * § Pykälän otsikko Momentin teksti ----- Momentin kohtien johdanto n) Momentin kohta -----
/Tau:row/Tau:entry...	(taulukon rivi ja sen solut)	
/Sis:Palstaviiva ja /Saa:Pykala...	(seuraavat pykälät , kuten edellä)	
/Saa:Luku...	(seuraavat luvut, kuten edellä)	
/Saa:Osa...	(seuraavat osat, kuten edellä)	

Peruslähtökohtana tässä rinnakkaistekstin asettelussa on se, että taulukon soluihin asetellaan yksittäisten pykäliden sisällöt rinnakkain.

Taulukon soluun tarvitaan pykälän sisällä tehtävää rinnakkaistekstin asettelua varten välistystä tuottavat elementit Tyhja ja NeljannesTyhja, joilla asiakirjan laati- ja voi viimeistellä rinnakkaistekstin sijoittelun.

4.4 Vaihtoehto 3: Rinnakkainasettelu erillisellä laadintarakenteella

Erillisen laadintarakenteen käyttö rinnakkainasettelussa perustuu yksinkertaisemman rakenteen käyttöön kuin edellä esitetty CALS-tilukko. Tässä rakenteessa rinnakkaisasettelussa käytettävien uusien rakenteiden määrä on mahdollisimman vähäinen (ks. seuraava taulukko). Yksinkertaisen rakenteen käytöllä on tarkoitus helpottaa käsityönä tehtävää rinnakkain asettelua. Tässä vaihtoehdossa käytettävälle rakenteelle pitää kuitenkin tehdä erikseen ulkoasumääritykset eri tiedosto-/esitysmuotoja varten.

Rakenneosa	Vasen palsta (/Sis:Palsta sijainti="vasen")	Oikea palsta (/Sis:Palsta sijainti="oikea")
/Palstat	(kaksipalstainen sisältö)	
/Palsta...	(vasen ja oikea palsta)	
/Sis1:KursiiviValiotsikkoTeksti /Saa:Osa... /Saa:OsaTunnusKooste ja /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste /Saa:Luku... /Saa:LukuTunnusKooste ja /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste /Sis:Palstaviiva ja /Saa:Pykala... /Saa:PykalaTunnusKooste ja /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste ja /Saa:MomenttiKooste ja /Sis:Katkoviiva ja /Saa:KohdatMomentti... /Saa1:JohdantoTeksti ja /Saa:MomenttiKohtaKooste ja /Sis:Katkoviiva	Voimassa oleva laki * OSA OSAN OTSIKKO * Luku Luvun otsikko _____ * § Pykälän otsikko Momentin teksti ----- Momentin kohtien johdanto n) Momentin kohta -----	Ehdotus * OSA OSAN OTSIKKO * Luku Luvun otsikko _____ * § Pykälän otsikko Momentin teksti ----- Momentin kohtien johdanto n) Momentin kohta -----
/Palsta...	(vasen ja oikea palsta)	
(seurava tai seuraavat pykälät, jotka vaativat uuden rinnakkain kohdistamisen)		

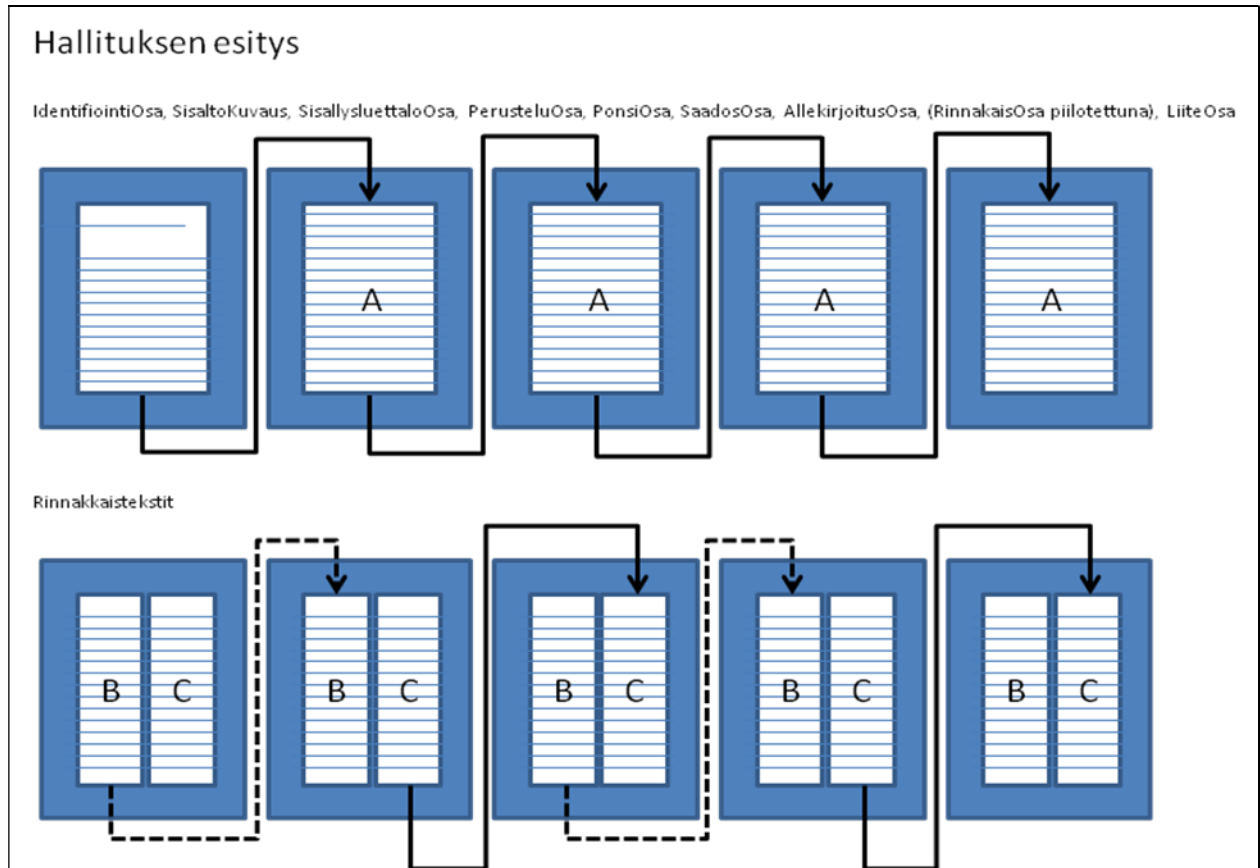
Rakenteessa on ideana se, että asiakirjan laatija päättää, mitkä osuudet rinnakkaistekstissä tarvitsevat erillisen kohdistamisen samaan tasoon. Tekstin asettelua rinnakkain voidaan tehdä oikean ja vasemman palstan sisällä myös käyttämällä välistystä tuottavia elementtejä Tyhja ja NeljannesTyhja. Ulkoasun muodostamiseen vaikuttavat tässä vaihtoehdossa myös käytettävien välineiden ominaisuudet, esimerkiksi se, voiko oikea ja vasen palsta jatkua sivunvaihdon yli.

4.5 Vaihtoehto 4: Rinnakkainasettelu erillisissä tekstikehyksissä

Valtioneuvoston päätösasiakirjojen työvälineeksi valitun tuotteen (Adobe FrameMaker) toiminta perustuu sivulle aseteltaviin kehyksiin, minkä vuoksi tekstin rinnakkainasettelussa päädyttiin käyttämään kehysratkaisua.

Kehysratkaisun ideana on kolmen erillisen tekstikehyksen (A, B ja C) käyttö. Kehyksessä A on varsinainen hallituksen esityksen sisältö (IdentifiointiOsa, SisaltoKuvaus, SisallysluetteloOsa, PerusteluOsa, PonsiOsa, SaadosOsa, AllekirjoitusOsa ja mahdollinen LiiteOsa). Kehyksissä B ja C on rinnakkaistekstin sisältö sivulle vierekkäisiin palstoihin aseteltuna seuraavasti: Kehyksessä B on voimassa oleva laki ja kehyksessä C on Ehdotus. Kansainvälisissä sopimuksissa kehyksessä B on kansainvälisen sopimustekstin käännös suomeksi ja kehyksessä C on sopimusteksti alkuperäiskielellä.

Kuva 36 havainnollistaa Hallituksen esityksen asiakirjasovelluksen kehyksiä A, B ja C. Nuolilla on kuvattu tekstin ”juoksemista” sivun vaihtuessa kehyksestä toiseen. Kuvan selkeyden vuoksi tekstin ”juokseminen” B ja C kehyksissä on kuvattu nuolilla vain joka toiselle sivulle.

Kuva 36: Hallituksen esityksen kehykset A, B ja C

Rinnakkaistekstin tuottamisen jälkeen Voimassa oleva laki (tai käännetty sopimusteksti) ja Ehdotus (tai sopimusteksti alkuperäiskielellä) kopioidaan omista kehyksistään (B ja C) talteen hallituksen esityksen kehykseen (A)

saa:RinnakkaisOsa-rakenteeseen, josta tämän rakenteen sisältö piilotetaan PDF-tiedoston tuottamisen ajaksi. Kehykset B ja C sisältöineen ovat olemassa vain rinnakkaistekstin PDF-muodon tuottamista varten, eikä niiden sisältö tallennu XML-tiedostoon.

Määrittelyvaiheen peräkkäistä rakennetta muutettiin kehysratkaisuun perustuvan toimintatavan vuoksi siten, että hallituksen esityksen saa:RinnakkaisOsa-rakenteeseen lisättiin uudet peräkkäiset kokoavat elementit:

saa:VoimassaOlevaLakiOsa ja saa:EhdotusOsa. Näistä ensimmäiseen (saa:VoimassaOlevaLakiOsa) kopioidaan voimassa olevan lain kehyksen (B) sisältö (saa:VoimassaOlevaLakiOsa saa:Saados-elementteineen) ja toiseen (saa:EhdotusOsa) kopioidaan ehdotuksen kehyksen (C) sisältö (saa:EhdotusOsa saa:Saados-elementteineen). Voimassa olevan säädöksen ja Ehdotuksen koko-

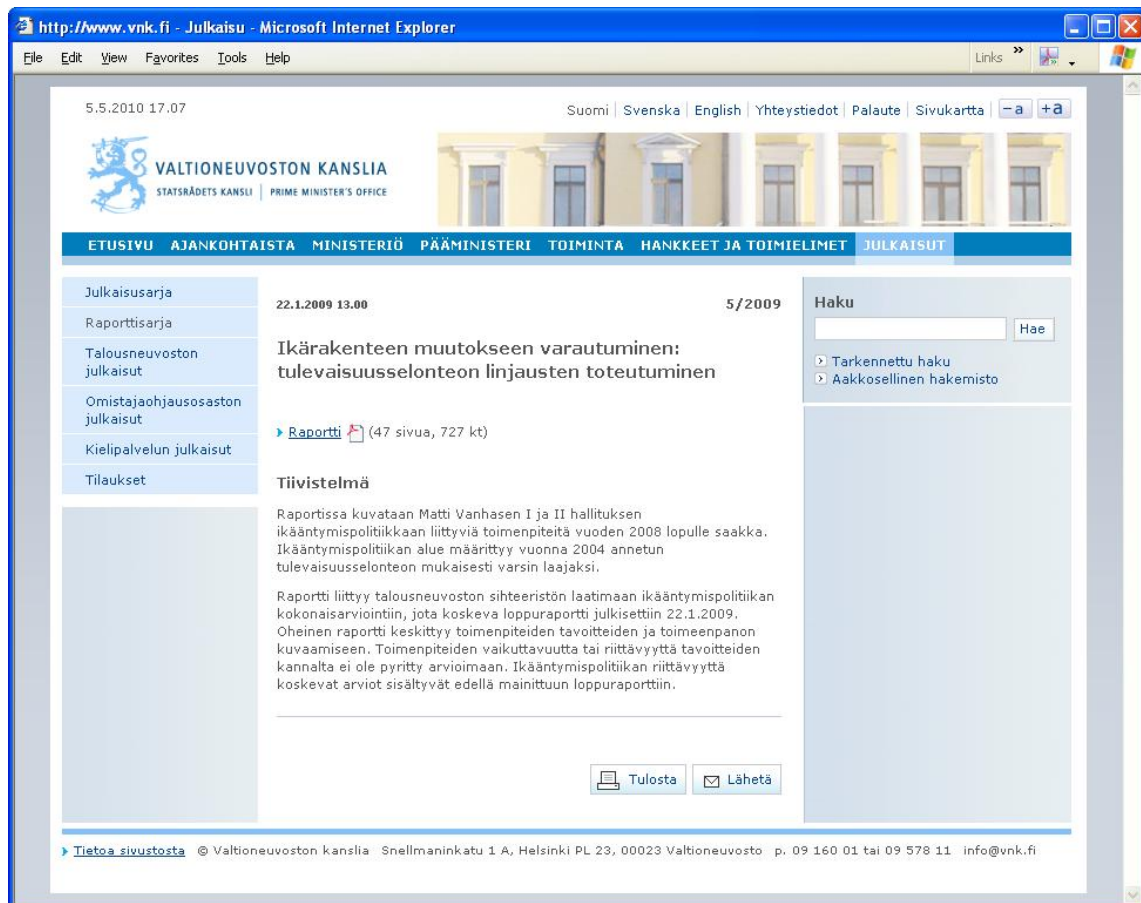
vat rakenteet esiintyvät vain kerran, mutta niiden sisällä voi esiintyä yksi tai useampi säädos.

5 HTML-ulkoasun kuvaus

5.1 Selainulkoasun lähtökohdat

Päätösasiakirjojen ulkoasun lähtökohtana on se, että tuotetaan ikään kuin Valtioneuvoston kanslian julkisen verkkopalvelun sivun keskellä olevalle sisältöalueelle ko. asiakirjan sisältö ulkoasussa, jossa tyylimääritykset muistuttavat tai ovat mahdollisuuksien mukaan samat kuin Julkaisut-osiossa.

Seuraavassa on esimerkki valtioneuvoston kanslian Julkaisut -osion verkkosivun rakenteesta ja ulkoasusta.

Kuva 36: Valtioneuvoston kanslian verkkosivun rakenne ja ulkoasu

Käytetty fontti on word-asiakirjapohjissa Tahoma ja leipätekstin fonttikoko 11 pt.

Tyyli tiedostossa <http://www.vnk.fi/templates/css/main.css> fontti on määritelty

- font-family: verdana, arial, helvetica;

ja normaali fonttikoko (html.font3) on

- {font-size:11px; line-height:14px}

Otsikkotasojen fonttikoot on määrittelty seuraavasti:

- h1 {font-size:15px; line-height:20px;}
- h2 {font-size:13px; line-height:18px; }
- h3 {font-size:12px; line-height:16px;}

XML-muodossa oleva päätösasiakirja ei sisällä selaimen ymmärtämää ulkoasua ohjaavaa metatietoa. Asiakirjalle saadaan selaimen ymmärtämä ulkoasu muokkaamalla se (X)HTML:ksi erillisen XSL- (Extensible Stylesheet Language) tyylitiedoston avulla tai kuvailemalla ulkoasu käyttäen CSS- (Cascading Style Sheet) tyylitiedostoa.

Päätösasiakirjojen ulkoasumäärittelyt on tehty siten, että ulkoasun muodostaa selaimessa XML-rakenteita varten tehty CSS-tyylitiedosto. Eri asiakirjatyyppejä varten on tehty yksi yhteinen tyylitiedosto.

Tämä toteutustapa edellyttää uudempien selainversioiden käyttöä (esimerkiksi Firefox 3.6.3), koska selainversion tulee tukea myös nimiavaruuksien käyttöä XML-rakenteissa.

Viittaus käytettävään CSS-tyylitiedostoon kirjoitetaan XML-dokumenttiin seuraavasti:

```
<?xml-stylesheet type="text/css" href=" VN-paatosasiakirjat.css"?>
```

Tämä viittaus tarvitaan dokumenttiin silloin, kun se avataan selaimen, jotta selaimen löytää käytettävän tyylitiedoston. Dokumentin ja tyylitiedoston tulee tällöin olla samassa hakemistossa. Jos samalle dokumentille tehdään seuraavassa luvussa kuvattu PDF-muunnos, edellä esitetty viittaus selainulkoasuun tulee poistaa dokumentista ennen PDF-muunnosta, koska PDF-muodolle on erilliset ulkoasusäännöt.

5.2 Selainulkoasussa käytettävät tyylit

Seuraavaan taulukkoon kuvataan selainulkoasussa käytettävät tyylit.

Tyyli	Tyylin kuvaus
Ylätunniste, lihava, oikea, taso 2	h2-fontti, tasaus oikea, lihava
Otsikko, lihava, taso 1	h1-fontti, tasaus vasen, lihava
Otsikko, lihava, taso 2	h2-fontti, tasaus vasen, lihava
Otsikko, lihava, taso 3	h3-fontti, tasaus vasen, lihava
Keskitetty otsikko, lihava, taso 1	h1-fontti, keskitetty, lihava
Keskitetty otsikko, lihava,	h3-fontti, keskitetty, lihava

Tyyli	Tyylin kuvaus
taso 3	
Keskitetty otsikko, taso 1	h1-fontti, keskitetty (kooste-rakenteet: normaali-teksti, kursiivi, liihava tai lihavakursiivi)
Keskitetty otsikko, taso 2	h2-fontti, keskitetty (kooste-rakenteet: normaali-teksti, kursiivi, liihava tai lihavakursiivi)
Keskitetty otsikko, taso 3	h3-fontti, keskitetty (kooste-rakenteet: normaali-teksti, kursiivi, liihava tai lihavakursiivi)
Otsikko, lihava, kursiivi, taso 2	h2-fontti, tasaus vasen, lihava, kursiivi
Otsikko, kursiivi, taso 3	h3-fontti, tasaus vasen, kursiivi
Otsikko, kursiivi, oikea, taso 3	h3-fontti, tasaus oikea, kursiivi
(normaali kappale)	tasaus vasen, edellä välistys (normaali rivikorkeus)
(rivinvaihto/kappalejako)	tasaus vasen, edellä ei ole välistystä
Leipäteksti	normaalifontti
Lihava leipäteksti	normaalifontti, lihava
Kursiivi leipäteksti	normaalifontti, kursiivi
Lihava, kursiivi leipäteksti	normaalifontti, lihava ja kursiivi
Listan kohta	normaalifontti, rekursiivisessa listarakenteessa 2. tasosta alkaen sisennys 10 mm (vain yksinkertainen listamerkki riippumatta käytetystä listan ulkoasuKoodi-attribuutin arvosta)
Taulukko	perustaulukkoalkoasu CSS-tyylimäärityksen keinoin
Linkki	normaali linkin perusalkoasu

Seuraavassa taulukossa kuvataan eri tyylien käyttö rakenneosissa.

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
Ylätunniste, lihava, oikea, taso 2	/Asi:IdentifiointiOsa... /Sis1:LiiteNimi sekä /Asi:EduskuntaTunniste... /Asi1:Asiakirjatyypinimi, /Asi1:AsiakirjaNroTeksti ja /Asi1:ValtiopaivavuosiTeksti sekä /Asi:Vireilletulo... /Met1:EduskuntaTunnus, /Met1:IdentifiointiTunnus, /Met1:MuuTunnus
Otsikko, lihava, taso 1	/Saa:Saados... /Saa1:LakiehdotusNumero

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
Otsikko, lihava, taso 2	/Asi:IdentifiointiOsa... /Met:Toimija... /Met1:YhteisoTeksti sekä /Asi1:Asiakirjatyypinimi ja /Met1:NimekeTeksti /Asi:PerusteluOsa... /Sis1:OtsikkoTeksti /Asi:KertomusOsa... /Sis:LukuOtsikko... (vain luvun ylin taso) /Sis1:OtsikkoNro ja Sis1:OtsikkoTeksti
Otsikko, lihava, taso 3	/Sis:LukuOtsikko... (riippumatta rakenteen haaras- ta) /Sis1:OtsikkoNro ja Sis1:OtsikkoTeksti [Huom: Eduskunnassa säädösrakenteen Otsik- ko4a on ulkoasultaan tällainen – nyt sille ei ole vastinetta.]
Keskitetty otsikko, lihava, taso 1	/Saa:Nimeke... /Saa1:SaadostyyppiNimi TAI /Saa:UusiNimeke... /Saa1:SaadostyyppiNimi
Keskitetty otsikko, lihava, taso 3	/Saa:Saados... /Sis1:SaadoskokoelmaViiteTunnus TAI /Saa:Nimeke... /Saa1:NimekeTeksti TAI /Saa:UusiNimeke... /Saa1:NimekeTeksti
Keskitetty otsikko, taso 1	/Asi:SisaltoKuvaus... (riippumatta rakenteen haa- rasta) /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste
Keskitetty otsikko, taso 2	/Saa:Pykalisto... /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste
Keskitetty otsikko, taso 3	/Saa:Pykalisto... /Sis:ValiotsikkoKooste TAI /Saa:Osa... /Saa:OsaTunnusKooste ja /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste TAI /Saa:Luku... /Saa:LukuTunnusKooste ja /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste TAI /Saa:Pykala...

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
	/Saa:PykalaTunnusKooste ja /Sis:KeskitettyOtsikkoKooste TAI /Sis:ValiotsikkoKooste (riippumatta rakenteen haara- rasta)
Otsikko, lihava, kursiivi, taso 2	/Saa:SaadosOsa... /Sis1:LihavaKursiiviPaaotsikkoTeksti
Otsikko, kursiivi, taso 3	/Saa:Pykalisto... /Sis1:KursiiviValiotsikkoTeksti TAI /Saa:Luku... /Sis1:KursiiviValiotsikkoTeksti
Otsikko, kursiivi, oikea, taso 3	/Saa:SaadosOsa... /Sis1:OtsikkoTeksti /Saa:RinnakkaisOsa... Sis1:OtsikkoTeksti
(normaali kappale)	(kappale yleisissä sisältökappaleissa, ks. ulkoasu- esimerkit) Yleisesti käytössä leipätekstin kappaleiden (esim. /Sis:KappaleKooste ja /Saa:MomenttiKooste) yh- teydessä. Myös otsikoiden yhteydessä käytetään (pääsään- töisesti) normaalin kappaleen mukaista edeltävää välistystä.
(rivinvaihto/kappalejako)	(pelkkä kappalejako, useita käyttökohteita, ks. ul- koasuesimerkit) (Koosterakenteissa seuraava) /Sis:Rivinvaihto
Leipäteksti	/Asi:IdentifiointiOsa... /Met:Toimija... /Asi1:TarkennusAsemaTeksti sekä /Org:Henkilo... /Org1:AsemaTeksti ja /Org1:EtuNimi ja /SukuNimi TAI /Met1:LaadintaPvm TAI /Met1:EutoriTunnus TAI /Asi:AsiakirjaViitteet... /Sis1:OtsikkoTeksti ja /Met1:KomissioTunnus ja Met1:EduskuntaTunnus ja /Met1:IdentifiointiTunnus ja /Met1:MuuTunnus TAI /Asi:AllekirjoitusOsa... /Asi:PaivaysKooste ja /Asi1:JohdantoTeksti

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
	TAI /Asi:AllekirjoitusOsa... /Asi:Allekirjoittaja... /Asi1:TarkennusAsemaTeksti sekä /Org:Henkilo... /Org1:AsemaTeksti ja /Org1:EtuNimi ja /Org1:SukuNimi TAI (Koosterakenteissa seuraavat) /Sis1:YlaindeksiTeksti ja /Sis1:AsiakirjaViiteTunnus ja /Sis1:SaadoskokoelmaViiteTunnus ja /Sis1:AlaindeksiTeksti ja /Sis1:AlaviiteTeksti ja /Sis1:MultiViiteTunnus
Lihava leipäteksti	(Koosterakenteissa seuraava) /Sis1:LihavaTeksti TAI (Allekirjoitusosassa allekirjoittaja, jonka Asi1:luokitusKoodi="Presidentti") /Asi:Allekirjoittaja... /Asi1:TarkennusAsemaTeksti sekä /Org:Henkilo... /Org1:AsemaTeksti ja /Org1:EtuNimi ja /Org1:SukuNimi
Kursiivi leipäteksti	(Koosterakenteissa seuraavat) /Sis1:KursiiviTeksti ja /Sis1:HarvaKursiiviTeksti
Lihava, kursiivi leipäteksti	(Koosterakenteissa seuraava) /Sis1:LihavaKursiiviTeksti
Listan kohta	/Sis:Lista... /Sis:ListaKohta ja (1. tason kohta) /Sis:Lista... /Sis:ListaKohta ja (2. tason kohta) /Sis:Lista... /Sis:ListaKohta (3. tason kohta) (ulkoasussa huomioidaan rekursio ainakin 3:lle tasolle; 1. taso vrt. normaali kappale, seuraavat tasot sisennys + 10 mm) TAI /Sis:SuppeaLista... /Sis:ListaKohtaKooste TAI /Saa:KohdatMomentti... /Saa:MomenttiKohtaKooste ja (1. tason kohta) /Saa:MomenttiKohtaKooste... Saa:MomenttiAlakohtaKooste ja (2. tason kohta)

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
	/Saa:MomenttiAlakohtaKooste... /Saa:MomenttiAlakohtaKooste (3. tason kohta)
Taulukko	Rakenteessa /Tau:table
Linkki	(Koosterakenteissa seuraava) /Sis1:YleinenViite

5.3 Yhteenveto ulkoasuesimerkeistä

Esimerkkiasiakirjoista valitataan selainulkoasun esimerkkeinä käytettävät. Tähän kirjoitetaan lyhyt yhteenveto ja ulkoasuesimerkit lisätään liitteeseen 2: HTML- ja PDF-ulkoasujen esimerkit.

6 PDF-ulkoasun kuvaus

6.1 PDF-ulkoasun lähtökohdat

PDF-muodon lähtökohtana ovat olleet säädöskokoelmassa ja valtiopäiväasiakirjoissa julkaistavien asiakirjojen nykyisen painomuodon ulkoasun yleiset piirteet. Valtioneuvoston kanslian asettama työryhmä on esittänyt, että säädöskokoelmassa ja valtiopäiväasiakirjoissa julkaistavien asiakirjojen ulkoasu yhtenäistetään ja ulkoasu toteutetaan nykyistä suppeammilla tyylimäärityksillä. Tyylimääritysten muutosehdotukset on koottu muistioon Säädöskokoelmassa ja valtiopäiväasiakirjoissa julkaistavien asiakirjojen ulkoasu (luonnos, 1.6.2010).

6.2 Sivupohjan asetukset

Sivupohjan asettelumallissa on huomioitu säädöskokoelmassa ja valtiopäiväasiakirjoissa julkaistavien asiakirjojen nykyisten ulkoasumallien pääpiirteet.

Sivupohjan ulkoasu perustuu A4-sivukoon ja B5-tulostusalueen käyttöön. Perustyylin kirjasintyyppi on Times New Roman ja fonttikoko 11 pt. Sivupohjan asetukset on kuvattu dokumentissa Paperikoko_tulostusalue_ym_v09.pdf.

Päätösasiakirjoille on tehty kaksi sivupohjan mallia: etusivu ja jatkosivu. Tämä on yksinkertaistus nykyisistä tuotantokäytössä olevista sivupohjista, joissa on yleensä huomioitu erikseen ensimmäisen sivun sekä vasemman ja oikean sivun sivupohjat (lisäksi on muitakin erikoistilanteita esim. nelipalstaisuus).

Keskeisimpien metatietojen asettelu etusivun ja jatkosivun sivupohjissa on kuvattu dokumenteissa Identifiointi_etusivu_hahmotelma_elementtinimet_v06.pdf ja Identifiointi_jatkosivut_hahmotelma_elementtinimet_v06.pdf.

Säädöskokoelmassa julkaistavissa asiakirjoissa etusivun teksti (sädöksen nimeke) alkaa n. 9 cm A4 sivun yläreunasta mitattuna, jolloin etusivun yläreunassa on riittävästi tilaa säädöskokoelman alkuteksteille.

6.3 PDF-ulkoasussa käytettävät tyylit

Seuraavien kohtien taulukoissa on kuvattu PDF-ulkoasussa käytettävät perustyyli ja perusvälistykset. Yksittäiset tyylit on kuvattu omissa kohdissaan sisällön tyyppin mukaisesti jäsennettynä.

Taulukoiden sarakkeessa ”esimerkki rakenteesta, jossa tyyliä käytetään” osoitetaan xml-rakenteisiin seuraavin merkintätavoin:

// = viittaus missä tahansa rakenneosassa esiintyvään xml-elementtiin

/ = viittaus elementin lapsena olevaan elementtiin tai attribuuttiin

@ = attribuutti

6.3.1 Perustyyli

Seuraavassa taulukossa kuvataan perustyyli ja sen poikkeuksia.

Tyyli	Tyylin kuvaus
Perustyyli (FCLPerustyyli)	Kirjasin Times New Roman pistekoko 11 pt, tasattu, ei ensirivin sisennystä, ei sisennystä, rivin korkeus 12 pt, leski- / orporivinesto (vähintään 2 riviä sivun alkuun / loppuun) tavutus käytössä
Poikkeava pistekoko	8,5 pt, 12 pt, 15 pt
Poikkeava tasaus	oikea, vasen, keskitetty
Poikkeava ensirivin sisennys	4 mm säädöstekstissä
Poikkeava sisennys	4 mm (listat), 7 mm, 10 mm,

6.3.2 Perusvälistys

Seuraavassa taulukossa kuvataan perusvälistys ja sen poikkeuksia.

Tyyli	Tyylin kuvaus
Perusvälistys	12 pt kappaleiden välillä

Tyyli	Tyylin kuvaus
Poikkeava välistys	Poikkeavat välistykset voivat olla joko pienempiä kuin perusvälistys: 2 pt, 6 pt tai 8,5 pt (eli 0,8 mm, 2,3 mm tai 3,2 mm) tai suurempia kuin perusvälistys: 24 pt tai 36 pt (eli 4,5 mm, 9 mm tai 13,5 mm)

6.3.3 Näkymätön teksti

Joissain asiakirjoissa on tarve piilotta tekstiä, jolloin käytetään näkymätöntä tyyliä. Seuraavassa taulukossa kuvataan näkymätön teksti.

Tyyli	Tyylin kuvaus
Näkymätön teksti (FCLNäkymätön)	Pistekoko 2 pt Rivin korkeus 3 pt Väri valkoinen

6.3.4 Keskeisimmät identifiointitiedot

Seuraavassa taulukossa kuvataan keskeisimpien identifiointitietojen tyylit.

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Ylätunniste	11 pt, keskitetty, lihava, rivin korkeus 11 pt	//@eduskuntaTunnus, //asi:IdentifiointiOsa/asi:Vireill etulo,/@ylatunnisteTeksti
Alatunniste (ensimmäinen sivu)	8,5 pt, tasaus vasen, rivin korkeus 8,5 pt	//asi:IdentifiointiOsa/met:Asia kirjaViitteet, (EDK:n asiakirjoissa: //@met1:tilaKoodi //@met1:versioTeksti)
Alatunniste (jatkosivu/sivunumero)	11 pt, keskitetty, etäisyys sivun yläreunasta 255 mm	-

6.3.5 Otsikot

Seuraavassa taulukossa kuvataan otsikkotyyliä.

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Otsikko (taso 1) (FCLSuuotsikko)	15 pt, tasaus va- sen/keskitetty, lihavoitu, 36 pt välistys	//saa:SaadostyyppiKooste, //saa:LakiehdotusNumeroKo oste (Käytössä vain säädösosas- sa)
Otsikko (taso 2) (FCLOtsikko)	11 pt, tasaus vasen, liha- voitu 24 pt välistys	asi:*Kuvaus ja asi:*Osa – rakenteiden ensimmäinen sis1:OtsikkoTeksti-elementti. Otsikon sisältö kirjoitetaan yleensä suuraakkosin (esim. YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT).
Otsikko (taso 3) (FCLOtsikko)	11 pt, tasaus vasen, liha- voitu 24 pt välistys, otsikko- numeron ja -tekstin väliin 3 tyhjämerkkiä.	//sis:LukuOtsikko/ sis1:OtsikkoNroTeksti, //sis:LukuOtsikko/ sis1:OtsikkoTeksti
Lihava ja kursiivi otsikko (taso 4) (FCLOtsikkoLK)	11 pt, tasaus vasen, liha- voitu ja kursivoitu, 24 pt välistys	//sis1:LihavaKursiiviOtsikkoT eksti
Väliotsikko (taso 5) (FCLValiotsikko)	11 pt, tasaus vasen, kur- sivoitu, 24 pt välistys	//sis1:ValiotsikkoTeksti
Riviotsikko (taso 6) (FCLRiviotsikko)	11 pt, tasaus vasen, kur- sivoitu, leipäteksti jatkuu samalla rivillä	//sis1:RiviotsikkoTeksti

6.3.6 Leipäteksti

Seuraavassa taulukossa kuvataan leipätekstin tyylit.

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Normaali leipäteksti		//sis:KappaleKooste, //sis1:AsiakirjaViiteTunnus //sis1:MultiViiteTunnus //sis1:SaadoskokoelmaViiteT unnus //sis1:SopimussarjaViiteTunn

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
		us //sis:YleinenViite/sis1:ViiteTeksti
Sisennetty leipäteksti	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: kaikki rivit sisennetty 10 mm	//sis:SisennettyKappaleKooste
Lihava leipäteksti	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: lihavoitu	//sis1:LihavaTeksti
Kursiivi leipäteksti	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: kursivoitu	//sis1:KursiiviTeksti
Lihava ja kursiivi leipäteksti	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: lihavoitu ja kursivoitu	//sis1:LihavaKursiiviTeksti
Harvakursiivi leipäteksti	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: harvennus (spread) 10%	//sis1:HarvaKursiiviTeksti
Alaindeksi	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: 8 pt, subscript	//sis1:AlaindeksiTeksti
Yläindeksi	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: 8 pt, superscript	//sis1:YläindeksiTeksti
Alaviite	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: 9 pt, tasaus vasten	//sis1:AlaviiteTeksti, //sis:AlaviiteKooste

6.3.7 Taulukko

Seuraavassa taulukossa kuvataan taulukon tekstien tyylit.

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Taulukon otsikko	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: 10 pt	//tau:title/sis:KappaleKooste
Taulukon leipäteksti	Poikkeus Normaali leipäteksti-tyyliin: 10 pt, tasaus määritellään align-attribuutilla	//tau:entry/sis: KappaleKooste

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Taulukon lihava leipäteksti	Poikkeus lihava leipäteksti-tyyliin: 10 pt	//tau:title tau:entry/ sis: KappaleKooste/ sis1:LihavaTeksti
Taulukon kursiivi leipäteksti	Poikkeus kursiivi leipäteksti-tyyliin: 10 pt	//tau:title tau:entry/ sis: KappaleKooste/ sis1:KursiiviTeksti
Taulukon lihava ja kursiivi leipäteksti	Poikkeus lihava ja kursiivi leipäteksti-tyyliin: 10 pt	//tau:title tau:entry/ sis: KappaleKooste/ sis1:LihavaKursiiviTeksti
Taulukon harvakursiivi leipäteksti	Poikkeus harvakursiivi leipäteksti-tyyliin: 10 pt	//tau:title tau:entry/ sis: KappaleKooste/ sis1:HarvaKursiiviTeksti
Taulukon alaindeksi	Kuten leipätekstin alaindeksi	//tau:title tau:entry/ sis: KappaleKooste/ sis1:AlaindeksiTeksti
Taulukon yläindeksi	Kuten leipätekstin yläindeksi	//tau:title tau:entry/ sis: KappaleKooste/ sis1:YläindeksiTeksti
Taulukon alaviite	Kuten leipätekstin alaviite	//tau:title tau:entry/ sis: KappaleKooste/ sis1:AlaviiteTeksti sis:AlaviiteKooste

6.3.8 Kuva

Seuraavassa taulukossa kuvataan kuvatekstin tyyli.

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Kuvateksti	Kuten normaali leipäteksti	//sis:KappaleKooste
Säädöksessä olevan kuvan kuvateksti	Kuten normaali säädösteksti	//saa:SaadosKappaleKooste

6.3.9 Lista

Lista alkaa sitä edeltävää kappaletta seuraavalta riviltä eli ennen listaa ei ole yläpuolista välistystä.

Suppea, yksitasoinen lista (sis:SuppeaLista) ja monitasoinen lista (sis:Lista) sisennetään 4 mm sitä ympäröiviin tekstikappaleisiin nähden. Poikkeuksena tasa-viivalista, jota ei sisennetä. Monitasoisen listan (rekursiivinen listarakenne) toinen ja syvemmät tasot sisennetään 4 mm ylempään listatasoon nähden.

Listakohdan teksti alkaa 4 mm sisennettynä listakohdan erikoismerkin (viiva, numero, kirjain) alusta lukien.

Seuraavassa taulukossa kuvataan listakohtien tyyliä.

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Listan kohta: etumerkki pitkä viiva	Listakohdan alkuun lisätään pitkä viiva ja viivan jälkeen sarkain. Jos teksti juoksee usealle riville, jatkorivejä ei sisennetä samaan sarkaimeen ensimmäisen rivin kanssa	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="Viiva"]/ sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="Viiva"]/ sis:ListaKohta
Listan kohta: etumerkki lyhyt viiva	Listakohdan alkuun lisätään lyhyt viiva ja viivan jälkeen sarkain. Jos teksti juoksee usealle riville, jatkorivejä ei sisennetä samaan sarkaimeen ensimmäisen rivin kanssa	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="LyhytViiva"]/ sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="LyhytViiva"]/ sis:ListaKohta
Listan kohta: etumerkki pitkä viiva	Listakohdan alkuun lisätään pitkä viiva ja viivan jälkeen sarkain. Jos teksti juoksee usealle riville, sisennetään jatkorivit samaan sarkaimeen ensimmäisen rivin kanssa	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="Tasaviiva"]/ / sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="Tasaviiva"]/ / sis:ListaKohta
Listan kohta: etumerkki lyhyt viiva	Listakohdan alkuun lisätään lyhyt viiva ja viivan jälkeen sarkain. Jos teksti juoksee usealle riville, sisennetään jatkorivit samaan sarkaimeen ensimmäisen rivin kanssa	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="LyhytTasaviiva"]/ sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="LyhytTasaviiva"]/ sis:ListaKohta
Listan kohta: etumerkki kirjain ja sulku	Listakohdan alkuun lisätään pieni kirjain (a, b, c jne.), kirjaimen jälkeen kaarisulku ja kaarisulun jälkeen sarkain. Jos teksti juoksee usealle riville,	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="Kirjainsulku"]/ sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="Kirjainsulku"]/

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
	jatkorivejä ei sisennetä samaan sarkaimeen ensimmäisen rivin kanssa	sis:ListaKohta
Listan kohta: etumerkki numero ja piste	Listakohdan alkuun lisätään numero (1, 2, 3 jne.), numeron jälkeen piste ja pisteen jälkeen sarkain. Jos teksti juoksee usealle riville, jatkorivejä ei sisennetä samaan sarkaimeen ensimmäisen rivin kanssa	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="Numeropiste"]/ sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="Numeropiste"]/ sis:ListaKohta
Listan kohta: etumerkki numero ja piste, numerointi jatkuu	Listakohdan alkuun lisätään numero (1, 2, 3 jne.), numeron jälkeen piste ja pisteen jälkeen sarkain. Numerointi jatkuu edellisen listan viimeisestä numerosta. Jos teksti juoksee usealle riville, jatkorivejä ei sisennetä samaan sarkaimeen ensimmäisen rivin kanssa	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="JatkuvaNumeropiste"]/ sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="JatkuvaNumeropiste"]/ sis:ListaKohta
Listan kohta: etumerkki numero ja sulku	Listakohdan alkuun lisätään numero (1, 2, 3 jne.), numeron jälkeen kaarisulku ja kaarisulun jälkeen sarkain. Jos teksti juoksee usealle riville, jatkorivejä ei sisennetä samaan sarkaimeen ensimmäisen rivin kanssa	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="Numerosulku"]/ sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="Numerosulku"]/ sis:ListaKohta
Listan kohta: etumerkki numero ja sulku, numerointi jatkuu	Listakohdan alkuun lisätään numero (1, 2, 3 jne.), numeron jälkeen kaarisulku ja kaarisulun jälkeen sarkain. Numerointi jatkuu edellisen listan viimeisestä numerosta. Jos teksti juoksee usealle riville, jatkorivejä ei sisennetä samaan sarkaimeen ensimmäisen rivin kanssa	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="Numerosulku"]/ sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="Numerosulku"]/ sis:ListaKohta
Listan kohta: ei etumerkkiä	Listakohdan alkuun lisätään pelkkä sarkain	//sis:SuppeaLista [@ulkoasuKoodi="Tyhja"]/

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
		sis:ListaKohtaKooste, //sis:Lista [@ulkoasuKoodi="Tyhja"]/ sis:ListaKohta

6.3.10 Sisällysluettelo

Seuraavassa taulukossa kuvataan sisällysluettelon tyylit.

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Sisällysluettelo	Kuten normaali leipäteksti	//met1:SisällysluetteloTeksti

6.3.11 Säädös ja säädösviitteet

Seuraavassa taulukossa kuvataan säädökseen ja yksityiskohtaisissa perusteluissa olevien osa-, luku- ja pykäläviittausten tyylit.

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Osan tunnus	Poikkeus Normaali leipäteksti –tyyliin: keskitetty, välistys 36 pt	//saa:Osa/saa:OsaTunnusKooste
Luvun tunnus	Poikkeus Normaali leipäteksti –tyyliin: keskitetty, välistys 24 pt	//saa:Luku/saa:LukuTunnusKooste
Pykälän tunnus	Poikkeus Normaali leipäteksti –tyyliin: keskitetty	//saa:Pykala/saa:PykalaTunnusKooste
Momentin teksti	Poikkeus Normaali leipäteksti –tyyliin: ei yläpuolista välistystä	//saa:Johtolause/saa:SaadosKappaleKooste, //saa:Pykala/saa:MomenttiKooste
Muutettu momentin teksti (rinnakkais-teksti)	Poikkeus Normaali leipäteksti –tyyliin: kursivi	//saa1:MuutosTeksti
Muutettu momentin teksti (valiokunnan)	Poikkeus Normaali leipäteksti –tyyliin: korostettu	//saa1:MuutosTeksti

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
muutokset)	keltaisella taustavärillä	
Poistettu momentin teksti	Poikkeus Normaali leipäteksti –tyyliin: yliviivattu	//saa1:PoistoTeksti
Oikaistu momentin teksti	Poikkeus Normaali leipäteksti –tyyliin: punainen väri	//saa1:OikaisuTeksti
Momentin tekstin muotoilut	Kuten normaalin leipätekstin muotoilut	Kts. kohta 6.3.6.
Momentin kohta	Poikkeus Listan kohta: ei etumerkkiä –tyyliin: sisennys 4 mm.	//saa:KohdatMomentti/saa:MomenttiKohtaKooste
Osaviite	Kuten Otsikko (taso 3)	//saa:OsaViite/sis1:ViiteTeksti
Lukuviite	Otsikko (taso 3)	//saa:LukuViite/sis1:ViiteTeksti
Pykäläviite	Poikkeus Riviotsikko –tyyliin: lihavoitu, ei kursivoitu	//saa:PykalaViite/sis1:ViiteTeksti

6.3.12 Muotoiluelementit

Seuraavassa taulukossa kuvataan muotoiluelementtien tyylit.

Tyyli	Tyylin kuvaus	Esimerkki rakenneosasta, joissa tyyliä käytetään
Palstaviiva	keskitetty, 12 mm viiva väli ennen 3,1 mm ja jälkeen 1 mm	sis:Palstaviiva
Keskiviiva	keskitetty, 22 mm viiva väli ennen 4,1 mm	sis:Keskiviiva
Katkoviiva	Pitkän viivan ja välilyönnin yhdistelmiä palstan levuusesti	sis:Katkoviiva
Rivinvaihto	Rivinvaihto	sis:Rivinvaihto
Tyhjä	12 pt välistys	sis:Tyhja
Neljännestyhjä	3 pt välistys	sis:NeljannesTyhja
Aukko	Välilyönti	sis:Aukko

6.4 Tyylien käyttö asiakirjojen yhteisten identifiointitietojen PDF-ulkoasussa

Seuraavassa taulukossa kuvataan eri tyylien käyttö rakenneosissa. Taulukon rakenneosat ovat juurielementin attribuutteja ja asi:IdentifiointiOsan rakenteita.

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
Ylätunniste	//asi:IdentifiointiOsa/sis1:LiiteNimi, (EDK:n asiakirjoissa: //@met1:asiakirjatyypinimi,) //@met1:eduskuntaTunnus, //asi:IdentifiointiOsa/asi:Vireilletulo/ met1:EduskuntaTunnus, //asi:IdentifiointiOsa/asi:Vireilletulo/ met1:IdentifiointiTunnus, //asi:IdentifiointiOsa/asi:Vireilletulo /met1:MuuTunnus
Ei tyyliä (ei näytetä asiakirjan ulkoasussa)	//@sis1:laajuusKoodi, //@met1:kieliKoodi, //@met1:saameKieliKoodi, //@met1:julkisuusKoodi, //@met1:identifiointiTunnus, //@met1:muuTunnus, //@met1:laadintaPvm //@met1:paatehtavaKoodi //@met1:rakennemaarittelyNimi
Näkymätön teksti	//asi:IdentifiointiOsa/met1:Asiakirjatyypinimi, //asi:IdentifiointiOsa/asi:EduskuntaTunniste/ met1:AsiakirjatyypinimiKoodi, //asi:IdentifiointiOsa/asi:EduskuntaTunniste/ asi1:AsiakirjaNroTeksti, //asi:IdentifiointiOsa/asi:EduskuntaTunniste/ asi1:ValtiopaivavuosiTeksti
Perustyyli	//asi:IdentifiointiOsa/met:Toimija/met1:YhteisoTeksti //asi:IdentifiointiOsa/met:Toimija/ asi1:TarkennusAsemaTeksti //asi:IdentifiointiOsa/met:Toimija/org:Henkilo/ org1:AsemaTeksti, //asi:IdentifiointiOsa/met:Toimija/org:Henkilo/ org1:EtuNimi //asi:IdentifiointiOsa/met:Toimija/org:Henkilo/ org1:SukuNimi //asi:IdentifiointiOsa/met:Toimija/org:Henkilo/ org1:LisatietoTeksti (tarkennusasema ja henkilön tiedot samalle riville) //asi:IdentifiointiOsa/met1:LaadintaPvmTeksti,

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
	//asi:IdentifiointiOsa/met1:EutoriTunnus
Otsikko (taso 3)	//asi:IdentifiointiOsa/met:Nimeke/met1:NimekeTeksti //asi:IdentifiointiOsa/sis1:OtsikkoTeksti
Alatunniste (tasaus vasen)	//asi:IdentifiointiOsa/met:AsiakirjaViitteet/met:Muu1Viite/sis1:ViiteTeksti //asi:IdentifiointiOsa/met:AsiakirjaViitteet/met:Muu2Viite/sis1:ViiteTeksti //asi:IdentifiointiOsa/met:AsiakirjaViitteet/met:Muu3Viite/sis1:ViiteTeksti //asi:IdentifiointiOsa/met:AsiakirjaViitteet/met:Muu4Viite/sis1:ViiteTeksti //asi:IdentifiointiOsa/met:AsiakirjaViitteet/met:Muu5Viite/sis1:ViiteTeksti //asi:IdentifiointiOsa/met:AsiakirjaViitteet/met:Muu6Viite/sis1:ViiteTeksti
VN:n asiakirjoissa: näkymätön EDK:n asiakirjoissa: Alatunniste (tasaus oikea)	//@met1:tilaKoodi //@met1:versioTeksti

6.5 Tyylien käyttö asiakirjojen yhteisen allekirjoitusosan PDF-ulkoasussa

Seuraavassa taulukossa on kuvattu eri tyylien käyttö rakenneosissa. Taulukon rakenneosat ovat asi:AllekirjoitusOsa:n rakenteita.

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
Normaali leipäteksti (välistys 24 pt)	//asi:AllekirjoitusOsa/asi:PaivaysKooste
Normaali leipäteksti (välistys 12 pt)	//asi:AllekirjoitusOsa/asi1:JohdantoTeksti
Normaali leipäteksti (välistys 36 pt, tasaus asetetaan asi:Allekirjoittaja/@asi1:kohdistusKoodiarvon perusteella)	//asi:AllekirjoitusOsa/asi:Allekirjoittaja/asi1:TarkennusAsemaTeksti, //asi:AllekirjoitusOsa/asi:Allekirjoittaja/org:Henkilo/org1:AsemaTeksti, //asi:AllekirjoitusOsa/asi:Allekirjoittaja/org:Henkilo/org1:EtuNimi, //asi:AllekirjoitusOsa/asi:Allekirjoittaja/org:Henkilo/org1:SukuNimi, //asi:AllekirjoitusOsa/asi:Allekirjoittaja/org:Henkilo/org1:LisatietoTeksti
Otsikko (taso 3)	//asi:AllekirjoitusOsa/asi:Allekirjoittaja[@asi1:allekir

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
(rivitys ja välistys 36 pt asematekstin ja nimen vä- liin, tasaus asetetaan asi:Allekirjoittaja/ @asi1:kohdistusKoodi- arvon perusteella)	joitusLuokitusKoodi="Presidentti Paaministeri"]/ asi1:TarkennusAsemaTeksti, //asi:AllekirjoitusOsa/asi:Allekirjoittaja[@asi1:allekir joitusLuokitusKoodi="Presidentti Paaministe- ri"]/org:Henkilo/ org1:AsemaTeksti, //asi:AllekirjoitusOsa/asi:Allekirjoittaja[@asi1:allekir joitusLuokitusKoodi="Presidentti Paaministe- ri"]/org:Henkilo/ org1:EtuNimi, //asi:AllekirjoitusOsa/asi:Allekirjoittaja[@asi1:allekir joitusLuokitusKoodi="Presidentti Paaministe- ri"]/org:Henkilo/ org1:SukuNimi

6.6 Tyylien käyttö säädösosan ja rinnakkaisosanPDF-ulkoasuissa

Seuraavassa taulukossa on kuvattu eri tyylien käyttö rakenneosissa. Taulukon rakenneosat ovat saa:SaadosOsan rakenteita.

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
Väliotsikko (taso 5) (tasaus oikea)	sis1:ValiotsikkoTeksti
Lihava ja kursiivi otsikko (taso 4)	sis1:LihavaKursiiviOtsikkoTeksti (rakenne ei ole käytössä vahvistettavassa laissa eikä hallituksen esityksessä)
Otsikko (taso 1) (tasaus vasen)	//saa:Saados/saa1:LakiehdotusNumeroKooste
Otsikko (taso 1) (keskitetty)	//saa:Saados/saa:Nimeke/ saa:SaadostyyppiKooste, //saa:Saados/saa:UusiNimeke/ saa:SaadostyyppiKooste
Otsikko (taso 3) (keskitetty)	//saa:Saados/saa:Nimeke/saa:SaadosNimekeKoo ste, //saa:Saados/saa:UusiNimeke/saa:SaadosNimeke Kooste, //saa:Saados/saa1:SaadoskokoelmaTunnus (vahvistettavassa laissa rakenne saa arvon sää- döskokoelmassa, rakenne ei ole käytössä hallituksen esityksessä) //saa:Saados/saa1:SaadoskokoelmaTunnus (vahvistettavassa laissa rakenne saa arvon sää- döskokoelmassa, rakenne ei ole käytössä hallituksen esityksessä)
Väliotsikko (taso 5)	//saa:Saados/saa:Pykalisto/sis1:ValiotsikkoKooste

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
	(rinnakkaistekstien otsikointia varten, ei käytössä säädöksessä)
Osan tunnus	//saa:Osa/saa:OsaTunnusKooste
Otsikko (taso 3) (keskitetty)	//saa:Osa/saa:SaadosOtsikkoKooste
Luvun tunnus	//saa:Luku/saa:LukuTunnusKooste
Otsikko (taso 3) (keskitetty)	//saa:Luku/saa:SaadosOtsikkoKooste
Pykälän tunnus	//saa:Pykala/saa:PykalaTunnusKooste
Väliotsikko (taso 5) (keskitetty)	//saa:Pykala/saa:SaadosOtsikkoKooste
Väliotsikko (taso 5) (keskitetty)	//saa:Pykalisto/saa:SaadosValiotsikkoKooste, //saa:Luku/saa:SaadosValiotsikkoKooste
Säädöksen leipäteksti	//saa:Johtolause/saa:SaadosKappaleKooste
Momentin teksti	//saa:Pykala/saa:MomenttiKooste //saa:Pykala/saa:KohdatMomentti/saa:MomenttiJo hdantoKooste //saa:Pykala/saa:KohdatMomentti/saa:MomenttiLo ppuKooste
Momentin tekstin muotoilut	//saa:Johtolause/saa:SaadosKappaleKooste/*, //saa:Pykala/saa:MomenttiKooste/*
Momentin kohta	//saa:KohdatMomentti/saa:MomenttiKohtaKooste (1. tason kohta) //saa:KohdatMomentti/ saa:MomenttiAlakohtaKooste (2. tason kohta) //saa:KohdatMomentti/ saa:MomenttiAlakohtaKooste/ saa:MomenttiAlakohtaKooste (3. tason kohta)

6.7 Tyylien käyttö muiden asiakirjan osien PDF-ulkoasussa

Seuraavassa taulukossa on kuvattu eri tyylien käyttö rakenneosissa. Taulukon rakenneosat amääritelty käytettäväksi seuraavissa asiakirjan osissa:
asi:SisaltoKuvaus, asi:SisallysluetteloOsa, asi:PerusteluOsa, asi:KertomusOsa,
asi:LiiteOsa.

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
Otsikko (taso 2)	//asi:SisaltoKuvaus/sis1:OtsikkoTeksti, //asi:SisallysluetteloOsa/sis1:OtsikkoTeksti,

Tyyli	Rakenneosat, joissa tyyliä käytetään
	//asi:PerusteluOsa/sis1:OtsikkoTeksti, //asi:LiiteOsa/sis1:OtsikkoTeksti
Otsikko (taso 3)	//sis:LukuOtsikko/sis1:OtsikkoNroTeksti //sis:LukuOtsikko/sis1:OtsikkoTeksti
Lihava ja kursiivi otsikko (taso 4)	//sis1:LihavaKursiiviOtsikkoTeksti
Väliotsikko (taso 5)	//sis1:ValiotsikkoTeksti
Riviotsoikko (taso 6)	//sis1:RiviotsoikkoTeksti
Väliotsikko (taso 5) (tasaus oikea)	//asi:LiiteOsa/sis1:LiiteNimi
Sisällysluettelo	//met1:SisällysluetteloTeksti
Normaali leipäteksti	//sis:KappaleKooste
Sisennetty leipäteksti	//sis:SisennettyKappaleKooste
Muotoiltu leipäteksti	kts. leipätekstin muotoilut kohdasta 6.3.6 kts. muotoiluelementit kohdasta 6.3.12
Linkki	//sis:YleinenViite/sis1:ViiteTeksti
Taulukko	//tau:table kts. taulukon muotoilu kohdasta 6.3.7
Lista	//sis:Lista (useita kappaleita sisältävä lista, monitasoinen lista) //sis:SuppeaLista (pelkkiä listakohtia sisältävä yksitasoinen lista), Kts. listakohdan muotoilut kohdasta 6.3.9
Kuva	Kts. kuvatekstin muotoilut kohdasta 6.3.8

7 Liitteet

7.1 Liite 1: Metatietojen ja rakenneosien kuvaustaulukot

Skeemaraaportin liitteinä ovat seuraavat käsitteiden, metatietojen ja rakenneosien, kuvaustaulukot (excel-tilukot):

- Metatiedot_rakenne_asiakirjat
- Metatiedot_rakenne_hallituksen_esitys
- Metatiedot_rakenne_kertomus
- Metatiedot_rakenne_kirjelma

- Metatiedot_rakenne_metatiedot
- Metatiedot_rakenne_muistio
- Metatiedot_rakenne_organisaatio
- Metatiedot_rakenne_saadososa
- Metatiedot_rakenne_selonteko
- Metatiedot_rakenne_vahvistettava_laki
- Rakenne_yhteiset_sisaltoelementit

7.2 Liite 2: HTML- ja PDF-ulkoasujen esimerkit

Skeemaraaportin liitteenä ovat seuraavat PDF-ulkoasujen esimerkit.

Hallituksen esitys:

- ESIM_HE_RLAKI_HE0278.v09_sijoitusrahastolaki.pdf
- ESIM_HE_RLAKI_HE0065.v11_vaylamaksulaki.pdf

Hallituksen esitys (valtiosopimus):

- ESIM_HE_VALTIOSOPIMUS_HE0058.v06.pdf

Vahvistettava laki:

- ESIM_VahvistettavaLaki_kuluttajansuojalaki.pdf

Tasavallan presidentin asetus:

- ESIM_Asetus_TPn_asetus_ihmishengen_turvallisuudesta_merella.pdf

Valtioneuvoston asetus:

- ESIM_Asetus_VNn_asetus asumistuen_määräytymisperusteista.pdf

Ministeriön asetus:

- ESIM_Asetus_VMn_asetus_juhlarahasta.pdf

Tasavallan presidentin avoin kirje:

- ESIM_TPn_avoin_kirje_valtioneuvoston_vaihdoksesta.pdf
- SV_ESIM_TPn_avoin_kirje_valtioneuvoston_vaihdoksesta.pdf

7.3 Liite 3: PDF-ulkoasun sivupohjan asetukset

Liitteinä ovat seuraavat PDF-muodon sivupohjan ja tietojen asettelu kuvaukset:

- Paperikoko_tulostusalue_ym_v09.pdf
- Identifiointi_etusivu_hahmotelma_elementtinimet_v06.pdf
- Identifiointi_jatkosivut_hahmotelma_elementtinimet_v06.pdf

7.4 Liite 4: Skeemat

Liitteenä ovat seuraavat päätösasiakirjojen skeematiedostot.

Asiakirjakohtaiset skeemat (skeemat-hakemisto):

- hallituksenesitys.xsd
- kertomus.xsd
- kirjelma.xsd
- muistio.xsd
- selonteko.xsd
- vahvistettavalaki.xsd

Yleiset osat (skeemat/yhteiset-hakemisto):

- asiakirjaelementit.xsd
- asiakirjakooste.xsd
- metatietoelementit.xsd
- metatietokooste.xsd
- organisaatioelementi.xsdt
- organisaatiokooste.xsd
- saadoselementit.xsd
- saadoskooste.xsd
- sisaltoelementit.xsd
- sisaltokooste.xsd

Lisäksi liitteenä ovat seuraavat muut skeematiedostot:

- mix20.xsd, joka on kuvatiedostojen teknisten metadataelementtien rakenne MIX-formaatissa, MIX Schema Version 2.0 (<http://www.loc.gov/standards/mix/>)
- taulukkokooste.xsd, joka on Valtiovarainministeriön budjetti- ja kehys Hankkeen (Buketti) CALS-tilukkorakenteen pohjalta laadittu päätösasiakirjojen CALS-tilukkorakenne (ks. myös CALS Table Model Document Type Definition (<http://www.oasis-open.org/specs/tablemodels.php>))

- sahke2_2011_01_vnk.xsd, joka on Kansallisarkiston SÄHKE2-määräykseen liittyvän XML-siirtotiedoston skeeman (<http://www.narc.fi/Sahke2/2009-06>) pohjalta tehty laajennos.
- xml.xsd, joka on XML-kielessä määriteltujen attribuuttien skeema.

7.5 Liite 5: Eri asiakirjatyyppeiden XML-mallipohjat

Liitteinä ovat seuraavat eri asiakirjatyyppeiden XML-mallipohjat:

- MALLI_EU_kirjelma.xml
- MALLI_Hallituksen_kirjelma.xml
- MALLI_HE_laaja.xml
- MALLI_HE_suppea.xml
- MALLI_HE_valtiosopimus.xml
- MALLI_Kertomus.xml
- MALLI_MinAsetus.xml
- MALLI_Muistio.xml
- MALLI_Selonteko.xml
- MALLI_Tiedonanto.xml
- MALLI_TPAsetus.xml
- MALLI_TPn_avoin_kirje.xml
- MALLI_VahvistettavaLaki.xml
- MALLI_Valtioneuvoston_kirjelma.xml
- MALLI_VNAsetus.xml

7.6 Liite 6: Altova XMLSpy –välineen käyttö

8 Viittaukset

9 Muutoshistoria

Versio	Päiväys	Tekijä	Tarkastaja	Hyväksyjä	Muutoshistoria
v1.0-01	8.4.2010	Jaana Patrikainen			Ensimmäinen luonnos raportin työversion osan 2 sisällöstä.
V1.0-02	12. – 30.4.2010	Margit Väättäinen, Jaana Patrikainen			Työversiot
V1.0-03	(3.5.-)	Väättäinen,			Yhdeksi tiedostoksi koottu alustava

Versio	Päiväys	Tekijä	Tarkastaja	Hyväksyjä	Muutoshistoria
	5.5.2010	Patrikainen			luonnosversio.
V1.0-04	12.5.2010	Väätäinen, Patrikainen			Rinnakkaisversioina työstetyt luonnosversiot.
V1.0-05	(14.-) 18.5.2010	Patrikainen			Yhdeksi tiedostoksi koottu luonnosversio, jota on täydennetty.
V1.0-06	3.6.2010	Väätäinen, Patrikainen			Yhdeksi tiedostoksi koottu raportin versio, johon on täydennetty aiemmin puuttuneet osuudet ja tarkennettu tarpeellisista osin.
V1.0-07	15.6.2010	Väätäinen, Patrikainen			Työpajassa 8. ja ohjausryhmässä 9.6. sovitut muutokset. Lukuun 6 tehdyt muutokset on merkitty punaisella fonttivärillä.
	31.8.2010	Pekka Kuittinen			Metatietokommenteilla täydennetty versio.
V1.0-07a	21.9.2010	Väätäinen			Työpajassa 9 sovitut muutokset (luonnosversio).
V1.0-08	15.12.2010	Kuittinen			Metatietoihin liittyviä kommentteja lisätty (word muutosmerkinnöin) lukuun 2, sekä hyväksytty työpajassa 10 sovittuja muutoksia lukuun 3.3.9.
V1.0-09	19.1.2011	Patrikainen			Yhdistetty erilliset versiot V1.0-07a ja V1.0-08. Hyväksytty kommenttimerkinnät ja osittain täydennetty tekstejä.
V1.0-10	11.2.2011	Patrikainen			Päivitetty kuviin ja tekstiin sovitut rakennemuutokset. Lisätty SäädösOsan rakenne ja kuvaukset.
V1.0-11	10.11.2011	Nurmeksela			Päivitetty kuviin ja tekstiin sovitut rakennemuutokset. Päivitetty liite 3.
V1.0-12	18.5.2012	Nurmeksela			Päivitetty luku 6 6 PDF-ulkoasun kuvaus kokonaisuudessaan.
V1.0-13	15.6.2012 19.6.2012	Nurmeksela			Päivitetty keväällä 2012 hyväksytyt rakennemuutokset sekä lukuun 6 työpajassa 5.6.2012 sovitut muutokset. Kuvat päivitetty.
V1.0-14	19.9.2012	Nurmeksela			Päivitetty elokuussa 2012 hyväksytyt rakennemuutokset
V1.0-15	9.11.2012	Nurmeksela			Päivitetty lokakuussa 2012 hyväksytyt rakennemuutokset
V1.0-15	10.12.2012	Nurmeksela			Päivitykset VNK:n kommenttien mukaisesti (rinnakkaistekstien otsikot, yleinen asetuksen asiakirjamalli ja ministeriön asetuksen asiakirjamalli)
V1.0-16	11.1.2013	Nurmeksela			Päivitetty hallituksen esitykseen puukuva (PerusteluOsan toistuvuus) ja pykälistön puukuva (voimaantulosäännös). Vaihdettu pykälän kuva oikeaksi. Lisätty ministeriön asetuksen XML-mallipohja
V1.0-17	26.9.2013	Nurmeksela			Päivitetty kuva 8 (toimijan tunnisteattribuutti). Päivitetty kuva 24 ja täyden-

Versio	Päiväys	Tekijä	Tarkastaja	Hyväksyjä	Muutoshistoria
					netty leipätekstin tyylejä (Sopimussarja-ViiteTunnus-elementin lisäys)
V1.0-18	30.3.2017	T. Taskinen			Päivitetty kuva 17 vastaamaan momentinkohtien kuvia, taulukoita ja kaavioita muutosta.
V1.0-19	4.1.2018	Nurmeksela			Lisätty kohtaan "3.3.8 Yleiset sisältörakenteet" uuden sivusuunta-attribuutin kuvaus. Päivitetty kuviin 10 ja 20 perusteluluvun ja liiteosan sivusuunta-attribuutit.
V1.0-20	17.2.2021	Nurmeksela			Ylläpidetty kuva 17 vastaamaan momentinkohdan muutosta (Katkoviiva-elementin lisäys)
V1.0-21	30.3.2021	Kaipainen			Lisätty sisältökooste.xsd skeemaan: sis:AlaviiteKoosteeseen sis:YleinenViite-elementti. Alaviitteen hypertekstilinkki muodostaa sis:Alaviitekooste --> sis:YleinenViite --> sis1:viiteURL + sis1:ViiteTeksti – kokonaisuuden